

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Bc. Monika Pálínková

Komparace prezidentských voleb ve Francii
v letech 2012 a 2017

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Komparace prezidentských voleb ve Francii v letech 2012 a 2017“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 20. listopadu 2018

.....

Ráda bych srdečně poděkovala vedoucí mé diplomové práce Mgr. Petře Měšťánkové, PhD. za odborné vedení, vstřícný přístup a především za čas, který mi při psaní věnovala.

Obsah

Úvod.....	8
1 Teoretické zakotvení.....	12
1.1 Volební kampaň.....	12
1.1.1 Strategie.....	14
1.1.2 Témata	16
1.1.3 Účinky.....	17
1.1.4 Zákonná regulace ve Francii.....	18
1.2 Rozhodování voličů.....	20
1.2.1 (I)Racionalita volby.....	21
1.2.2 Volební průzkumy.....	22
1.2.3 Vliv masmédií	24
1.3 Dílčí závěr	25
2 Volby 2012	27
2.1 Kontext.....	28
2.2 Témata kampaně.....	29
2.2.1 Ekonomické a sociální reformy	32
2.2.2 Zahraniční politika	34
2.3 Migrace v programech kandidátů.....	35
2.4 Migrace v kampani kandidátů.....	39
2.5 Vývoj preferencí a výsledky 1. kola.....	41
2.6 Migrace v kampani před 2. kolem.....	43
2.7 Výsledky 2. kola a motivace voličů	45
2.8 Dílčí závěr	47
3 Volby 2017	49
3.1 Kontext.....	49
3.2 Témata kampaně.....	50
3.2.1 Ekonomické a sociální reformy	53
3.2.2 Zahraniční politika	55
3.3 Migrace v programech kandidátů.....	57
3.4 Migrace v kampani kandidátů.....	61
3.5 Vývoj preferencí a výsledky 1. kola.....	63
3.6 Migrace v kampani před 2. kolem.....	65

3.7	Výsledky 2. kola a motivace voličů	66
3.8	Dílčí závěr	69
4	Komparace	70
4.1	Kontext.....	70
4.2	Témata kampaně.....	70
4.2.1	Ekonomické a sociální reformy	71
4.2.2	Zahraniční politika	71
4.3	Migrace v programech kandidátů.....	73
4.4	Migrace v kampani kandidátů.....	76
4.5	Vývoj preferencí a výsledky 1. kola.....	77
4.6	Migrace v kampani před 2. kolem.....	77
4.7	Výsledky 2. kola a motivace voličů	78
4.8	Dílčí závěr	79
	Závěr	80
	Seznam použitých zdrojů	83
	Abstrakt.....	97
	Klíčová slova	98

Seznam obrázků

Obrázek 1: Prvky volební strategie	15
Obrázek 2: Typologie účinků kampaně.....	18
Obrázek 3: Model volebního rozhodování.....	21
Obrázek 4: Procentuální zastoupení migrace v programech kandidátů (2012).....	37
Obrázek 5: Procentuální zastoupení témat v programech kandidátů (2012).....	38
Obrázek 6: Vývoj preferencí dle Ifop (2012).....	41
Obrázek 7: Vývoj preferencí dle TNS Sofres (2012).....	42
Obrázek 8: Vývoj preferencí mezi oběma koly (2012).....	46
Obrázek 9: Procentuální zastoupení migrace v programech kandidátů (2017).....	59
Obrázek 10: Procentuální zastoupení témat v programech kandidátů (2017)	60
Obrázek 11: Vývoj preferencí dle Ifop (2017)	63
Obrázek 12: Vývoj preferencí dle Kantar TNS (2017)	64
Obrázek 13: Vývoj preferencí mezi oběma koly (2017).....	67
Obrázek 14: Komparace zastoupení migrace v programech kandidátů.....	74
Obrázek 15: Komparace průměrného zastoupení témat v programech kandidátů	75
Obrázek 16: Zastoupení migrace během debaty před druhým kolem.....	78

Seznam tabulek

Tabulka 2: Přehled analyzovaných událostí (2012).....	30
Tabulka 3: Témata kampaně a motivace voličů před prvním kolem (2012).....	38
Tabulka 4: Výsledky 1. kola voleb v roce 2012	43
Tabulka 5: Podpora voličů neúspěšných kandidátů (2012)	45
Tabulka 6: Motivace k hlasování ve 2. kole (2012).....	47
Tabulka 7: Přehled analyzovaných událostí (2017).....	51
Tabulka 8: Témata kampaně a motivace voličů před prvním kolem (2017).....	61
Tabulka 9: Výsledky 1. kola voleb v roce 2017	64
Tabulka 10: Podpora neúspěšných kandidátů (2017).....	67
Tabulka 11: Motivace voličů před 2. kolem (2017).....	68
Tabulka 12: Komparace témat kampaně a motivací voličů.....	75
Tabulka 13: Komparace motivací voličů ve 2. kole.....	79

Úvod

Z názvu diplomové práce je patrné, že text je zaměřen na komparaci posledních dvou francouzských prezidentských voleb. Zaměřím se především na témata kampaně s důrazem na migraci, s čímž souvisí i výzkumné otázky. Obsáhnou však i kontext a průběh kampaně, budu analyzovat zastoupení jednotlivých témat v programech i na mítincích kandidátů a porovnáám je s motivacemi voličů.

Existuje několik důvodů, proč jsem si téma zvolila. Ve Francii jsem strávila několik studijních i pracovních pobytů, mezi Francouzi mám spoustu přátel a země hexagonu je mi blízká. Při psaní jsem také chtěla využít znalosti francouzštiny, které jsou pro analyzování voleb naprosto klíčové, většina primárních zdrojů je francouzského původu. Svou výzkumnou otázku jsem zaměřila na téma migrace, a to především v reakci na vlnu „hysterie“, která se objevila v předvolební prezidentské kampani v České republice. Zajímalo mě, zda se ve Francii, která má nejen velké procento muslimů, ale je také častým cílem migrantů, rovněž objevovala nenávistná rétorika. Časový rámec práce je stanoven od ledna 2012 do května 2012 a následně od ledna 2017 do května 2017, tedy tři měsíce před prvním kolem voleb do dne konání druhého kola voleb. Práce však bere v potaz i předchozí období, zejména v souvislosti s kontextem voleb a změnou priorit a nálad ve společnosti.

Hlavním cílem práce je odpovědět na výzkumnou otázku „Jaký vliv měla migrační krize na průběh a výsledky prezidentských voleb?“. K ní se vážou tyto dílčí výzkumné otázky:

- Věnovali kandidáti tématu migrace a migrační krize větší pozornost ve svých volebních programech v porovnání s jinými tématy? Objevili se silní kandidáti s anti-imigrační tematikou? (srovnání 2012 a 2017)
- Získala migrace a migrační krize větší prostor v předvolební kampani? (srovnání 2012 a 2017)
- Hrál téma migrace a migrační krize roli v rozhodování voličů? (srovnání 2012 a 2017)

Hypotéza k hlavní výzkumné otázce je, že průběh kampaně i výsledky voleb byly do jisté míry ovlivněny tématem migrace. Můj předpoklad je, že migrační krize měla vliv na průběh i vedení kampaně, rozhodování voličů a také finální výsledky. Budu také ověřovat, zda téma migrace bylo v roce 2017 významnější, a to nejen z hlediska vedení kampaně kandidátů, ale také z pohledu motivací voličů.

Práce je samozřejmě komparativní případovou studií, která „zkoumá dva nebo několik případů a provádí jejich srovnávací analýzu (across-case analysis)“.¹ Zároveň se jedná o diachronní komparaci, kdy je sledován vývoj konkrétního fenoménu v čase. Je analyzován kauzální vliv nezávislé proměnné, tedy migrace, na závislou proměnnou, kterou je volební kampaň. Je však nutné dodat, že na volební kampaň působí i celá řada jiných faktorů.

Pro svou práci jsem si zvolila empiricko-analytický přístup, který klade důraz na nestrannost a formuluje problém s ohledem na obsahové, časové i prostorové vymezení. Následně jsou stanoveny hypotézy, které musí být pomocí analýzy potvrzeny, případně vyvráceny. Tento přístup se dá dělit na tři základní druhy: deskriptivní, deduktivní a systematickou metodu analýzy.² Ve své práci tuto metodu využiji a budu se snažit dospět k určitým zobecněním, například korelace témat a motivací voličů či vliv politických událostí na průběh kampaně. Použiji také metodu diskurzivní analýzy, která zkoumá nejen vnitřní vztahy, tedy strukturu textu, ale také vnější vztahy, tedy kontext.³ Empirickým materiálem mi byly projevy čtyř vybraných kandidátů, jejich předvolební programy a diskuze. Soustředím se na kontext voleb, na rozdíl od lingvistických přístupů se zaměřím především na obsah diskurzu, ne formu, čemuž odpovídají i výzkumné otázky.

Diplomová práce je rozčleněna do čtyř kapitol, první z nich se bude zabývat teoretickým základem se zaměřením na volební kampaně a rozhodování voličů. V oblasti volebních kampaní předložím informace o předvolebních strategiích, tématech, účincích kampaní a také zákonné regulaci ve Francii. V podkapitole o rozhodování voličů se zaměřím na (i)racionalitu volby, vliv masmédií, a problematiku volebních průzkumů, jež mají rovněž vliv na rozhodování voličů.

Následující dvě kapitoly se zabývají oběma prezidentskými volbami a pro přehlednost a lepší vypovídající hodnotu jsou rozčleněny do stejných podkapitol. Představím vždy čtyři kandidáty, analýza dvou nejméně úspěšných by neměla takovou vypovídající hodnotu, a proto bylo potřeba detailně rozebrat alespoň tři kandidáty. Nakonec jsem se však rozhodla zahrnout do výzkumu i čtvrtého kandidáta (dle preferencí voličů), a to Jean-Luc Mélenchona, jelikož se objevil v obou volbách a navíc přes z počátku nízké preference vždy uspěl, v roce 2017 dokonce obdržel přes sedm milionů hlasů, je tedy možné pozorovat i určitou radikalizaci Francouzů nejen na pravou, ale i na levou stranu politického spektra. Na začátku obou kapitol se budu zabývat kontextem, ve kterém se volby odehrávaly, jelikož okolnosti mohou mít a většinou také mají vliv na motivace a rozhodování voličů.

---

¹ DRULÁK, Petr a kol. *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008, s. 62.

² ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií: Empiricko-analytický přístup v soudobé politické vědě*. Praha: Portál, 2006, s. 21-22.

³ DRULÁK: *Jak zkoumat...*, s. 102.

Vzhledem k výzkumné otázce je zvýšená pozornost věnovaná tématům kampaní, ta jsem rozdělila na tři oblasti – ekonomické a sociální reformy, zahraniční vztahy a samozřejmě migraci. V první z nich se budu věnovat domácí politice se zaměřením na sociální podpory, nezaměstnanost, bydlení a fiskální politiku, v oblasti zahraničních vztahů se budu věnovat vztahu kandidáta k EU a NATO. Pro tuto práci je však naprosto klíčové téma migrace, kterému budou věnovány dvě samostatné podkapitoly, které zkoumají nejdříve zastoupení tématu v programech kandidátů a následně v předvolebních mítincích. U každého kandidáta jsem kromě debaty před prvním kolem zkoumala také tři mítinky s určitým časovým odstupem, aby bylo zřejmé, zda se jejich názory proměnily, druhým kritériem byla velikost akcí, záměrně jsem si vybírala větší města s vysokým počtem účastníků a významnějším dopadem. V další podkapitole hodnotím vývoj preferencí s ohledem na významné události, které se odehrály v průběhu kampaně a jejich případný vliv na výsledky 1. kola. Před druhým kolem voleb se zabývám především předvolební debatou, která má ve Francii významnou tradici. V ní se zaměřím na témata analyzovaná před druhým kolem, zejména z pohledu migrace v kontrastu s ostatními tématy. Dále zhodnotím výsledky 2. kola a budu se zabývat motivacemi voličů.

Čtvrtá kapitola se zaměří na samotnou komparaci, struktura bude pro větší přehlednost stejná jako u kapitol zaměřujících se na volby samotné. Komparovány budou tedy stejné oblasti, kontext, srovnání programů a zastoupení jednotlivých témat a především zastoupení migrace nejen v programech, ale i v kampaních prezidentských kandidátů. Srovnávat budu nejen procentuální podíl jednotlivých témat, ale také motivace voličů dle dvou různých agentur.

Při práci jsem používala především primární zdroje. V teoretické části jsem využila knižní zdroje především českého původu a několik odborných článků. Velmi přínosná byla publikace Romana Chytilka a kolektivu autorů, kteří napsali sborník *Teorie a metody politického marketingu*. V něm se zabývají širokým spektrem problémů, kromě politického marketingu také volebními kampaněmi či vlivem médií na rozhodování voličů. Problematika volebních kampaní je politology značně probádána, v práci jsem využila postřehů Anny Matusškové i Evy Bradové. Na témata volebních kampaní se zaměřují především autoři Roman Chytilík ve své knize *Politický prostor a politická témata: studie k soutěži politických stran* a také Otto Eibl, který své bádání specifikoval na Českou republiku v letech 2006-2008, avšak obecné poznatky z úvodu jeho knihy jsou univerzální. V otázkách volebních průzkumů pro mě byly klíčové poznatky z knihy *Kvalita výzkumů volebních preferencí* Jindřicha Krejčího, problematice průzkumů a zveřejňování jejich výsledků se však zabývá i Otto Eibl v knize *Marketing politických kampaní*.

V analytické části jsem pracovala zejména s původními francouzskými zdroji, neboť ty obsáhly celý průběh kampaně. Vzhledem k aktualitě tématu jsem ke své práci potřebovala

především internetové zdroje, zaměřila jsem se na přední francouzské deníky *Le Figaro* a *Le Monde* a v některých případech jsem využívala i postřehů světoznámého britského deníku *The Guardian*. Mimo to jsem pracovala s oficiálními materiály kandidátů a kromě písemných zdrojů jsem využila také video nahrávky z debat a vybraných mítinků, které byly volně k dispozici na webu youtube.com, případně na oficiálních stránkách prezidentských uchazečů.

Používala jsem především primární zdroje z důvodu nedostatku sekundární literatury. Na české politologické scéně bohužel nebyly k dispozici odborné knihy ani články, čerpala jsem proto z několika anglických či francouzských zdrojů. Tématem francouzských prezidentských voleb se zabývali také autoři Jocelyn Evans a Gilles Ivaldi, kteří se zaměřili na volby individuálně ve dvou různých knihách, ale jejich publikace se mi nepodařilo získat. Využila jsem však poznatků Pascala Perrineau, který se ve své knize *The 2012 French Election: How the Electorate Decided* zabývá mimo jiné také tématy volebních kampaní, průběhem kampaně, volební účasti, fluktuacemi a změnami na levici i pravici a také rozhodováním voličů. Komplexní analýza voleb se zaměřením na téma migrace do této doby nebyla zpracována, přestože existuje několik diplomových prací zabývajících se komparací voleb v obecné rovině, případně anti-imigračním diskurzem Marine Le Pen.

1 Teoretické zakotvení

Teoretický základ je vzhledem k položené výzkumné otázce potřeba věnovat oblasti volebních kampaní a rozhodování voličů. Jedná se o velmi široké pojmy, kterými se politologové i sociologové celého světa zabývají desítky let, ambicí této kapitoly je proto pouze definovat jejich podstatu, která bude klíčová pro následnou analýzu.

1.1 Volební kampaň

Volební kampaň je jedním z druhů politických kampaní, které Schmitt-Beck a Farrell označují za „organizované komunikační úsilí, zahrnující funkci jedné nebo více agentur (ať už jsou to politické strany, kandidáti, vládní instituce nebo specifické zájmové organizace), které se snaží ovlivnit výsledek rozhodovacího procesu působením na veřejném mínění.“⁴ Pro tuto práci je podstatnější definice samotné volební kampaně, která by se dala charakterizovat jako „zákonem vymezená doba, v průběhu které se strana soustředí na to, představit sama sebe, lídra, kandidáty a hlavní programové body“⁵.

Každá volební kampaň má samozřejmě nějaký cíl, David Denver a Gordon Hands definují čtyři nejdůležitější:

1. Informovat voliče – o konání voleb, o kandidátech, o politickém programu a cílech, kterých chce strana dosáhnout, atd.
2. Přesvědčit voliče – aby podpořili jejich stranu (pomocí roznášení volebních letáků, volebních mítinků, osobních kontaktů s voliči na lokální úrovni, vysílání volebních spotů v televizi, reklamy v médiích na národní úrovni, internetu, atd.)
3. Posílit stávající podporu (reinforcing) – tzn. posílit upevnit podporu stoupenců strany.
4. Mobilizovat voliče – zajistit účast ve volbách.⁶

Na základě těchto cílů vidíme, čím se politici v rámci kampaně zabývají. Jedná se o celou řadu aspektů, s rostoucí silou internetu se politici často velmi aktivně angažují na svých profilech na sociálních sítích, důležité pro ně jsou také výjezdy mezi lidmi, pořádání akcí, musí přesvědčovat nové i utvrzovat stávající voliče a hlavně je aktivizovat, aby k volbám opravdu přišli. To ve

---

⁴ BRADOVÁ, Eva. *Od lokálních mítinků k politickému marketingu: teorie a vývoj politické komunikace a volebních kampaní*. Brno: Masarykova univerzita, 2005, s. 18.

⁵ PAVLOVÁ, Eva, MATUŠKOVÁ, Anna. Volební strategie a kampaně. In CHYTILEK, Roman a kol. *Teorie a metody politického marketingu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012, s. 159.

⁶ BRADOVÁ: *Od lokálních mítinků...*, s. 20.

Francii není v porovnání s Českou republikou velký problém, volební účast se při prezidentské volbě pohybuje okolo 75 %.⁷

Velice zajímavý je také vývoj volebních kampaní, které v průběhu 20. století prošly značnou proměnou. Stranicky orientované kampaně nazývané jako předmoderní byly charakteristické propagací strany, a to prostřednictvím tištěných materiálů či organizováním veřejných shromáždění a společenských akcí. Jsou založeny na přímé komunikaci mezi voliči a stranami, respektive jejich kandidáty, a to především na úrovni místních organizací. Konec 60. a začátek 70. let je charakteristický pro kampaně orientované na kandidáta označované jako moderní, pro které je typické využití nových technologií (velkou roli sehrál rozvoj televize) a také marketingových technik. Kampaně jsou profesionálnější a centralizovanější, je oslabena role místních organizací a také přímý kontakt s voliči.⁸

Od 2. poloviny 70. let se setkáváme s kampaněmi orientovanými na voliče využívající důkladnou analýzu, na základě které je klíčový obsah a způsob nabídky.⁹ Eva Bradová¹⁰ tyto postmoderní kampaně datuje až do období od 90. let 20. století, které je charakteristické různorodostí zdrojů informací. Primární není jen televize, jak tomu bylo u moderních kampaní, existují rozhlasové diskuze, satelity, internet. Můžeme pozorovat určitou kombinaci předmoderní a moderní kampaně, tedy velice profesionalizované centrální řízení a zároveň lokální vedení kampaně, kdy kandidáti vyjíždí mezi voliče, diskutují s nimi a pořádají různé akce.

V souvislosti s profesionalizací kampaní můžeme hovořit o marketingovém přístupu, který se do volebních kampaní prosadil naplno až v 90. letech a silně se projevuje dodnes. Pilíře politického marketingu ve velké míře vyplývají z marketingu komerčního:

- „proces směny mezi aktéry
- orientace na voliče-zákazníka
- používání vyspělých analytických nástrojů“.¹¹

Proces směny můžeme chápat jako komunikaci mezi voliči a kandidáty. Orientace na voliče je typická pro postmoderní kampaně, ve kterých politici využívají moderních nástrojů komunikace, především internetu, ale zároveň jezdí na meetingy a zajímají se o potřeby voličů. Na to navazuje třetí bod, který upozorňuje na důkladnou analýzu. Na jejím základě pak politické strany či kandidáti přednášejí sliby a tvoří svůj program. Tato profesionalizace a využití

---

⁷ ELECTION GUIDE. *France* [online]. Electionguide.org, [cit. 31. července 2018]. Dostupné na <<http://www.electionguide.org/countries/id/75/>>.

⁸ WISZNIOWSKI, Robert. *Úvod do teorie politického marketingu*. In JABŁOŃSKI, Andrzej. *Politický marketing: úvod do teorie a praxe*. Brno: Barrister & Principal, 2006, s. 10-17.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ BRADOVÁ: *Od lokálních mítinků...*, s. 54.

¹¹ MATUŠKOVÁ, Anna. *Politický marketing: kořeny disciplíny*. In CHYTILEK, Roman a kol. *Teorie a metody politického marketingu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012, s. 19.

politického marketingu může představovat problém, jak trefně poznamenává Anna Matušková: „Strany se logicky profesionalizují (at' ve smyslu způsobu organizování volebních kampaní, či v každodenním fungování). Základní otázkou ale zůstává, zdali se mohou politické strany transformovat v jisté servisní organizace, které budou nabízet politická řešení připravená na základě průzkumu veřejného mínění, nebo zdali budou i nadále nositelem určitých hodnot a tradic.“¹²

1.1.1 Strategie

Každá volební kampaň musí mít promyšlenou strategii, bez ní by totiž mohla být velice neefektivní a docházelo by ke zbytečnému plýtvání finančních i lidských zdrojů.¹³ Pojem samotný můžeme definovat jako „plán, který politická strana nebo kandidát potřebuje předtím, než se pustí do volební kampaně. Tento plán kandidátovi či straně říká, JAK dosáhne svého cíle“¹⁴. Eva Pavlová a Anna Matušková ve svém příspěvku shrnují různé pohledy na problematiku strategií a definují, co je pro některé politiky klíčové. Předkládají tak několik aspektů úspěšné volební strategie, mezi nimiž je správné načasování jednotlivých kroků, role týmu, který kampaň vytváří, budování mezistranických vztahů, stanovení rozpočtu a management získávání financí, zvládnutí nových technologií, jádrem by měla být komunikační a mediální strategie.¹⁵

Následující obrázek přehledně ilustruje, co všechno strategie obnáší. Personální strategie zahrnuje samotný výběr kandidátů, kteří by mohli ve volbách uspět. Finanční strategie zahrnuje nejen hospodaření a vhodné investování, ale i výběr finančních prostředků. Komunikační strategie zahrnuje témata, způsob komunikace, volba umístění reklamy, styk s médii. Strategie mezistranických vztahů je pak zajištění takových vztahů se spojenci i konkurenty, které přinesou maximální užitek. Posledním bodem doplňujícím skládku volební strategie je samotný volební program.¹⁶

---

¹² MATUŠKOVÁ, Anna. Volební kampaně a marketingové metody. In: HOKOVSKÝ, Radko (ed.). *Volby do Evropského parlamentu: co mohou změnit?* Praha: Evropské hodnoty, 2008, s. 85.

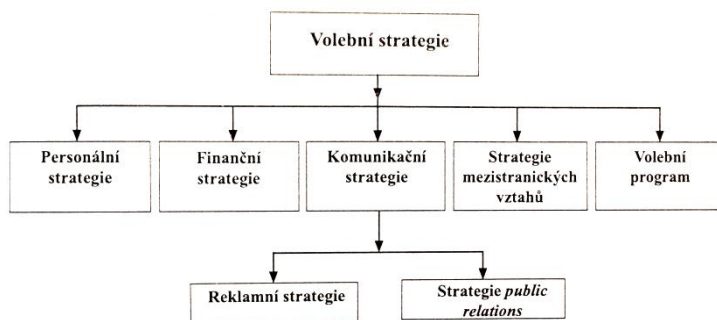
¹³ PAVLOVÁ, Eva, MATUŠKOVÁ, Anna. Volební strategie a kampaně. In: CHYTILEK, Roman a kol. *Teorie a metody politického marketingu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012, s. 152.

¹⁴ PAVLOVÁ, MATUŠKOVÁ: Volební strategie..., s. 154.

¹⁵ PAVLOVÁ, MATUŠKOVÁ: Volební strategie..., s. 155.

¹⁶ SKRZYPIŃSKI, Dariusz. Strategie politických stran. In: JABŁOŃSKI, Andrzej a kol. *Politický marketing: úvod do teorie a praxe*. Brno: Barrister & Principal, 2006, s. 98-101.

Obrázek 1: Prvky volební strategie

Zdroj: SKRZYPÍŃSKI: *Strategie politických ...*, s. 97.

Teoretiků, kteří se strategiím věnují, je mnoho, Andrzej Jabłoński nabízí velice zajímavé rozdělení.

1. „strategie orientované na stranu (party oriented) jsou založeny na identifikaci voličů s danou politickou stranou a na stranické organizaci, která zajišťuje prostředky nezbytné pro realizaci kampaně;
2. strategie orientované na problémy (issue oriented) hledají podporu u části elektorátu, kterou zajímají zvláště určité politické otázky;
3. strategie orientované na image (image oriented) zdůrazňují osobnostní rysy kandidáta: schopnosti, slušnost, nezávislost, zkušenosti, vůdčí vlohy atd.“¹⁷

Autor zároveň dodává, že se strategie vzájemně doplňují, úspěch kandidáta v prezidentském klání podle něj silně závisí na tom, jak silnou podporu má politická strana, za kterou daný politik kandiduje.

To nejjednodušší dělení strategií je na *vyzyvatele* a *obhájce* úřadu.¹⁸ Na základě tohoto postavení je potřeba zvolit vhodnou taktiku, obojí totiž skýtá nesporné výhody, kterých je potřeba v kampani využít. Výhodou obhajujícího kandidáta je již vybudovaná politická značka, prostor v médiích, kontakty. Obhajoba mandátu nese svá úskalí: „kandidát na druhé funkční období může mít při znovuzvolení velké potíže, pokud je jeho prezidentské období hodnoceno kriticky, zvláště z hospodářského či sociálního hlediska nebo z pohledu národní bezpečnosti.“¹⁹

Strategií v závislosti na různých aspektech a proměnných existuje celá řada. To nejdůležitější však definuje Anna Matušková, která celou problematiku shrnuje slovy: „Dobrá

¹⁷ JABŁOŃSKI, Andrzej. Politický marketing v USA: koncepce a uplatnění v prezidentských kampaních. In JABŁOŃSKI, Andrzej a kol. *Politický marketing: úvod do teorie a praxe*. Brno: Barrister & Principal, 2006, s. 33-34.

¹⁸ PAVLOVÁ, MATUŠKOVÁ: Volební strategie..., s. 168.

¹⁹ JABŁOŃSKI: Politický marketing..., s. 37.

kampaň je taková, která má příběh. Přiměje voliče, aby si vytvořil k politikovi vazbu, měl pocit, že svým hlasem něco změní a že se spolupodílí na něčem mimořádném.“²⁰

1.1.2 Témata

Při analýze obou prezidentských klání se budu podrobně zabývat tématy volebních kampaní, proto je potřeba věnovat teoretický základ i této problematice. Politická témata jsou ve volbách naprosto zásadní a Otto Eibl vysvětluje, že je „můžeme chápat jako krátkodobé faktory, které nalezneme ve volebních programech a předvolební komunikaci stran, a které tak vstupují bezprostředně před volbami do procesu rozhodování.“²¹ V politologii se také rozlišuje mezi „těžkými tématy“, oslovující především sofistický elektorát, a „snadnými tématy“, která vyvolávají reakce i u méně vzdělaných voličů a zároveň se vyznačují také tím, že jsou spíše symbolická (ne technická), zaměřená na politický cíl (ne prostředky) a jsou velmi rozporuplná a způsobují rozkol na politické scéně již delší dobu.²² Tuto charakteristiku splňuje i téma migrace.

Při volbě témat je potřeba mít na paměti kritérium důvěryhodnosti, politik tak například nemůže začít prosazovat téma, které dříve razantně odmítal, neboť by přišel o svou celkovou reputaci, a to nejen v dané problematice.²³ Roman Chytilík definuje tři základní způsoby, jak strategicky pracovat s tématy. Prvním z nich se strany snaží přibližovat názorům voličů, druhý autor nazývá *valence*, jde o zdůraznění schopnosti strany nejen nabídnout řešení, ale také ho reálně docílit. Posledním způsobem je tzv. *tematické vlastnictví*, kdy se strana (případně kandidát) zaměřuje na témata, kvůli kterým si je voliči cení.²⁴

Některé politické strany (či kandidáti) tak mohou být spojovány s určitým tématem a v očích voličů jsou chápány jako ti, kteří tématu rozumí a jsou schopni jej řešit. Zakladatelem tohoto konceptu je John Petrocik, který rovněž představil dva zdroje tematického vlastnictví. První souvisí s jejich výkonem a je krátkodobější, kandidát si vybere témata, kterým rozumí, a na nich postaví svou kampaň. Druhý je napojený na sociální strukturu, kdy existují vazby mezi tématy a dotčenými sociálními skupinami, pro které jsou tato témata prioritní, proto je efekt dlouhodobější.²⁵ Je však nutné dodat, že témata nemusí mít jednoho vlastníka, některé

---

²⁰ MATUŠKOVÁ: Volební kampaně..., s. 93.

²¹ EIBL, Otto. *Politický prostor a politická témata v České republice v letech 2006-2008*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011, s. 26.

²² CHYTILEK, Roman. *Politický prostor a politická témata: studie k soutěži politických stran*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2014, s. 16.

²³ EIBL: *Politický prostor...*, s. 27.

²⁴ CHYTILEK: *Politický prostor...*, s. 12-13.

²⁵ CHYTILEK: *Politický prostor...*, s. 120-121.

mainstreamové strany ani nemusí být vlastníky žádného tématu, mohou se pouze přizpůsobovat aktuálním náladám a preferencím průměrného voliče.²⁶

Otto Eibl vysvětluje, kdo se podílí na zdůrazňování klíčových témat: „Voliči pak mohou často od stran přejímat důležitost, s jakou jednotlivé problémy vnímají (tento proces může být samozřejmě oboustranný a dostatečně silný impulz od voličů může pozměnit stranickou nabídku nebo alespoň odklonit důraz od jednoho z nabízených řešení k druhému).“²⁷ Na tvorbě politických témat se tedy podílí nejen voliči svou poptávkou a vnímáním důležitosti jednotlivých problémů, ale také politické strany, které této poptávce vychází vstříc, ale zároveň mohou důležitost některého z témat akcentovat.

1.1.3 Účinky

Velice důležitým aspektem jsou také účinky politických kampaní. Eva Bradová nastiňuje dva základní přístupy, kdy první se zaměřuje na kontext kampaně a porovnání výsledků s přechozími lety, zatímco druhý hodnotí účinek podle průzkumů veřejného mínění, zaměřuje se tedy na empirická data. Tato data je na úrovni jednotlivých voličů možno získat panelovými průzkumy, průřezovými průzkumy a řízenými experimenty. Na úrovni skupin je to formou průzkumů veřejného mínění, což se ukázalo jako velmi spolehlivé, jelikož průzkumy jsou přesně časově vymezené, proto můžeme pozorovat spojitost mezi preferencemi voličů a konkrétní událostí, například debatou, mítinkem, či nějakým skandálem.²⁸

Schmitt-Beck a Farrell definují tři základní proudy, jak můžeme vliv kampaní na voliče studovat. První z nich se nezaměřuje ani tak na samotnou kampaň, jako spíš na to, co se během kampaně událo. Nejdůležitější veličinou je tedy čas, který je zkoumán od předpokládaného začátku kampaně (t_0), až do dne voleb (t_1). Druhý směr se zaměřuje na tzv. *black box*, tedy černou skříňku kampaní, kdy se vybere nejdůležitější aspekt a zkoumá se jeho potenciální vliv na rozhodování voličů. Třetí typ se zaměřuje na *software* kampaně, tedy obsahové sdělení a to, jak kampaň působí na voliče a jak jej ovlivňuje.²⁹

---

²⁶ CHYTILEK: *Politický prostor...*, s. 151-152.

²⁷ EIBL, Otto. *Politický prostor a politická témata v České republice v letech 2006-2008*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011, s. 24-25.

²⁸ BRADOVÁ: *Od lokálních mítinků...*, s. 80-83.

²⁹ SCHMITT-BECK, Rüdiger, FARRELL, David (ed). *Do Political Campaigns Matter? Campaign effects in elections and referendums*. London: Routledge, 2002, s. 14-16.

Obrázek 2: Typologie účinků kampaně

		Types of effects	
		Intentional	Unintentional
Level of analysis	Micro	Individual <ul style="list-style-type: none"> ● Knowledge gain ● Perceptual change ● Mobilization ● Persuasion ● Activation ● Reinforcement ● Conversion 	Knowledge gain Perceptual change (De-)motivation Support/alienation ...
	Macro	Succes at elections and referendums Agenda setting Framing of public debate Public knowledge	Decline of elite responsiveness (De)legitimation (De)mobilization Elite tranformation Party transformation ...

Zdroj: SCHMITT-BECK, FARREL: *Do Political Campaigns matter...*, s. 11.

Z přehledu je zřejmé, že Schmitt-Beck a Farrell účinky rozdělují na mikro a makro úroveň, kdy první zmíněný pojem zahrnuje především krátkodobé účinky, zatímco druhý dlouhodobé účinky. Dále jsou účinky rozděleny na úmyslné a neúmyslné. Neúmyslné působení může (ale nemusí) vést k negativním faktorům, na mikro úrovni to může být (de)motivace, podpora či odcizení, zatímco na dlouhodobé makro úrovni může dojít k transformaci strany či (de)legitimizaci nebo (de)mobilizaci.

1.1.4 Zákonná regulace ve Francii

Za účelem diplomové práce považuji za důležité uvést hlavní aspekty zákonné regulace ve Francii. Rada pro audiovizuální vysílání (Conseil supérieur de l'audiovisuel – CSA) definuje tři fáze volebního klání. První z nich končí zhruba v polovině března a na jejím konci je představen oficiální seznam kandidátů, masmédiá během této doby musí respektovat princip spravedlivosti (*équité*).

Druhá fáze je jakési mezidobí mezi představením kandidátů a oficiálním začátkem kampaně, z hlediska audiovizuálního vysílání se ještě v kampani roku 2012³⁰ uplatňoval princip

³⁰ VIE PUBLIQUE. *Campagne électorale : les règles encadrant les médias, les sondages et les dépenses des candidats* [online]. viepublique.fr, 15. února 2012 [cit. 31. srpna 2018]. Dostupné na <<http://www.vie-publique.fr/actualite/dossier/election-presidentielle-2012/campagne-electorale-regles-encadrant-medias-sondages-depenses-candidats.html>>.

rovnosti (*égalité*), u desáté volby však nastala změna, zákonem č. 2016-506³¹ byla modernizována pravidla týkající se prezidentské volby, a proto od roku 2017 zůstává zachován princip spravedlivosti i v této druhé fázi. To znamená, že se bere v potaz „reprezentativnost“ kandidáta, jeho výsledky v předchozích volbách, případně průzkumech veřejného mínění, či dokonce vliv na sociálních sítích. Nejvýznamnější kandidáti proto získávají nejen nejsledovanější vysílací čas, ale je jim také věnováno více mediálního prostoru. V předchozích volbách byl i v období těchto pěti týdnů druhé fáze kampaně zachován princip rovnosti, a proto jsme byli v roce 2012 svědky zvláštní situace, kdy obhájce prezidentského úřadu a potenciální vítěz voleb dostal před prvním kolem volby stejnou časovou dotaci jako kandidát Philippe Poutou, který explicitně řekl, že nechce být prezidentem.³²

Třetí fází je oficiální kampaň, která startuje 14 dní před začátkem prvního kola. V tomto období musí mít každý kandidát stejný podíl ve veřejných televizních a rozhlasových kanálech, jedná se o minimálně 15 minut před prvním kolem a minimálně 60 minut před druhým kolem prezidentské volby.³³

Rada pro audiovizuální vysílání následně kontroluje, zda byla dodržena rovnost mezi všemi kandidáty. O další kontrolu se stará také Komise pro informatiku a svobody (Commission nationale de l'informatique et des libertés - Cnil) a také Komise pro kontrolu volebních kampaní (La Commission nationale de contrôle de la campagne électorale - CNCCEP). Oproti roku 2012 se desáté volby vyznačují novou érou politické komunikace bez jakéhokoliv časového limitu – sociálními sítěmi. I kampaň na Facebooku a Twitteru se však musí řídit pravidly volebního řádu a na jeho řádné dodržování dohlíží výše zmíněná Rada i Komise.³⁴ Poslední regulací, která nás v této části práce bude zajímat, je zákaz volební agitace včetně zveřejňování předvolebních průzkumů. Ten je ve Francii kratší než v České republice a trvá od páteční půlnoci do uzavření volebních místností v neděli nejpozději ve 20:00. Stejně časové rozmezí je aplikováno i u případného druhého kola.³⁵

---

³¹ LEGIFRANCE. *LOI organique n° 2016-506 du 25 avril 2016 de modernisation des règles applicables à l'élection présidentielle* [online]. legifrance.gouv.fr, 26. dubna 2016 [cit. 31. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2016/4/25/INTX1527011L/jo/texte>>.

³² KUHN, Raymond. The Media and the 2012 Presidential Election. *Modern & Contemporary France*, 2013, roč. 21, č. 1, s. 14.

³³ VIE PUBLIQUE. *Les règles de la campagne électorale audiovisuelle et sur Internet*. [online]. viepublique.fr, 1. února 2017 [cit. 31. srpna 2018]. Dostupné na <<http://www.vie-publique.fr/actualite/dossier/presidentielle-2017/regles-campagne-electorale-audiovisuelle-internet.html>>.

³⁴ VIE PUBLIQUE. *Les règles de la campagne électorale audiovisuelle et sur Internet* [online]. viepublique.fr, 1. února 2017 [cit. 31. srpna 2018]. Dostupné na <<http://www.vie-publique.fr/actualite/dossier/presidentielle-2017/regles-campagne-electorale-audiovisuelle-internet.html>>.

³⁵ VIE PUBLIQUE. *Le déroulement de l'élection présidentielle* [online]. viepublique.fr, 3. dubna 2017 [cit. 31. srpna 2018]. Dostupné na <<http://www.vie-publique.fr/actualite/dossier/presidentielle-2017/deroulement-election-presidentielle.html>>.

1.2 Rozhodování voličů

Přestože můžeme pozorovat určitou shodu u skupin voličů na základě demografických, geografických i sociologických kritérií, rozhodování voličů je samozřejmě velmi individuální a nikdy je nelze přesně charakterizovat. Každý volič se rozhoduje podle jiných faktorů, někteří sledují politickou situaci pravidelně, jiné k volbě přiláká líbivý kandidát, další se rozhodují podle programu. Na jejich rozhodování má samozřejmě vliv i samotná kampaň, jak bylo nastíněno v podkapitole 1.1, kde byly rozebírány mimo jiné i účinky kampaní na voliče. Ty mají největší vliv na nerozhodnuté voliče a na ty, kteří rozhodnutí nechávají až na průběh kampaně (tzv. *late deciders*). Voliči, kteří měli jasno již před začátkem kampaně, což jsou zejména stranicky vyhranění voliči, se kampaněmi nenechají takřka vůbec ovlivnit.³⁶

V očích voličů hraje obrovskou roli také image kandidáta. Od prezidenta jsou očekávány určité charakterové vlastnosti, dle průzkumů veřejného mínění má být silný, schopný, zkušený, mělo by mu záležet na občanech, velkou roli hraje také důvěryhodnost.³⁷ „Samotný vzhled politiků, způsob a schopnost jejich mediální prezentace a politikova image mají mnohdy prioritu nad politickým sdělením.“³⁸

Existuje také spousta teorií zabývajících se vývojem volebních kampaní a jejich vlivem nejen na rozhodování voličů. Eva Bradová problematiku shrnuje: „čím komplexnější přístup ke strategii volebních kampaní strana zaujme a čím fragmentovanější prostředky zvolí k oslovení voličů, tím efektivnější a úspěšnější může být zvolený model v praxi“³⁹. Na obrázku níže je zobrazen model volebního rozhodování, který zahrnuje spoustu aspektů, které předchází volebnímu rozhodnutí. Mezi nimi jsou sociální charakteristiky, stranická identifikace, hodnoty, ale i preference k současným politickým otázkám, zhodnocení situace a image lídra, které vedou v různém pořadí a v různé intenzitě až k finálnímu volebnímu rozhodnutí.

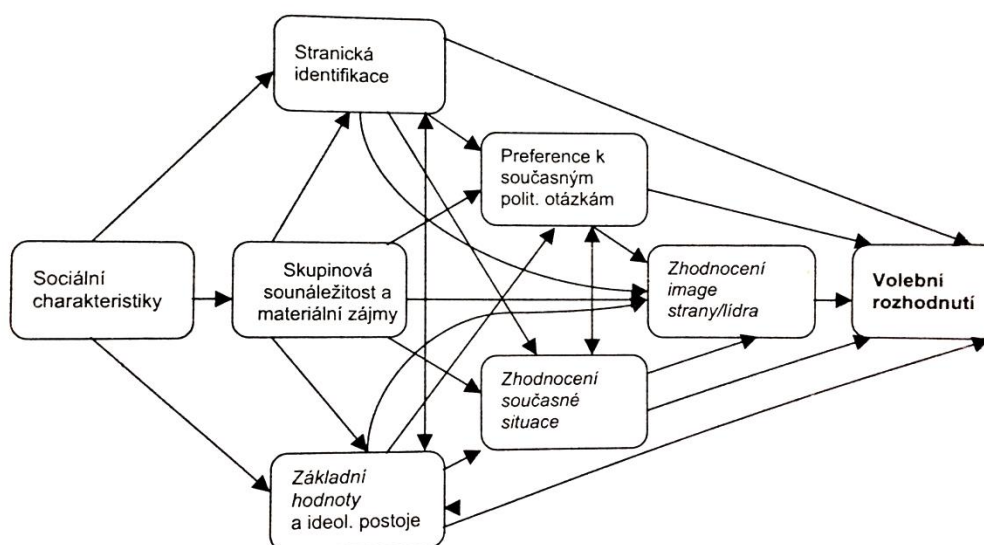
³⁶ BRADOVÁ: *Od lokálních mítinků...*, s. 80.

³⁷ JABLONŠKI: *Politický marketing...*, s. 36.

³⁸ LEBEDOVÁ, Eva. *Voliči, strany a negativní kampaň: politická komunikace v České republice*. Praha: SLON, 2013, s. 36.

³⁹ BRADOVÁ: *Od lokálních mítinků...*, s. 38.

Obrázek 3: Model volebního rozhodování

Zdroj: BRADOVÁ: *Od lokálních mítinků...*, s. 38.

1.2.1 (I)Racionalita volby

Volbou a její racionalitou či iracionalitou se zabývá spousta teorií. Italský politolog Giovanni Sartori představil koncepci dvou modelů výběru. První je *model volby problému*, kdy si volič vybírá, jaký problém je pro něj nejvýznamnější, jak chápe problém a následně stranu nebo kandidáta, který problém řeší v souladu s vůlí voliče. Druhý model je *model identifikace strany* a záleží v něm na pravé/levé či liberální/konzervativní orientaci voliče, dále zda strana odpovídá představám voliče, následně dojde k hlasování pro stranu či kandidáta, kteří jsou voliči nejbližší. Tyto modely však představují pouze hranice, většina voličů se pohybuje někde mezi nimi a rozhodují se na základě mnoha jiných faktorů.⁴⁰

Mezi nejznámější teorie, které se snaží vysvětlit chování voličů, patří teorie racionální volby, která říká, že se volič rozhoduje na základě toho, která strana mu nabízí největší užitek, tedy která strana má pro něj nejvíce vyhovující program. Nepracují s okolním vlivem ani se stranickou příslušností, rozhodnutí jedince naprosto individualizují a tvrdí, že se každý rozhoduje na základě informací.⁴¹ Často se můžeme setkat s dělením na dva proudy:

⁴⁰ KUNŠTÁT, Daniel. Anatomie volebního výběru: veřejné mínění a konceptualizace stranické identifikace v soudobé politologii a sociologii. In KREJČÍ, Jindřich (ed). *Kvalita výzkumů volebních preferencí*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, s. 44.

⁴¹ CHYTILEK: *Politický prostor...*, s. 14.

- *teorie společenské volby*, která se zabývá preferencemi jednotlivce a jejich kolektivní prospěšností
- *teorie veřejné volby*, jež se zaměřuje na vztahy mezi státem a společností⁴²

Tuto teorii vyvrací problém, který doprovází celou společnost, a tím je informační deficit. Již ve 40. letech Paul Lazarsfeld popřel informovanost občanů, když řekl, že „uvědomělý, racionální, otevřený a vášní zbavený volič existuje jen v materiálech předvolebních kampaní, v příručkách občanské výchovy, v kině a v mozku několika idealistů“.⁴³ Blanka Říchová ve své publikaci upozorňuje, že „politici mohou destabilizovat většinu tím, že vsunou (předloží) k rozhodování ve volbách další, nečekané téma; (W.H. Riker – pozn. autorky) označuje toto chování za výraz zájmů elity a jistou antidemokratickou formu strategického chování.“⁴⁴

Tento přístup je možné hodnotit jako „značně zjednodušený a málo realistický“⁴⁵. Mezi kritiky, kteří popírají racionální uvažování voliče, patří Bryan Caplan, který ve své knize *Mýtus racionálního voliče* analyzuje témata, mezi nimiž je například ekonomická gramotnost středového voliče, názory na migraci, zaměstnanost i toxikologie. Zjišťuje, že názory voličů jsou značně zkreslené a jejich výsledkem je touha po opatřeních, které nejenže nedávají smysl, ale navíc mohou být i značně kontraproduktivní.⁴⁶

V kontrastu s racionalitou politiků může docházet ke lži a manipulaci. „Jestliže politici vědí, že svobodný obchod je prospěšný, ale veřejnost zůstává dogmaticky protekcionistická, upřímní politici příliš úspěšní nebudou. Každý kandidát, který si chce zachovat reálnou šanci na vítězství, si nejenže musí ponechat své ekonomické názory pro sebe, ale navíc voličům veřejně ‚podbízet‘ – musí horlivě obhajovat protekcionistické názory, ačkoliv o nich ví, že jsou chybné.“⁴⁷ Ambicí této práce není ověřit, nakolik se výroky politiků shodují s jejich osobními názory, ale spíše sledovat, zda se jejich témata či názory na ně v průběhu kampaně a v závislosti na událostech či výzkumech veřejného mínění nezměnily.

1.2.2 Volební průzkumy

Dalším aspektem, který může mít vliv na rozhodování voličů, jsou volební průzkumy. Kromě toho, že mohou pomáhat při tvorbě strategie, volbě témat i stylu komunikace kandidáta⁴⁸,

---

⁴² ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií: empiricko-analytický přístup v soudobé politické vědě*. Praha: Portál, 2006, s. 96.

⁴³ KUNŠTÁT: *Anatomie volebního výběru...*, s. 45.

⁴⁴ ŘÍCHOVÁ: *Přehled moderních politologických teorií...*, s. 103.

⁴⁵ ŘÍCHOVÁ: *Přehled moderních politologických teorií...*, s. 103.

⁴⁶ CAPLAN, Bryan. *Mýtus racionálního voliče*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010, s. 44-232.

⁴⁷ CAPLAN: *Mýtus racionálního voliče*, s. 237.

⁴⁸ MEDVIC, Stephen. *Understanding Campaign Strategy: ‘Deliberate Priming’ and the Role of Professional Political Consultant*. In WAYNE, Steger (ed.). *Campaigns and Political Marketing*. New York: The Haworth Press, 2006, 20-21.

mají i mnohem významnější roli. Mohou působit jako pojistka demokracie, když zabráňují manipulaci s výsledky voleb, je však nutné, aby byly nezávislé a opravdu reflektovaly veřejné mínění. Pokud tomu tak není, mohou sloužit rovněž jako zdroj manipulace.⁴⁹ Zveřejněné výsledky mohou voliče nejenom odrazovat od hlasování v reálných volbách, někdy se mohou stát i tzv. „sebenaplňujícím se proroctvím“⁵⁰. Bylo definováno několik situací, kdy volební průzkumy měly vliv na rozhodování voličů:

- „efekt mobilizace hlasů nebo absenční efekt
- nárůst podpory slabších stran (underdog effect)
- přelití hlasů k silnějším stranám (bandwagon effect)⁵¹.

Z tohoto je zřejmé, že volební průzkumy neslouží jen ke zjištění preferencí, ale jako vedlejší efekt je mohou i formovat, zejména pak u nerozhodnutých voličů. Zároveň mohou mít vliv i na samotnou volební účast. Pokud existuje velký rozdíl v preferencích jednotlivých kandidátů, nastává demobilizace. Je způsobena tím, že volič favorizovaného kandidáta či strany k volbám nejde, protože vidí dostatečný náskok, a naopak volič jiné strany se k volbám nedostaví proto, že si myslí, že stejně nic nezmění. Mělo by pak platit, že v případě, že je tento rozdíl v preferencích malý a o vítězi voleb není rozhodnuto, voliči vnímají svůj hlas jako důležitý a k volbám se dostaví.⁵²

Na závěr je potřeba zdůraznit, že mezi průzkumy a skutečnými výsledky voleb můžeme pozorovat značné rozdíly, a to především z časových důvodů, jelikož mezi dnem průzkumu a voleb se může odehrát spousta událostí, které rozhodování voličů může ovlivnit. Další příčinou je odlišnost situace, protože při průzkumech hrají mnohem větší roli sympatie, zatímco za plentou volič bere v potaz více faktorů. Problémem je také nepřesnost měření, v průzkumech je osloven pouze zlomek populace. Posledním faktorem ovlivňujícím nepřesnost volebních výsledků jsou specifika volebního systému, ke kterým může dojít z důvodu přepočtu hlasů na mandáty a velikosti obvodů.⁵³ Ten se však při francouzské prezidentské volbě neprojevil, jelikož je celá země jeden volební obvod.

---

⁴⁹ KREJČÍ, Jindřich. Volební průzkumy a společnost. In KREJČÍ, Jindřich (ed). *Kvalita výzkumů volených preferencí*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, s. 18.

⁵⁰ EIBL, Otto, JANOVSÝ, Jozef. *Marketing politických kampaní*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 40.

⁵¹ KREJČÍ: Volební průzkumy..., s. 19.

⁵² EIBL, JANOVSÝ: *Marketing politických...*, s. 52-53.

⁵³ KREJČÍ: Volební průzkumy..., s. 25-27.

1.2.3 Vliv masmédií

Naprosto klíčovou roli ve formování veřejného mínění mají kromě blízkého okolí také média. Existují tři základní pohledy na vztah a vzájemné ovlivňování mezi politikou a médií:

- *dominantní média* – média mají moc nad politikou a místo informování o realitě ji tvoří
- *média a politika jako celek* – média jsou hlídacími psy demokracie, jejich role je však modifikována nutností spolupráce s politikou
- *dominantní politika a ekonomika* – média jsou nástrojem elit a jsou jim podřízena, nejsou nezávislá, jejich autonomie ve vztahu k publiku je však silná⁵⁴

Hans-Bernd Brosius a Hans Mathias Kepplinger zkoumali vliv médií na veřejné mínění a formulovali čtyři nelineární modely, které tento vztah definují:

- „práh (určitá úroveň pozornosti je potřeba k zaujetí veřejnosti),
- akcelerace (veřejný zájem klesá nebo stoupá rychleji než míra zpravodajství),
- apatie (veřejný zájem klesá nebo stoupá pomaleji než míra zpravodajství),
- echo (neobvyklé kulminace ve zpravodajství mají dlouhodobý efekt na veřejný zájem o dané téma)“.⁵⁵

Velmi tradičním předvolebním bojem o přízeň diváků jsou televizní debaty kandidátů. Ty se těší velké popularitě, a proto mají i obrovský dosah a mohou mít i velký dopad na pozdější rozhodování voličů. Je to příležitost ke zviditelnění zejména pro méně známé kandidáty a také možnost pro oslabení oblíbenosti protivníků. Kandidáti si jsou této skutečnosti vědomi a debaty proto nepodceňují.⁵⁶

V souvislosti s masmédií je nutné zmínit také vliv placené volební reklamy, a to nejen v televizi, ale i tisku, na internetu, billboardech, v současné době jsou velmi účinné také reklamy na sociálních sítích. Prostřednictvím přesného zacílení na určitou skupinu voličů je možné velmi přesně personalizovat reklamu, která se uživateli a potenciálnímu voliči zobrazí.⁵⁷ S rozvojem online marketingu je pro politiky komunikace s veřejností mnohem jednodušší, jedním z klíčů k úspěchu je aktivita na profilech na sociálních sítích, politici komentují události, natáčejí videa, informují o svém programu či přidávají fotky. Kandidáti často volí neformálnější tón, kterým

---

⁵⁴ PETROVÁ, Barbora. Média a politika. In CHYTILEK, Roman a kol. *Teorie a metody politického marketingu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012, s. 269-270.

⁵⁵ PETROVÁ: Média a politika, s. 273.

⁵⁶ JABLOŇSKI: Politický marketing..., s. 44-45.

⁵⁷ WONG, Julia. *'It might work too well': the dark art of political advertising online* [online]. guardian.com, 19. března 2018 [cit. 31. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.theguardian.com/technology/2018/mar/19/facebook-political-ads-social-media-history-online-democracy>>.

„mohou mnohem více vyvolávat dojem, že s nimi jde o konverzaci *one-to-one*, navíc v prostředí, které je určeno pro interakci a komunikaci s přáteli“⁵⁸. Tím se značně přibližují ke svým voličům.

V podkapitole o zákonné regulaci volebních kampaní bylo definováno, jak je zajišťována rovnost v rozhlasovém a televizním vysílání pro všechny kandidáty. Tato pravidla se však nevztahují na tištěná média a Raymond Kuhn ve svém článku dokázal, že v prezidentské volbě v roce 2012 deník *Le Figaro* strnil Sarkozymu, zatímco *Libération* Hollandovi.⁵⁹

1.3 Dílčí závěr

V teoretické části byla nastíněna základní problematika volebních kampaní, kromě jejich definice a vývoje jsem se podrobněji zaměřila také na volební strategie, témata kampaně i její zákonnou regulaci, zvláště zajímavé bylo zkoumání účinku volebních kampaní na rozhodování voličů. Na úrovni skupin je to formou průzkumů veřejného mínění a jak jsem již zmínila, tento způsob se podle odborníků ukazuje jako spolehlivý. Eva Bradová uvádí, že „vzhledem k přesnému časovému vymezení těchto průzkumů lze také efektivně pozorovat spojitosti mezi konkrétními politickými událostmi a změnou volebních preferencí.“⁶⁰ Tyto poznatky použiju v analytické části a provedu podobnou analýzu témat kampaně, kdy dám v časové ose do souvislosti výsledky výzkumů veřejného mínění s aktuálně řešenými problémy, debatami, či mítinky.

Velmi přínosné budou také informace o tématech kampaně, především o konceptu tematického vlastnictví, kdy si kandidát vybere téma, které je mu blízké, a na něm postaví svou kampaň. Pokud je téma důležité pro určitou sociální skupinu, je efekt dlouhodobý a kandidát má u této skupiny značnou převahu. Je zřejmé, že koncept tematického vlastnictví je pro některé kandidáty klíčový, proto budou tyto teoretické znalosti využity při další analýze obou prezidentských kampaní.

Druhou podkapitolu teoretické části jsem věnovala problematice rozhodování voličů, která je velmi rozsáhlá a komplikovaná. Nastínila jsem, jaký vliv mají volební kampaně, co působí na rozhodování voličů a představila jsem model volebního rozhodování, z kterého je zřejmé, že na voliče před samotnou volbou působí celá řada faktorů. Pro další analýzu bude nejpřínosnější působení volebních průzkumů na rozhodování voliče a především vliv médií, kterými se také budu zabývat. Je však potřeba mít na paměti, že „výsledky prezidentských voleb jsou vždy

---

⁵⁸ MACKOVÁ, Alena. Nové komunikační nástroje. In CHYTILEK, Roman a kol. *Teorie a metody politického marketingu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012, s. 314.

⁵⁹ KUHN, Raymond. The Media and the 2012 Presidential Election. *Modern & Contemporary France*, 2013, roč. 21, č. 1, s. 12.

⁶⁰ BRADOVÁ: *Od lokálních mítinků...*, s. 83.

důsledkem působení mnoha faktorů a okolností. Vliv jednotlivých prvků na určitý výsledek voleb ze přesně zhodnotit velmi obtížně, anebo vůbec.“⁶¹

---

⁶¹ JABLONSKI: Politický marketing..., s. 46.

2 Volby 2012

V této kapitole se zaměřím na analýzu francouzských prezidentských voleb v roce 2012. Dne 11. března 2012 předložila Ústavní rada oficiální seznam 10 kandidátů, blíže se však budu věnovat pouze čtveřici z nich, kteří měli nejvyšší preference, vynechám proto podrobnější informace o kampaních François Bayrou, Evy Joly, Nathalie Arthaud, Philippa Poutou a Nicolase Dupont-Aignana.

Velkou šanci měl již od začátku **François Hollande**, který zastupoval levicovou stranu PS (Parti socialiste – Socialistická strana). Jeho program nesl název Změna je teď (*Le changement, c'est maintenant*), čímž se staví do role protiváhy k dlouhotrvající a mnohými kritizované pravicové vládě. To je zřejmé i z jeho vystoupení, kdy velmi často používal slovo „změna“. Tento kandidát pořádal velké množství mítinků, s objížděním Francie začal již v lednu a pokračoval až do prvního kola prezidentské volby.⁶²

Jedním z největších favoritů byl obhajující prezident **Nicolas Sarkozy**, který zastupoval středopravou stranu UMP (L'Union pour un mouvement populaire - Unie pro lidové hnutí). Heslo jeho kampaně bylo Silná Francie (*La France Forte*).

Jedinou ženou ze čtveřice nejúspěšnějších kandidátů je **Marine Le Pen** zastupující extrémně pravicovou stranu FN (Front national – Národní fronta). Její program nesl název Hlas lidu, duch Francie (*La voix du peuple, l'esprit de la France*).

Jean-Luc Mélenchon zastupoval stranu FG (Front de Gauche – Levicová fronta) sdružující několik politických stran včetně Francouzské komunistické strany. Z počátku neměl vysoké preference, mnohem větší šanci na úspěch měl François Bayrou, který byl kandidátem MoDem (Mouvement démocrate – Demokratické hnutí). V průběhu kampaně však Mélenchonova podpora postupně rostla a v samotném hlasování byl o dvě procenta úspěšnější než Bayrou, proto je posledním kandidátem, kterému budu věnovat bližší pozornost. Program Jean-Luc Mélenchona nesl název Člověk na prvním místě (*L'humain d'abord*) a jeho motto Ujměte se moci (*Prenez le pouvoir*).

---

⁶² REVAULT D'ALLONNES, David. *Marathon de meetings pour François Hollande avant le premier tour* [online]. lemonde.fr, 8. února 2012 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na < https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2012/article/2012/02/08/marathon-de-meetings-pour-francois-hollande-avant-le-premier-tour_1640655_1471069.html>.

2.1 Kontext

Prezidentským volbám předcházelo několik markantních událostí. V roce 2009 propukla světová hospodářská krize a francouzská ekonomika zaznamenala propad, kdy HDP kleslo na - 2,9 % HDP.⁶³ O rok později se stav začal postupně zlepšovat, HDP začalo znovu růst, konkrétně o 1,5 %, vládní dluh se o 0,4 % snížil, avšak situace byla stále tíživá.⁶⁴ V průběhu roku 2011 HDP znovu rostlo, rostl však také dluh země, který dosáhl 85 % HDP.⁶⁵ Obrovským problémem byla zejména nezaměstnanost, která i v roce 2012 atakovala 10 % a nadále stoupala i po prezidentských volbách.⁶⁶

Další významnou geopolitickou událostí bylo vypuknutí Arabského jara, Francie se pod vedením Sarkozyho přiklonila na stranu Bena Aliho v Tunisku a Hosniho Mubaraka v Egyptě. Sarkozyho nestálost se projevila v Libyi, kde podpořil naopak rebely, byl dokonce první hlavou státu, která uznala Dočasnou národní přechodnou radu jako legitimní vládu Libye, naopak na protesty v Alžírsku a Maroku prezident takřka nereagoval.⁶⁷ Situace mezi francouzsko-syrskými vztahy se zhoršila poté, co v byl v lednu 2012 obětí syrských atentátníků francouzský reportér pracující na reportáži. Francouzská diplomacie následně obvinila syrskou vládu, že neochránila skupinu novinářů pracujících na jejím území a je tedy zodpovědná za jejich smrt.⁶⁸

V září roku 2011 se konaly senátní volby, ve kterých levice získala 177 z 348 křesel a poprvé v 5. republice došlo k situaci, kdy levice získala nadpoloviční většinu křesel v horní komoře.⁶⁹ Francie byla lehce frustrovaná z pravicové vlády i prezidenta, byly jim přisuzovány socioekonomické problémy. Nesmíme zapomenout ani na fakt, že země neměla levicového prezidenta od roku 1995, tedy od konce mandátu François Mitteranda. Předsedou vlády byli od roku 2002, kdy ve funkci skončil Lionel Jospin, rovněž pravicoví politici. To mohlo vést spoustu občanů k volbě změny.

---

⁶³ COUNTRY ECONOMY. *France GDP - Gross Domestic Product* [online]. countryeconomy.com, [cit. 3. září 2018]. Dostupné na <<https://countryeconomy.com/gdp/france?year=2011>>.

⁶⁴ BOISNAULT, Denis a kol. *The French economy comes out of recession* [online]. insee.fr, 6. července 2011 [cit. 3. září 2018]. Dostupné na <<https://www.insee.fr/en/statistiques/1373849?sommaire=1373863>>.

⁶⁵ PETTINGER, Tejvan. *France National Debt* [online]. economicshelp.com, [cit. 3. září 2018]. Dostupné na <<https://www.economicshelp.org/blog/3076/economics/france-national-debt/>>.

⁶⁶ CLANCY, Rebecca. *Unemployment in France hits 14-year high* [online]. telegraph.co.uk, 7. března 2013 [cit. 3. září 2018]. Dostupné na <<https://www.telegraph.co.uk/finance/economics/9914644/Unemployment-in-France-hits-14-year-high.html>>.

⁶⁷ MIKAIL, Barah. *France and the Arab spring: an opportunistic quest for influence* [online]. fride.org, říjen 2011 [cit. 22. září 2018]. Dostupné na <http://fride.org/download/wp110_france_and_arab_spring.pdf>.

⁶⁸ LE MONDE. *Mort de Gilles Jacquier : "Il avait refusé d'aller à Homs"* [online]. lemonde.fr, 13. ledna 2012 [cit. 3. září 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/proche-orient/article/2012/01/13/mort-de-gilles-jacquier-paris-soupconnerait-une-manipulation_1629202_3218.html>.

⁶⁹ LE FIGARO. *Victoire historique de la gauche au Sénat* [online]. lefigaro.fr, 26. září 2011 [cit. 3. září 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/politique/2011/09/25/01002-20110925ARTFIG00059-les-grands-electeurs-elisent-les-nouveaux-senateurs.php>>.

Asi šest týdnů před prvním kolem hlasování Francií otřásly teroristické útoky 23letého mladíka s alžírskými kořeny, který zavraždil tři vojáky, tři děti židovského původu a rabína. Všechny vraždy byly motivovány náboženskou nesnášenlivostí a také nesouhlasem s válkou v Afghánistánu. Přestože byl mladík brzy dopaden a zavražděn, následky této události způsobily velkou vlnu nenávisti.⁷⁰

2.2 Témata kampaně

Zatímco v předchozích volbách bylo vždy jedno dominující téma, kampaň v roce 2012 se zaměřovala na méně zásadní problémy (*low-intensity issues*) i na silná témata (*high-intensity issues*).⁷¹ Volební kampaň byla velmi komplexní a zaměřovala se na celou řadu témat, pro účely této diplomové práce jsem si však vybrala pouze tři oblasti, kterými se budu zabývat. Vzhledem k výzkumné otázce se zaměřím především na téma migrace, věnovat se jí budu v kontextu ostatních témat. Zaměřím se na ekonomické a sociální reformy, kde si budu všimnout sociálních podpor, nezaměstnanosti, bydlení a fiskální politiky. Poslední oblastí bude zahraniční politika, v rámci které se budu věnovat především vztahu kandidáta k EU a NATO.

U každého tématu zhodnotím, jak se k němu prezidentští kandidáti stavěli ve svých programech i na mítincích a debatě. Před prvním kolem se nekonala debata všech kandidátů, každý z nich však dostal prostor ve 20minutovém rozhovoru v televizi France 2, kterého se účastnili pouze moderátor a tři žurnalisté.⁷² Každý z nich kandidáty konfrontoval s jejich výroky a kladl jim otázky k upřesnění jejich programu, formát byl velmi povedený a debaty vysoce profesionální. U každého kandidáta jsem si vybrala také tři mítinky z průběhu jejich kampaně. Vybírala jsem je s časovými odstupy, aby bylo zřejmé, zda se jejich názory proměnily, dalším kritériem byla také velikost akcí, záměrně jsem si vybírala větší města s větším počtem návštěvníků a tedy významnějším dopadem. V tabulce níže je přehled zdrojů, se kterými jsem pracovala.

Mezi vedením kampaně dvou nejúspěšnějších kandidátů panovaly před prvním kolem volby velké rozdíly. Zatímco Nicolas Sarkozy byl v terénu za den pouze v průměru pět hodin a stihl tak pouze tři schůzky včetně veřejné debaty, François Hollande bořil rekordy. Setkával se

---

⁷⁰ THE GUARDIAN. *Toulouse shootings: a timeline of events* [online]. theguardian.com, 22. března 2012 [cit. 9. září 2018]. Dostupné na <<https://www.theguardian.com/world/2012/mar/22/toulouse-shootings-timeline-mohamed-merah>>.

⁷¹ PERRINEAU, Pascal (ed.). *The 2012 French Election: How the Electorate Decided*. New York: Palgrave Macmillan, 2016, s. 12-13.

⁷² LE PARISIEN. *Présidentielle: un grand oral sur France 2, mais pas de débat* [online]. leparisien.fr, 11. dubna 2012 [cit. 23. září 2018]. Dostupné na <<http://www.leparisien.fr/election-presidentielle-2012/candidats/le-grand-oral-des-candidats-sur-france-2-11-04-2012-1949939.php>>.

s lokálními aktéry, jezdil do firem, podnikal různé návštěvy, rozhovory s místním tiskem, na mítinky pak často dorazil se zpožděním. Během jednoho dne navštívil více měst, sázel na přímý kontakt s voliči.⁷³ Nicolas Sarkozy často využíval negativní kampaň, zejména proti François Hollandovi, kritizoval jeho program a tvrdil, že nebude schopen vyvést Francii z krize. Marine Le Pen rovněž často využívala negativní kampaň, kritizovala elity, Sarkozyho i levicové kandidáty. Pro všechny kandidáty byl klíčový kontakt s voliči, nejvíc na něj vsadil Hollande. V televizi měli všichni reprezentanti přesně daný počet minut, který byl přísně hlídán, výhodu měl snad jen úřadující prezident Sarkozy, jenž se v televizním vysílání logicky objevoval častěji. Všichni kandidáti vedli své kampaně také na internetu – na webu a na sociálních sítích, zejména Twitteru a Facebooku.⁷⁴ Naprosto největší počet sledujících na Facebooku, a tedy i největší dosah, měl profil Nicolase Sarkozyho (66,4 %), na druhém místě v počtu sledujících se s obrovským odstupem umístil François Hollande (10 %), na třetím Jean-Luc Mélenchon (9,3 %). Na Twitteru byl nejpoblárnější Hollande (32,5 %), Sarkozy (23,3 %) a Bayrou (14,3 %), avšak neaktivnější byl na této síti Mélenchon (31 %), který zveřejnil 6326 tweetů.⁷⁵

Tabulka 1: Přehled analyzovaných událostí (2012)

Kandidát	Datum	Událost
François Hollande		Program ⁷⁶
	15. února	Mítink v Rouen ⁷⁷
	14. března	Mítink v Marseille ⁷⁸
	15. dubna	Mítink v Paříži ⁷⁹
	12. dubna	Debata ⁸⁰

⁷³ REVAULT D'ALLONNES, David, SCHNEIDER, Vanessa. *Sarkozy toujours pressé, Hollande souvent en retard* [online]. interieur.gouv.fr, 18. dubna 2018 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2012/article/2012/04/18/sarkozy-toujours-presse-hollande-souvent-en-retard_1687056_1471069.html>.

⁷⁴ GUILLOU, Pierre. *Regards sur la Web campagne 2012* [online]. ideose.com, 25. června 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <<http://www.ideose.com/wordpress/wp-content/uploads/downloads/2012/06/WebCampagne20122.pdf>>.

⁷⁵ THE HUFFINGTON POST. *Twitter, Facebook... les gagnants de la présidentielle des réseaux sociaux* [online]. huffingtonpost.fr, 21. dubna 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <https://www.huffingtonpost.fr/2012/04/20/twitter-facebook-election-presidentielle_n_1441939.html>.

⁷⁶ PARTI SOCIALISTE. *MES 60 ENGAGEMENTS POUR LA FRANCE* [online]. ps29.org, [cit. 10. září 2018]. Dostupné na <http://www.ps29.org/IMG/pdf/Projet_FH2012.pdf>.

⁷⁷ FRANCE SOIR. *Revivez le meeting de François Hollande à Rouen* [online]. francesoir.fr, 15. února 2012 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <<http://archive.francesoir.fr/actualite/politique/direct-francois-hollande-en-meeting-a-rouen-184715.html>>.

⁷⁸ YOUTUBE. *Meeting de François Hollande à Marseille*, 14/03/2012 [online]. youtube.com, 15. března 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=45EoJrrbmXk>>.

⁷⁹ DAILY MOTION. *Discours de F. Hollande à Paris-Vincennes* [online]. dailymotion.com, 15. dubna 2012 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <<https://www.dailymotion.com/video/xq5b6p>>.

Nicolas Sarkozy		Program ⁸¹
	19. února	Mítink v Marseille ⁸²
	11. března	Mítink v Paříži ⁸³
	15. dubna	Mítink v Paříži ⁸⁴
	12. dubna	Debata ⁸⁵
Marine Le Pen		Program ⁸⁶
	18. února	Mítink v Lille ⁸⁷
	30. března	Mítink v Nice ⁸⁸
	17. dubna	Mítink v Paříži ⁸⁹
	11. dubna	Debata ⁹⁰
Jean-Luc Mélenchon		Program ⁹¹
	8. února	Mítink v Montpellier ⁹²
	14. března	Mítink v Clermont-Ferrand ⁹³
	19. dubna	Mítink v Paříži ⁹⁴
	12. dubna	Debata ⁹⁵

⁸⁰ DAILY MOTION. F. *Hollande > Des vraies paroles et des actes.* [online]. dailymotion.com, 12. dubna 2012 [cit. 24. září 2018]. Dostupné na <<https://www.dailymotion.com/video/xq2d6o>>.

⁸¹ Sarkozy, Nicolas. *Propositions de Nicolas Sarkozy pour une France forte* [online]. agitclub.ru, 4. dubna 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <http://www.agitclub.ru/election/euro/frfoto2012/programme_2012.pdf>.

⁸² YOUTUBE. *Meeting de Nicolas Sarkozy à Marseille, 19/02/2012* [online]. youtube.com, 20. února 2012 [cit. 10. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=q0Bjx2hrlsg>>.

⁸³ YOUTUBE. *Meeting de Nicolas Sarkozy - Evénement (11/03/2012)* [online]. youtube.com, 28. srpna 2016 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=aVAw04tG8WY>>.

⁸⁴ LE POINT. *Sarkozy promet foule à la Concorde* [online]. lepoint.fr, 11. března 2012 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <<http://elections.lefigaro.fr/flash-presidentielle/2012/04/14/97006-20120414FILWWW00428-sarkozy-promet-foule-a-la-concorde.php?pagination=8>>.

⁸⁵ YOUTUBE. *Nicolas Sarkozy des paroles et des actes 12 04 2012* [online]. youtube.com, 13. dubna 2012 [cit. 24. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=FZi2M8Gy1wI>>.

⁸⁶ LE PEN, Marine. *Mon projet pour la France et les Français* [online]. rassemblementnational.fr, [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/projet_mlp2012.pdf>.

⁸⁷ YOUTUBE. *Meeting de Marine Le Pen à Lille, 19/02/2012* [online]. youtube.com, 20. února 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné <<https://www.youtube.com/watch?v=uZLJDNXh1sg>>.

⁸⁸ YOUTUBE. *Meeting de Marine Le Pen à Nice 30 mars 2012* [online]. youtube.com, 30. března 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=loatjnSZtCk>>.

⁸⁹ YOUTUBE. *Meeting de Marine Le Pen au Zénith, 17/04/2012* [online]. youtube.com, 18. dubna 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=YcbbSXO8qvA>>.

⁹⁰ YOUTUBE. *Marine Le Pen Des paroles et des actes HD - 11 avril 2012* [online]. youtube.com, 12. dubna 2012 [cit. 24. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=60JWGoB3Woo>>.

⁹¹ MÉLENCHON, Jean-Luc. *Le programme du Front de GAUCHE et son candidat Jean-Luc Mélenchon* [online]. jean-luc-melenchon.fr, [cit. 10. září 2018]. Dostupné na <http://www.jean-luc-melenchon.fr/brochures/humain_dabord.pdf>.

⁹² MÉLENCHON, Jean-Luc. *Discours au meeting de Montpellier* [online]. jean-luc-melenchon.fr, 8. února 2012 [cit. 16. září 2018]. Dostupné na <<http://www.jean-luc-melenchon.fr/2012/02/08/discours-de-montpellier/>>.

⁹³ YOUTUBE. *Jean-Luc Mélenchon en meeting à Clermont-Ferrand, le 14-03-2012* [online]. youtube.com, 14. března 2012 [cit. 16. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=4kfD2fkWcbg>>.

⁹⁴ YOUTUBE. *Jean-Luc Mélenchon - Meeting de la Porte de Versailles 19-04-2012* [online]. youtube.com, 19. dubna 2012 [cit. 16. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=fNfhJhTm0Bc>>.

2.2.1 Ekonomické a sociální reformy

François Hollande ve svém programu slibuje snížení deficitu na 3 % HDP do roku 2013 a do konce mandátu dokonce plánuje vyrovnaný rozpočet. Chce snížit odchod do důchodu na 60 let. Řeší také problém s bydlením a vysokými nájmy, chce zákonem stanovit maximální výši nájemného a vystavět 2,5 milionu přechodného, sociálního a studentského ubytování. Několik bodů programu věnuje také nezaměstnanosti, chce zřídit tzv. generační smlouvu, která spočívá v podpoře zaměstnání mladých lidí i starších zaměstnanců a zároveň slouží k předání znalostí a dovedností. Hollande chce rovněž vytvořit 150 000 pracovních míst.

Na svých mítincích mluví především o bodech, které má ve svém programu, zaměřuje se na témata, která jsou blízká jeho levicové politice, mluví o různých příspěvcích i důchodech. V březnu v Marseille se v projevu zaměřoval na město samotné a jeho problémy, které jsou v menší (a někde ve větší) míře viditelné v celé zemi. Zmiňuje nedostatek uplatnění pro mladé lidi, jejich vysokou nezaměstnanost a také svůj záměr vytvořit 60 000 míst ve školství, slibuje zlepšení situace bydlení. Mluví také o bezpečnosti, v souvislosti s níž kritizoval neúspěchy současného prezidenta, hovoří o laickosti, svobodě. Velmi často ve svých projevech používá slovo „změna“, chce změnit Francii i Evropu.

Nicolas Sarkozy se stejně jako Hollande ve svém programu zavazuje vyrovnat rozpočet do roku 2016 a snížit deficit pod 3 % HDP do roku 2013. Navrhuje několik sociálních reforem – od roku 2013 chce, aby každý, kdo pobírá dávky životního minima, musel odpracovat 7 hodin týdně práce v obecném zájmu týdně, chce zřídit právo na vzdělání pro všechny nezaměstnané a zároveň jejich povinnost přijmout zaměstnání odpovídající jejich vzdělání. Snížením sociálních odvodů chce zvýšit platy zaměstnancům, kteří vydělávají mezi 1000 a 1400 euro. Navrhuje o 30 % navýšit povolení ke stavbě v následujících třech letech, aby se zvýšila nabídka bydlení a tím i snížila jeho cena.

Na svých mítincích často hovoří o svém ekonomickém programu, rekapituluje pět let ve funkci a pozornost vždy soustředí i na krizi. V Marseille řekl, že „Francie unikla katastrofě a že ti, kteří situaci zjednodušují, lžou Francouzům a neslouží Francii“. Ve svých projevech vždy obhajuje své nepopulární kroky jako je zvednutí věku odchodu do důchodu či snížení počtu státních zaměstnanců, které byly podle něj nezbytné pro vyřešení ekonomické situace. Staví se do role člověka, který zmírnil následky krize ve Francii a poukazuje na její následky ve Španělsku a Řecku, které prochází mnohem nepříznivější situací. V předvolební debatě, respektive

---

⁹⁵ YOUTUBE. *Jean-Luc Mélenchon des paroles et des actes 12 04 2012* [online]. youtube.com, 13. dubna 2012 [cit. 24. září 2018]. Dostupné na <https://www.youtube.com/watch?v=idPY_1nBofU>.

dvacetiminutovém rozhovoru na France 2, mluvil rovněž o krizi a svých úsporných opatřeních, která za svého prezidentství podnikl, připomněl situaci v Řecku a Španělsku. Kritizoval návrh François Hollanda, jenž navrhuje vytvoření 60 000 míst ve veřejné správě, podle Sarkozyho je potřeba počet míst snižovat a šetřit.

Marine Le Pen chce zvednout plat o 200 euro všem, kteří vydělávají do 1500 euro měsíčně. Nezaměstnanost chce řešit „rozumnou ochranou na hranicích“, aby nedocházelo k nekalé konkurenci ze zemí s levnější pracovní silou, zákonem o zásobení státu i administrativy výhradně francouzskými společnostmi a ochranou malých obchodníků.

Na podporu rodičovství navrhuje příspěvek ve výši 80 % minimální mzdy, aby měli rodiče na výběr mezi zaměstnáním či výchovou dětí. Alokace bude určena pro rodiny, kde je alespoň jeden rodič francouzského původu. Nabízí také snížený věk do důchodu pro matky, které vychovaly nejméně tři, případně jedno postižené dítě. Dluh chce řešit tak, že Banque de France bude půjčovat peníze bez úroku také veřejnému sektoru. Navrhuje i několik reforem, které se dotknou seniorů, odchod do důchodu požaduje v 60 letech, a navrhuje zrušení minimálního důchodu pro cizince, kteří ve Francii odpracovali méně než šest let. Spousta jejích reforem souvisí se zvýhodňováním francouzských občanů. Na svých mítincích tato témata zmiňuje spíše okrajově, v Paříži těsně před volbami zmiňuje pomoc seniorům, malým obchodníkům, nezaměstnaným, ale vše v souvislosti s migrací.

Jean-Luc Mélenchon se jakožto levicový politik v programu zaměřuje na sociální problémy, navrhuje 35hodinový pracovní týden. Stejně jako Hollande i Le Pen požaduje opětovné snížení odchodu do důchodu v 60 letech i zvýšení minimální mzdy, konkrétně na 1700 euro měsíčně. Slibuje hrazení 100 % zdravotních výdajů (včetně brýlí i dentální péče). Jako jediný z analyzovaných kandidátů požaduje také příjmový strop ve výši 360 000 euro ročně. Za své ekonomické reformy byl mnohými konfrontován a byl mu vyčítán „nedostatek realismus“, čelil také obvinění, že „slibuje bankrot“.⁹⁶

Jeho mítinky jsou konzistentní, věnuje se bodům ze svého programu, hovoří vždy o zvýšení minimální mzdy, odchodu do důchodu v 60 letech, dostupnější zdravotní péče, sdílení bohatství a dalších levicových tématech, často také kritizuje nacionalistické tendence.

---

⁹⁶ LEMARIÉ, Alexandre, BEKMEZIAN, Hélène. *Mélenchon, un programme qui oppose le volontarisme aux contraintes économiques* [online]. lemonde.fr, 4. dubna 2012 [cit. 16. září 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2012/article/2012/04/04/melenchon-un-programme-qui-oppose-le-volontarisme-aux-contraintes-economiques_1677946_1471069.html>.

2.2.2 Zahraniční politika

François Hollande je proevropský a snaží se vystupovat jako reformátor. Chce navrhnout Pakt zodpovědnosti, správy a růstu, který Evropě pomůže vymanit se z krize, ve stejném bodě hovoří i o zformulování nové francouzsko-německé dohody. Zmiňuje se také o evropském rozpočtu, ve kterém chce hájit velké projekty budoucnosti, podpoří vznik nových finančních nástrojů, které pomohou ke vzniku inovativních průmyslových programů. Na evropské půdě chce navrhnout novou obchodní politiku, která zamezí nekalé konkurenci. Chopí se iniciativy pro podporu míru mezi Izraelem a Palestinou. Ve stejném duchu hovoří i na svých mítincích.

Nicolas Sarkozy zahraniční politiku zmiňuje pouze v jediném bodě, ve kterém slibuje, že bude po Evropě vyžadovat kontrolu svých hranic a pokud se situace do jednoho roku nezlepší, Francie obnoví kontrolu svých hranic. Na svých mítincích se často zabývá tématem Evropské unie a svá možná opatření v rámci Schengenu vždy opakuje. V debatě vystupoval proevropsky, řekl, že věří v Evropu, ale zároveň ji kritizoval za její netečnost v době krize. Evropa by podle něj měla vzít osud do vlastních rukou a rozhodovat, kdo může vstoupit na její území. Zároveň dodal, že je ochoten dočasně vystoupit z Schengenu, pokud v příštím roce nenastane žádná změna v ochraně vnějších hranic. Ochrana syrského lidu je podle něj úkol a zodpovědnost Francie. Stejně tak podpořil bezpečnost Izraele.

Marine Le Pen chce nekompromisně obnovit monetární svobodu Francie. Za 10 let podle ní euro nespĺnilo ani jeden ze svých slibů, naopak vzrostly ceny, nezaměstnanost, dluh i převedení výroby do zahraničí. Chce, aby euro koexistovalo s francouzským frankem, který bude obnoven. Tvrdí, že se Francie zadlužila více než 60 miliardami eur, aby pomohla Řecku, Irsku a Portugalsku. Euro pro ni, jak rovněž uvádí ve svém programu, znamená „pomalu uhořet“.

Poslední bod programu Marine Le Pen řeší také Evropskou unii. V souladu s článkem 50 Lisabonské smlouvy chce vystoupit z EU za účelem osamostatnění Francie a ovládnutí vlastních hranic. Chce samostatnou monetární politiku a preferuje volné společenství Evropských národů, tzv. „Pánevropskou unii (samostatných států)“ zahrnující Rusko i Švýcarsko. Vše založeno na respektování jejich statusu neutrality, národního práva, fiskální politiky. Specifikuje také, že si nepřejí, aby bylo Turecko součástí tohoto projektu. Chce především obnovit kontrolu na hranicích, na čemž opakovaně trvala při mítincích i v předvolebním rozhovoru na France 2. Řekla také, že nepodporuje ani režim Bašára al-Asada, protože nesouhlasí s nikým, kdo způsobuje smrt civilistům. Slibuje obnovení námořní síly Francie a vystoupení z NATO.

Jean-Luc Mélenchon je velice kritický vůči účasti Francie v nadnárodních celcích. Požaduje zrušení Paktu euro plus, novou primární smlouvu EU, změnu statusu a cílů Evropské

centrální banky. Stejně jako Hollande chce stáhnout francouzské jednotky z Afghánistánu, v rozporu s ním, avšak stejně jako Le Pen vyžaduje vystoupení Francie z NATO a uznání Palestinského státu Francií i Evropskou unií. Z dlouhodobějšího hlediska slibuje reformu OSN a vytvoření nové hierarchie mezinárodních norem založené na prvenství sociálních a environmentálních norem. Na svých mítincích vždy kritizuje Evropskou unií, která nás „vede do záhuby“, velice negativně se vyjadřuje o Lisabonské smlouvě i Evropské centrální bance.

2.3 Migrace v programech kandidátů

V programu **François Hollanda** nalezneme o migraci pouze malý odstavec, tedy jeden bod ze 60 závazků. Chce schválit hlasovací právo v komunálních volbách pro všechny cizince, kteří ve Francii legálně pobývají více než pět let. Ve stejném bodě také slibuje, že bude bojovat proti ilegální imigraci a zabezpečí legální imigraci, kdy případy budou posuzovány individuálně a objektivně.

Program **Nicolase Sarkozyho** obsahuje 32 návrhů pro „Silnější Francii“, migrací se zabývají dva z nich. Stanovuje si poměrně náročný cíl, a to snížit počet migrantů na polovinu, v následujícím bodě navrhuje podmínění slučování rodin předchozí znalostí francouzského jazyka a hodnot republiky. Snížením migrace se zabýval již delší dobu, jako vysvětlení stěžejního bodu programu proto můžeme použít jeho tvrzení z březnové televizní debaty, kdy prohlásil, že „náš systém integrace funguje čím dál hůř. Na našem území máme moc cizinců a už jim nezvládneme najít ubytování, práci, školu. V průběhu pěti let bychom počet příchozích cizinců měli vydělit dvěma, tedy 180 000 nově příchozích omezit na 100 000 ročně.“⁹⁷ Sarkozy se tímto krokem snažil získat i podporu voličů Marine Le Pen, kteří mají stejný pohled na migraci, jako ona, ovšem nesouhlasí s jejím ekonomickým programem. Sarkozy tedy „loví ve vodách“ pravicových i extrémně pravicových voličů.⁹⁸

Svůj stručný program doplňuje obsáhlejší Dopisem francouzskému lidu (*Lettre au peuple français*), ve kterém zmiňuje nutnost ochrany vnějších hranic a upozorňuje na příliv imigrantů, jejichž častým cílem bývá z kulturních, jazykových, historických i sociálních důvodů Francie. Vyžaduje, aby Evropa lépe kontrolovala své hranice, má v tom pomoci i slabším státům, kterým se tato kontrola nedaří. Chce přijmout jednotnou evropskou legislativu týkající se azylového řízení a imigrace. Pokud se situace nezlepší do jednoho roku, chce obnovit kontroly na hranicích a opustit Schengen. Uvádí také, že „rozhodovat, kdo má právo usídlit se na našem

---

⁹⁷ ŠMÍD, Jan (a kol). *Sarkozy se v prvním kole prezidentských voleb rozhodl oslovit pravicové voliče* [online]. lexpress.fr, 22. ledna 2012 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <https://www.irozhlaz.cz/zpravy-svet/sarkozy-se-v-prvnim-kole-prezidentskych-voleb-rozhodl-oslovit-pravicove-volice_201203071443_mvdydrova>.

⁹⁸ Tamtéž.

území, je součástí naší suverenity“. Problematice bezpečnosti, migrace a integrace cizinců věnuje téměř celou první třetinu svého Dopisu, zmiňuje také tragédii, která se odehrála v Toulouse.

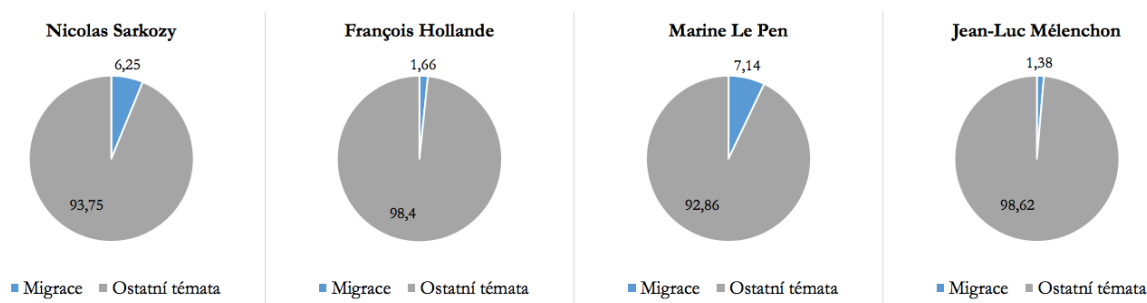
Program **Marine Le Pen** tvoří zejména ekonomické a sociální otázky, téma imigrace se objevuje zhruba v polovině programu a zaujímá pouze jednu stranu, tedy podobně jako většina ostatních bodů programu. Chce snížit počet legálních imigrantů z 200 000 příchozích ročně na 10 000, přičemž zvýhodnění budou nadaní lidé, kteří napomůžou rozvoji země a inovaci. Při zaměstnávání chce upřednostňovat osoby s francouzskou národností, nehledě na jejich původ, společnosti budou nabádány k zaměstnávání osob s francouzským občanstvím. Všichni nelegální migranti budou vyhoštěni. Budou zakázány manifestace na podporu ilegálních přistěhovalců a zrušena možnost legalizace pobytu ilegálních imigrantů. Le Pen chce zrušit některé příspěvky, jako například státní zdravotní pomoc, která je „vyhrazená pro ilegální přistěhovalce a umožňuje jim léčit se ve Francii zdarma“. Trest odnětí svobody budou cizinci vykonávat ve své zemi původu. „Protifrancouzský rasismus“ jakožto motivace trestných činů bude brán jako přítěžující okolnost.

V souvislosti s tématem migrace chce Le Pen zakázat ius soli a navrhuje reformu zákona o francouzském občanství, požaduje přísnější podmínky i zákaz dvojího občanství, pokud se nejedná o občanství jiné evropské země. Cizinci, kteří pobývají ve Francii legálně, ale po dobu jednoho roku nenajdou práci, budou muset opustit zemi a jejich důchodové příspěvky jim budou navráceny formou kapitálu. Rodičovské příspěvky budou vyhrazeny pro rodiny, v nichž je alespoň jeden rodič francouzského či evropského původu. Jako poslední bod imigrační politiky uvádí posílenou spolupráci se zeměmi Afriky, podpora rozvoje bude podmíněna spoluprací s francouzskými orgány ve věcech migrace a procedury vyhošťování nelegálních migrantů do země jejich původu.

Mélenchon věnuje problematice pouze malou část programu, která začíná nadpisem „Imigrace není problém“. Ohrazuje se proti nulové imigraci a říká, že tato tvrzení oslabují a rozdělují Francii. Problematiku chce řešit novými zákony, slibuje regulaci všech příchozích bez povolení. Chce zřídit povolení na 10 let a právo na sloučení rodiny. Rád by přepracoval Zákon o vstupu a pobytu cizinců a právo na azyl a zřídil nový Zákon o občanství, který by byl založen na ius soli od narození a právu na získání francouzského občanství pro všechny cizince žijící na území země přes pět let. Zároveň chce zřídit povolení k pobytu ze zdravotních důvodů.

Graf níže nabízí srovnání procentuálního zastoupení tématu migrace ve volebních programech. Dle očekávání se migrací nejvíce zabývala zástupkyně krajní pravice Marine Le Pen, konkrétně téma zaujímalo 7,14 % programu, nejméně prostoru tématu věnoval liberální Jean-Luc Mélenchon.

Obrázek 4: Procentuální zastoupení migrace v programech kandidátů (2012)

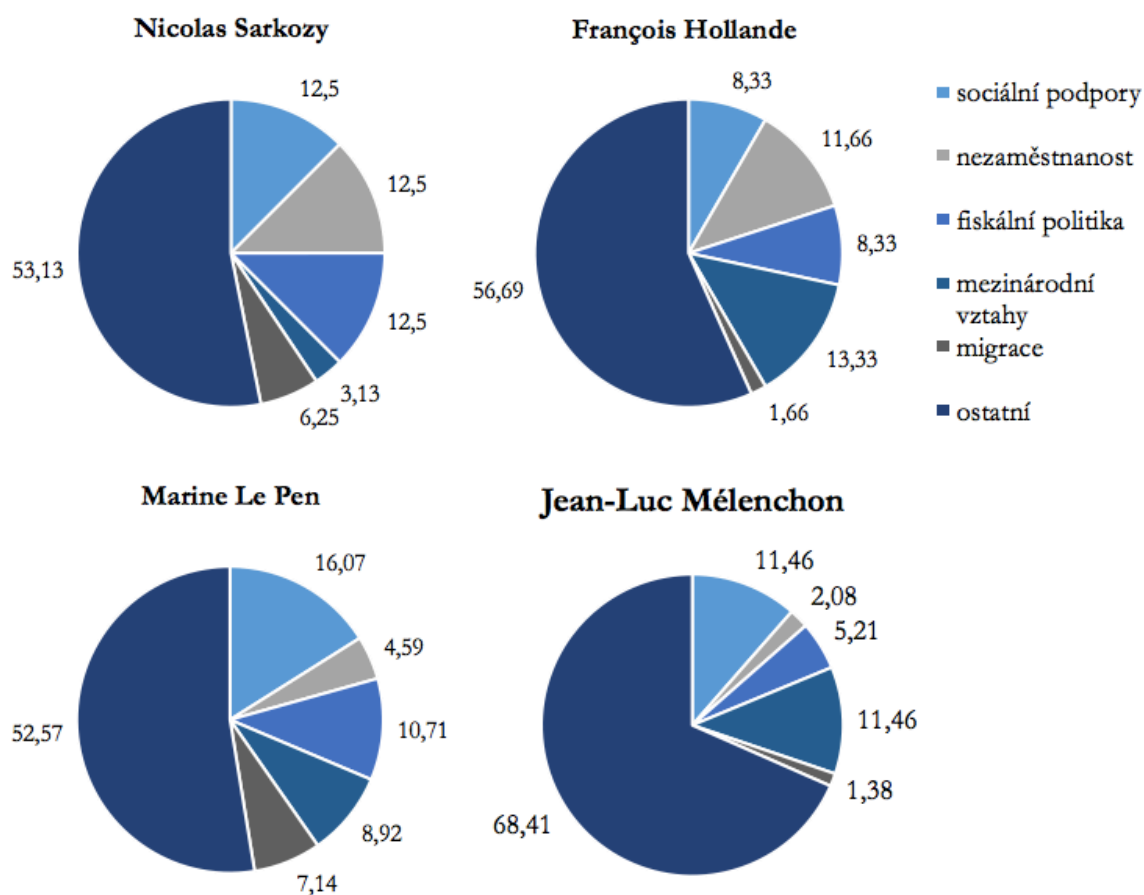
Zdroj: Autorka

V grafu níže je procentuálně znázorněno, jakými tématy se jednotliví kandidáti zabývali ve svých programech. V tabulce č. 3 je naopak seznam témat seřazených dle jejich důležitosti pro voliče na základě výsledků průzkumu ze dne voleb, pro srovnání jsem uvedla i výsledky z průzkumu jiné agentury. U každého problému je uvedeno procento voličů daného kandidáta, pro které bylo téma rozhodující, každý respondent mohl vybrat až tři. Nejvýznamnější problémem pro francouzské voliče byla nezaměstnanost, na základě které se rozhodovala polovina voličů. Z grafu je zřejmé, že téma bylo pro kandidáty rovněž důležité, oba účastníci druhého kola problematice věnovali přes 10 % programu. Překvapivé je, že levicový kandidát Mélenchon nezaměstnanosti nevěnoval velkou pozornost.

Dalším důležitým aspektem pro voliče byl dluh a jeho snížení, které bylo nejdůležitější pro Nicolase Sarkozyho, jež razil politiku snížení deficitu a vyvedení země z krize na úkor utažení opasků. Zlepšení kupní síly nejvíce přilákalo voliče Marine Le Pen, což může být dáno tím, že tématu věnovala první stranu programu a nabízí na ní například i snížení cen plynu, elektřiny i pohonných hmot a naopak zvýšení mezd i důchodů. Boj s nespravedlností i chudobou byl samozřejmě důležitější pro voliče levicových kandidátů, stejně tak fiskální politika a daně i ochrana životního prostředí. Naopak boj proti nejistotám přilákal pravicovější voliče, podobně jako migrace, kde je vidět markantní rozdíl mezi preferencemi voličů Marine Le Pen a ostatních. Přestože se tématu ve svém programu nevěnovala nijak výrazněji, na jejích mítincích byla tato problematika zásadní a jak je z tabulky zřejmé, pro její příznivce byla klíčová.

Mezinárodní vztahy byly podle průzkumu nejdůležitější pro voliče Nicolase Sarkozyho, zatímco on tématu věnoval ze všech kandidátů nejméně pozornosti ve svém programu. Integrace menšin do francouzské společnosti bylo nejméně důležité, avšak největší přízeň si získalo u stoupenců Jean-Luc Mélenchona, který k němu měl nejvstřícnější postoj ze všech analyzovaných politiků.

Obrázek 5: Procentuální zastoupení témat v programech kandidátů (2012)

Zdroj: Autorka

Tabulka 2: Témata kampaně a motivace voličů před prvním kolem (2012)

	% voličů, pro které bylo téma klíčové (TNS)	Z toho voličů				% voličů, pro které bylo téma klíčové (harris)
		Jean-Luc Mélenchon	François Hollande	Nicolas Sarkozy	Marine Le Pen	
Boj s nezaměstnaností	50	50	51	51	46	44
Dluh a snížení deficitu	31	10	23	48	24	38
Zlepšení školství a vzdělávání	29	33	40	21	18	32
Zlepšení kupní síly	26	28	28	24	34	36
Financování sociální péče (důchody, zdraví...)	24	25	29	23	21	21
Boj s nerovností a nespravedlností	23	26	33	14	6	30
Boj proti chudobě	18	28	24	12	13	
Boj proti nejistotám	16	6	8	20	34	

Fiskální politika a daně	15	21	18	12	15	26
Boj s ilegální imigrací	15	2	3	18	50	24
Ochrana životního prostředí	9	14	11	3	2	13
Mezinárodní vztahy	9	5	4	19	4	20
Integrace menšin do francouzské společnosti	3	7	5	2	0	

Zdroj: TNS Sofres⁹⁹ a harris interactive¹⁰⁰

2. 4 Migrace v kampani kandidátů

Zatímco v předchozí kapitole jsem předložila analýzu programů jednotlivých kandidátů, níže se zaměřím na průběh kampaně, předvolební mítinky i debatu. U některých kandidátů témata korespondují s programem, u jiných je možné pozorovat jistou změnu.

François Hollande se na zkoumaných mítincích migraci nevěnoval a ani v předvolební debatě se k problematice nevyjadřoval.

Nicolas Sarkozy má ve svém programu velmi ambiciózní cíl na snížení migrace, o němž hovoří i na mítincích. Opětovně se vyjadřoval k tématům, která mohou být spojována s migrací, přestože on sám linii nevykresluje přímo. Je protekcionistický, hovoří o návrhu Buy European Act, jenž by podporoval nákup evropských produktů. Zabývá se bezpečností a zejména v souvislosti s kauzou Merah se velmi ostře vymezoval proti svému oponentovi François Hollandovi a kritizoval ho za to, že nepodpořil žádný z protiteroristických zákonů. Uvedl také, že tyto zákony „budou odhlasovány, pokud mu Francouzi vysloví důvěru“¹⁰¹. Často vyvolává emoce poznámkami o tom, že nedopustí „islámské halal maso ve školních jídelnách“, ani otevírací hodiny na koupalištích různé pro obě pohlaví, o čemž se zmiňoval i v předvolební debatě.

Ta se tématu migrace částečně dotýkala. Sarkozy řekl, že je potřeba vyhostit ty, kteří jsou proti hodnotám Francie, nechce, aby se republika podřizovala. Odmítá však nenávisť vůči muslimům a slibuje jejich ochranu, v debatě a několikrát i během mítinků použil větu „nechci islám ve Francii, ale islám z Francie“.

⁹⁹ TNS SOFRES. *Le premier tour de l'élection présidentielle 2012* [online]. tns-sofres.com, 22. dubna 2012 [cit. 22. září 2018]. Dostupné na <<https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=aWVwZy5mcnx0cmllbGVjfGd4OjIwNzU1NmY5ZGVjY2MxM2I>>.

¹⁰⁰ HARRIS INTERACTIVE. *Sondage Jour du vote : Motivations de vote et d'abstention au premier tour de l'élection présidentielle de 2012* [online]. harris-interactive.fr, 22. dubna 2012 [cit. 22. září 2018]. Dostupné na <http://harris-interactive.fr/wp-content/uploads/sites/6/2015/09/Results_HIFR_Jourduvote_22042012.pdf>

¹⁰¹ LE MONDE. *Sarkozy attaque Hollande sur le terrain de la sécurité* [online]. lemonde.fr, 24. března 2012 [cit. 10. září 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2012/article/2012/03/24/sarkozy-attaque-hollande-sur-le-terrain-de-la-securite_1675250_1471069.html>.

Z programu **Marine Le Pen** je zřejmé, že se k migraci staví mnohem radikálněji než její protivníci, avšak téma samotné v něm nezaujímá významnější roli. Její vystoupení však působí v naprostém kontrastu s tímto poznatkem. Na svých mítincích je pro ni téma migrace naprosto klíčové, oproti svému otci však změnila rétoriku, není tak xenofobní a imigraci prezentuje jako zdroj ekonomických problémů, zdůrazňuje svou národní hrdost, často používá termíny republikánství a laickost.¹⁰² Na svých mítincích evokuje nenávist a strach, v únoru 2012 v Lille dokonce tvrdila, že má důkaz, že všechno maso v Paříži je halal, tedy že zvířata byla zabita podřezáním hrdla a vykrvácením. Proti tomu se vzápětí ohradila asociace sdružující výrobce masa Interbev, ale Le Pen tímto tvrzením dala najevo svým voličům, že muslimské hodnoty ovlivňují a ohrožují francouzské sekulární tradice. Řekla také, že se vláda klaní před radikálními islámisty, Hollanda označila jako kandidáta globalizace, imigrace a nejistoty.¹⁰³

Koncem března na dalším velkém předvolebním setkání v Nice se vyjadřovala ke kauze Merah, která pro ni symbolizuje „úpadek francouzské identity“. Pasuje se do role jediného a jedinečného kandidáta, který je pragmatický a bojuje za velikost Francie. Kritizuje levici a její globalismus, říká, že pro ně je primární *l'humain* (člověk, lidstvo), namísto *français* (Francouzů), čímž nepochybně naráží na Mélenchona, který má přímo ve svém mottu *L'humain d'abord* (Člověk na prvním místě). Sarkozyho mimo jiné kritizuje za to, že v posledních pěti letech nechal vstoupit na území Francie jeden milion imigrantů, obviňuje ho z islamizace a komunitarizace Francie. Své protivníky za jejich podle ní laxní přístup k tématu imigrace často kritizuje. Vždy hrozí globalizací, imigrací i nadvládou Bruselu. Označuje se jako jediný kandidát národa, rétorika je naprosto stejná jako na předchozích mítincích. V dubnu v Paříži se znovu ohrazovala proti elitám, za imigraci jsou podle ní odpovědní levicoví i pravicoví politici, „které platíte, aby vás ochránili a kteří vás zradili“.

Debata na France 2 se stejně jako její předvolení mítinky věnovala migraci. První otázka směřovala na přijetí uprchlíků ze Sýrie, kteří by žádali o azyl. Přestože se nejedná o ekonomické imigranty, Le Pen by je nepřijala, protože Francie má podle ní vlastní problémy – jmenovala 11 milionů chudých, 5 milionů nezaměstnaných. V debatě znovu zmínila kauzu Merah a položila řečnickou otázku, kolik takových Mohammedů Merahů denně překročí hranice Francie, protože denně do země vstoupí 300 ilegálních imigrantů.

Jean-Luc Mélenchon je na mítincích, stejně jako ve svém programu, k imigraci velmi vstřícný. V Montpellier kritizoval Marine Le Pen za její nacionalistické výroky a také za její

---

¹⁰² STOCKEMER, Daniel, AMENGAY, Abdelkarim. The voters of the FN under Jean-Marie Le Pen and Marine Le Pen: Continuity or change? *French Politics*, 2015, roč. 13, č. 4, s. 375.

¹⁰³ IRISH, John. *French far right uses halal accusation to woo voters* [online]. reuters.com, 19. února 2012 [cit. 12. září 2018]. Dostupné na <<https://www.reuters.com/article/us-france-election-lepen/french-far-right-uses-halal-accusation-to-woo-voters-idUSTRE81I06920120219>>.

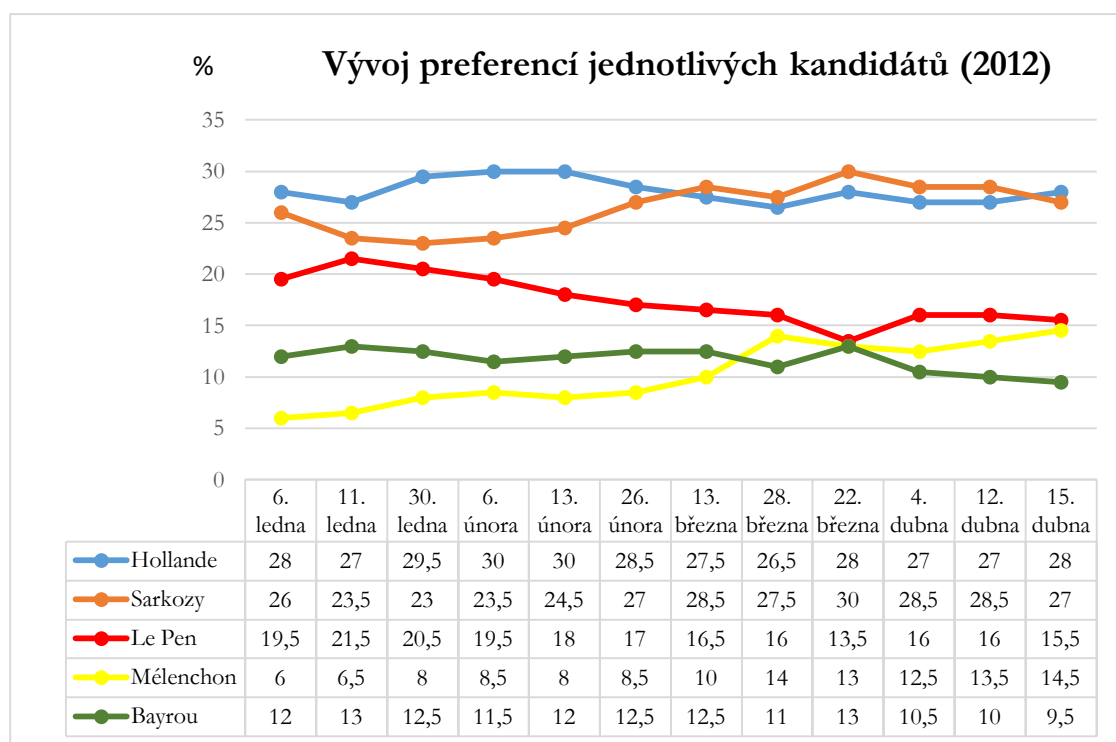

odmítání lékařské pomoci imigrantům. V Paříži kritizoval vlnu nacionalismu a extremismu, kterou dokonce přirovnal k nenávisti vůči židům. Zároveň vyvracel lži o kriminalitě muslimů, připomněl i případ křesťanského vraha Breivika, po jehož útoku nikdo nezačal obviňovat křesťany z nenávisti.

2. 5 Vývoj preferencí a výsledky 1. kola

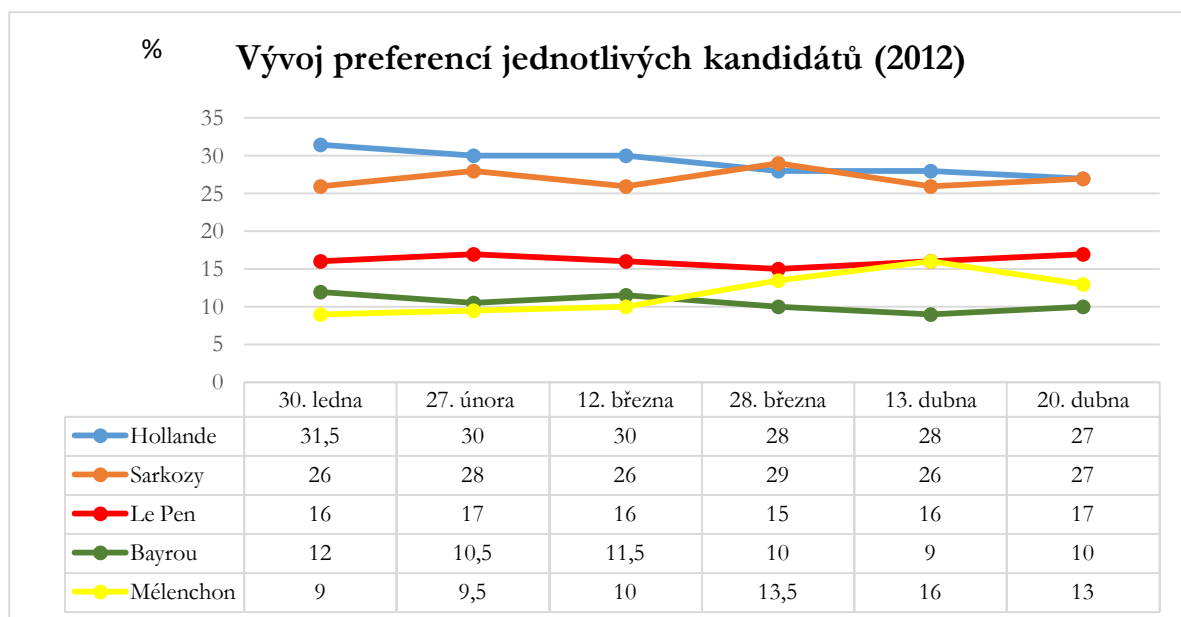
Níže uvedené grafy detailně zobrazují vývoj preferencí pěti nejúspěšnějších prezidentských kandidátů od začátku roku 2012 až do konce kampaně. Záměrně jsem do srovnání zařadila i François Bayrou, přestože jsem se jeho kampani nevěnovala, protože chci v porovnání s ním poukázat na markantní změnu, jakou prošly preference Jean-Luc Mélenchona. Pod oběma grafy je tabulka, která ukazuje aktuální preference v procentech k danému datu. Záměrně jsem vybrala data agentury TNS Sofres, protože se tématem voleb zabývala komplexně a její průzkumy jsem využívala i v jiných částech diplomové práce. Pro porovnání uvádím i data Ifop, jednak proto, že podnikly více průzkumů a proto je možné pozorovat jemnější nuance v rozhodování voličů, jednak z důvodů větší objektivity díky srovnání s průzkumy jiné společnosti.

Obrázek 6: Vývoj preferencí dle Ifop (2012)

Zdroj: Ifop

Obrázek 7: Vývoj preferencí dle TNS Sofres (2012)

Zdroj: TNS Sofres

Předpokládala jsem, že aféra Merah, kdy došlo ke smrti sedmi francouzských občanů rukou islámského teroristy, poznamená vývoj preferencí ku prospěchu krajní pravice. Jednalo se zřejmě o nejvýznamnější událost, která mohla kampaň ovlivnit, avšak na preference voličů neměla prakticky žádný vliv. Mezi 12. březnem, kdy byla známá pouze jedna vražda za v té době nevyjasněných příčin a 28. březnem, kdy byl útočník již mrtev, došlo v obou grafech k mírnému poklesu preferencí Marine Le Pen a naopak nárůstu pro Nicolase Sarkozyho. Agentura TNS Sofres ve svém průzkumu zkoumala názory voličů na reakce kandidátů k této tragédii a drtivá většina (74 %) považovala přístup Nicolase Sarkozyho za adekvátní, pouze 13 % s ním nesouhlasilo a 13 % nevyjádřilo svůj názor. Oproti tomu s Marine Le Pen souhlasilo 43 % voličů a nesouhlasilo 37 %.¹⁰⁴ Preference Nicolase Sarkozyho však trvale rostly již od začátku roku, zlom nastává kolem 4. dubna, což může být lehce překvapující, protože v tento den kandidát zveřejnil svůj program.

Mírná změna nastává od 12. či 13. dubna, tedy po odvysílání předvolebních debat se všemi kandidáty. Preference Jean-Luc Mélenchona trvale rostly od začátku roku, v průběhu kampaně jeho oblíbenost stoupala a dokonce přerostla François Bayrou, po odvysílání debat však vidíme znatelný pokles v množství jeho potenciálních voličů. Le Pen si po tomto rozhovoru naopak polepšila, u Hollanda i Sarkozyho preference zůstaly takřka stejné. Obecně lze říci, že

¹⁰⁴ TNS SOFRES. *Les drames de Toulouse et Montauban dans la campagne présidentielle* [online]. tns-sofres.com, 22. března 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <<https://www.tns-sofres.com/sites/default/files/2012.03.23-toulouse.pdf>>.

z grafů nevyplývá žádný markantní zlom a výsledky posledních průzkumů ve velké míře odpovídají konečným výsledkům.

První kolo se konalo 22. dubna 2012. Volební účast byla 79,48 %, z toho 1,92 % hlasů bylo neplatných. Z druhé pětice kandidátů, která byla méně úspěšná, se žádný kandidát nedostal přes milion hlasů.¹⁰⁵

Tabulka 3: Výsledky 1. kola voleb v roce 2012

Kandidát	Počet hlasů	Podíl v procentech
François HOLLANDE	10 272 705	28,63
Nicolas SARKOZY	9 753 629	27,18
Marine LE PEN	6 421 426	17,90
Jean-Luc MÉLENCHON	3 984 822	11,10
François BAYROU	3 275 122	9,13
Eva JOLY	828 345	2,31
Nicolas DUPONT-AIGNAN	643 907	1,79
Philippe POUTOU	411 160	1,15
Nathalie ARTHAUD	202 548	0,56
Jacques CHEMINADE	89 545	0,25

Zdroj: Ministerstvo vnitra¹⁰⁶

2. 6 Migrace v kampani před 2. kolem

Po zveřejnění výsledků 1. kola volby měli Francouzi necelé dva týdny na rozhodnutí, komu ze dvou postupujících kandidátů svěří prezidentský mandát na dalších pět let. Jelikož Marine Le Pen získala téměř šest a půl milionu hlasů, což tvořilo 17,9 % voličů, bylo zřejmé, že se v druhém kole bude bojovat i o tyto hlasy, což mohlo ovlivnit přístup kandidátů k určitým tématům. Nejvýznamnější politickou událostí mezi oběma koly prezidentské volby byla a je debata. Nicolas Sarkozy původně navrhoval, aby se konaly tři tematicky zaměřené akce, François Hollande to však odmítl, kvůli čemuž byl některými oponenty nařčen ze strachu. Hollandovi příznivci však namítali, že tradicí je pouze jedna debata a označili Sarkozyho za „žáka, který žádá

¹⁰⁵ MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR. *Résultats de l'élection présidentielle 2012* [online]. interieur.gouv.fr, [cit. 10. září 2018]. Dostupné na <[https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__PR2012/\(path\)/PR2012/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__PR2012/(path)/PR2012/FE.html)>.

¹⁰⁶ Tamtéž.

o opravnou zkoušku“.¹⁰⁷ Nakonec tedy proběhla pouze jedna debata¹⁰⁸, která trvala téměř tři hodiny. Mezi diskutovanými tématy byla ekonomika, konkrétně hospodářský růst, nezaměstnanost, kupní síla, dluh, daně. Rozebíraly se také další témata, která zaznívala v programech i na mítincích obou kandidátů, například bydlení, imigrace a vzdělání, ale také političtější témata jako demokratický život a mezinárodní vztahy. Debata byla velmi profesionální, účastnili se jí pouze dva moderátoři a samozřejmě oba kandidáti, kteří měli pod sebou každý počítadlo, na kterém nabíhaly vteřiny jejich projevu, aby bylo zřejmé, že mají oba stejný prostor pro vyjádření.

Prvních 90 minut proběhlo v duchu ekonomických reforem a rozdílných názorů na fiskální politiku a sociální podpory. Následně se téma obrátilo na Evropskou unii. Sarkozy působil v roli silnějšího kandidáta, který na mítinky jezdí a s politiky vyjednává. I zde se našly rozdílnosti. Oba kandidáti chtějí zachovat euro, ale mají rozdílný názor na evropský fiskální pakt, Hollande by jej chtěl sjednat znovu, zatímco Sarkozy byl u vyjednávání stávající verze. Neshody panují také v otázce volného pohybu osob, jak již bylo řečeno, Sarkozy by v případě nedostatečné ochrany vnějších hranic opustil Schengenskou dohodu.

François Hollande oproti předchozím prohlášením přitvrdil a připustil, že v době krize je potřeba snížit ekonomickou migraci, protože Francii tíží vysoká míra nezaměstnanosti a malý růst ekonomiky. Zároveň Sarkozymu připomněl v reakci na jeho tvrdou imigrační politiku, že je „zodpovědný za imigraci již deset let, jakožto ministr vnitra a následně jako prezident“. Hollande také navrhuje, aby v Parlamentu probíhaly každoroční debaty o tom, jaký počet ekonomických migrantů je země schopná přijmout a chce zkrátit dobu vyřízení žádosti o azyl z roku a půl na šest měsíců.

Nicolas Sarkozy přiznává, že Francie je otevřená země, problémem však je, že přijala mnoho cizinců, což „paralyzovalo systém integrace“. Sarkozy se vyjadřoval méně radikálně, znovu vysvětlil své stanovisko o snížení počtu imigrantů. Týkal by se pouze nově příchozích, protože Francie podle něj již nemá kapacitu na integraci aktuálního počtu nově příchozích, nemá dostatek pracovních pozic, místa ve školách, ani bydlení.

V souvislosti s otázkou imigrace se dostali i na další témata související s rostoucím počtem cizinců muslimského vyznání. Kandidáti byli konfrontováni zejména s protichůdnými

---

¹⁰⁷ LEMARIÉ, Alexandre. *Sarkozy veut trois débats : Hollande accusé d'avoir "peur", le PS ironise*2012 [online]. lemonde.fr, 23. dubna 2012 [cit. 21. září 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2012/article/2012/04/23/sarkozy-veut-trois-debats-hollande-accuse-d-avoir-peur-le-ps-ironise_1689564_1471069.html>.

¹⁰⁸ DAILY MOTION. *Le débat François Hollande face à Nicolas Sarkozy sur TF1 et France 2, mercredi 2 mai 2012* [online]. dailymotion.com, 2. května 2012 [cit. 21. září 2018]. Dostupné na <<https://www.dailymotion.com/video/xqjuzx>>.

názory na volební právo imigrantů, proti kterému vystupuje Nicolas Sarkozy. Chce, aby tato devíza byla zachována pouze pro francouzské občany a připomíná, že se jimi mohou stát i cizinci. François Hollande se možná ve snaze působit nekompromisněji ohradil proti nošení burky i halal masu ve školních jídelnách. Nicolas Sarkozy však vyčetl protikandidátovi, že Parti Socialiste nebyla přítomna na hlasování o zákonu zakazujícím nošení závoje přes obličej. Jelikož byla debata profesionálně moderovaná, témata měla přesně dané pořadí a nestalo se tudíž, že by migrace nijak převažovala. Naopak, na programu byla až v druhé půlce debaty a kandidáti se tématu věnovali přesně 25 minut.

2.7 Výsledky 2. kola a motivace voličů

V níže uvedené tabulce je naznačeno, komu dali hlas voliči dvou neúspěšných kandidátů, kterým jsme se v předchozích kapitolách rovněž věnovali. Většina z nich se držela pravolevého spektra, proto krajní levice Jean-Luc Mélenchon měla v drtivé většině případů blíže k myšlenkám a hodnotám François Hollanda, téměř čtvrtina z nich se však voleb nezúčastnila, případně vhodila neplatný hlas. Voliči extrémně pravicové kandidátky Marine Le Pen měli blíže k Nicolasi Sarkozymu, ovšem nezanedbatelné množství se rozhodlo pro Hollanda, velkou roli jistě hrála jeho sociální politika, která byla v některých aspektech podobná s Le Pen, velká část voličů se však druhého kola neúčastnila, případně hlasovala neplatně.

Jean-Luc Mélenchon stejně jako François Bayrou, Eva Joly, Philippe Poutou i Jacques Cheminade podpořili François Hollanda. Marine Le Pen řekla, že odevzdá prázdný hlas a stejně jako Nicolas Dupont-Aignan a Nathalie Arthaud nedala svým voličům žádnou radu. Nicolase Sarkozyho tak přímo nepodpořil žádný z kandidátů.¹⁰⁹

Tabulka 4: Podpora voličů neúspěšných kandidátů (2012)

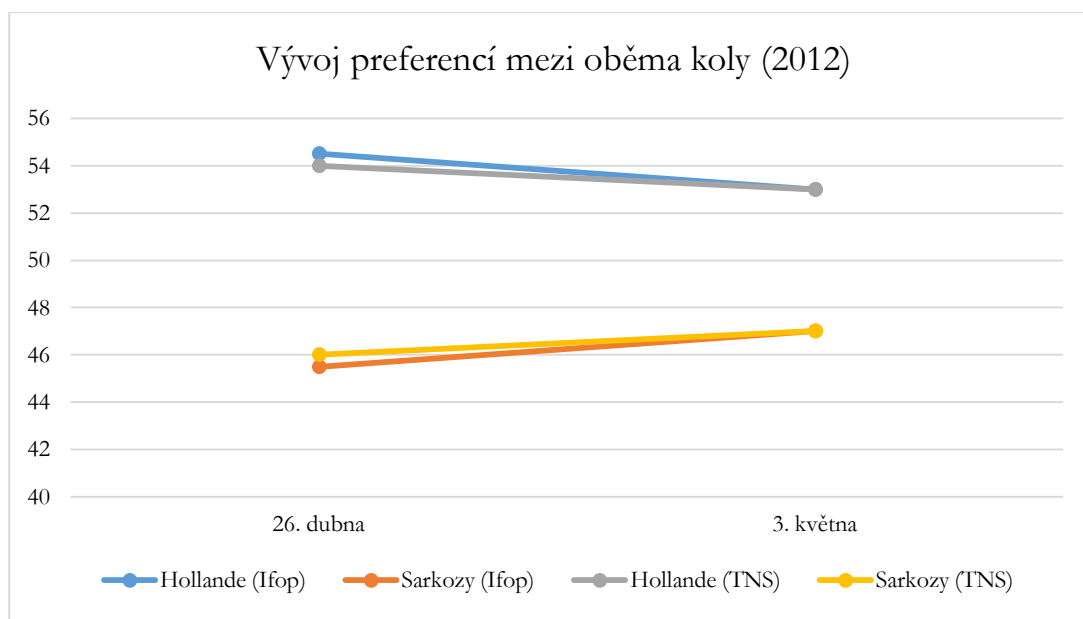
	Volba v 2. kole		
	François Hollande	Nicolas Sarkozy	Absence, neplatný hlas, bez odpovědi
Volba v 1. kole			
Jean-Luc Mélenchon	74 %	5 %	21 %
Marine Le Pen	14 %	58 %	28 %

¹⁰⁹ LE MONDE. *Hollande, Sarkozy, vote blanc ? Les positions des candidats éliminés au premier tour* [online]. lemonde.fr, 3. května 2012 [cit. 21. září 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2012/article/2012/05/03/hollande-sarkozy-vote-blanc-les-positions-des-candidats-elimines-au-premier-tour_1695491_1471069.html>.

Zdroj: TNS Sofres¹¹⁰

V předvolebních průzkumech měl jednoznačně větší preference u obou sledovaných agentur François Hollande, přestože výsledné skóre bylo mnohem vyrovnanější. Volební účast byla nakonec ještě o něco vyšší než v prvním kole, celkem přišlo k urnám 80,35 % oprávněných voličů. Oproti prvnímu kolu vzrostl počet prázdných hlasů, z 1,52 na 4,68 %. Rozdíl mezi oběma kandidáty činil téměř 1 140 000 hlasů. Nicolas Sarkozy obdržel 16 860 685 hlasů, tedy 48,36 %, zatímco François Hollande získal hlas od 18 000 668 voličů, kteří tvořili 51,64 % celku.¹¹¹ Je také zajímavé, že podle ankety TNS Sofres, která proběhla až po druhém kole, si 40 % Francouzů myslí, že média v prezidentské volbě upřednostňovala François Hollanda, pouze 10 % si totéž myslí o Nicolasy Sarkozym.¹¹²

Obrázek 8: Vývoj preferencí mezi oběma koly (2012)

Zdroj: Autorka dle dat CSA a TNS Sofres

Motivace voličů byla dle tabulky níže různá, každý z respondentů si mohl vybrat tři témata, která pro něj byla při volbě důležitá. Data pochází z agentury TNS Sofres z volebního

¹¹⁰ TNS SOFRES. *Le second tour de l'élection présidentielle 2012* [online]. tns-sofres.com, 6. května 2012 [cit. 21. září 2018]. Dostupné na <<https://www.tns-sofres.com/sites/default/files/2012.05.06-jourduvote.pdf>>.

¹¹¹ MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR. *Résultats de l'élection présidentielle 2012* [online]. interieur.gouv.fr, [cit. 10. září 2018]. Dostupné na <[https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__PR2012/\(path\)/PR2012/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__PR2012/(path)/PR2012/FE.html)>.

¹¹² LE POINT. *Sondage : Hollande chouchou des médias ?* [online]. lepoint.fr, 24. května 2012 [cit. 21. září 2018]. Dostupné na <http://www.lepoint.fr/medias/sondage-hollande-chouchou-des-medias-24-05-2012-1464906_260.php>.

dne, pro porovnání uvádím i data z průzkumu opinionway. Z tabulky je zřejmé, že největší roli znovu hrály ekonomické a sociální otázky. Pro voliče jsou důležitá témata jako nezaměstnanost, státní dluh, vzdělání, sociální péče a další. O něco více respondentů než v předchozím kole (celkem 17 %) odpovědělo, že pro ně byla rozhodující i otázka migrace. Není však překvapivé, že tato problematika bylo mnohem důležitější pro voliče Nicolase Sarkozy, který přebíral více voličů Marine Le Pen a který se také po dobu kampaně profiloval proti imigraci mnohem ostřeji než jeho protivník.

Tabulka 5: Motivace k hlasování ve 2. kole (2012)

	% voličů, pro které téma bylo důležité (TNS)	Z toho voličů		% voličů, pro které téma bylo důležité (opinionway)
		François Hollande	Nicolas Sarkozy	
Boj s nezaměstnaností	49	53	44	50
Dluh a snížení deficitu	36	23	49	47
Zlepšení školství a vzdělávání	32	41	22	34
Zlepšení kupní síly	29	32	26	48
Financování sociální péče (důchody, zdraví...)	28	28	29	46
Boj s nerovností a nespravedlností	23	36	9	35
Boj proti chudobě	18	23	12	
Boj proti ilegální imigraci	17	5	30	34
Boj proti nejistotám	15	12	19	
Fiskální politika a daně	15	18	12	24
Mezinárodní vztahy	10	5	15	27
Ochrana životního prostředí	7	11	4	
Integrace menšin do francouzské společnosti	6	8	4	

Zdroj: TNS Sofres¹¹³ a opinionway¹¹⁴

2. 8 Dílčí závěr

V kampani zazněla spousta témat, programy všech kandidátů byly diverzifikované a graf znázorňující procentuální zastoupení témat ukázal, že migrace nijak nepřevyšovala ostatní problémy. U každého kandidáta bylo možné vytipovat stěžejní body, kterým se v průběhu

¹¹³ TNS SOFRES. *Le second tour de l'élection présidentielle 2012* [online]. tns-sofres.com, 6. května 2012 [cit. 21. září 2018]. Dostupné na <<https://www.tns-sofres.com/sites/default/files/2012.05.06-jourduvote.pdf>>.

¹¹⁴ OPINIONWAY. *Les motivations de vote au 2nd tour de la présidentielle de 2012* [online]. slideshare.net, 18. ledna 2018 [cit. 21. září 2018]. Dostupné na <<https://www.slideshare.net/contactOpinionWay/les-motivations-de-vote-au-2nd-tour-de-la-prsidentielle-de-2012>>.

kampaně věnovali. Na mítincích Nicolase Sarkozyho to byla odpovědná fiskální politika a vyvedení Francie z krize, sám sebe považoval za řešitele finančních problémů Francie. Hlavním argumentem François Hollanda byla změna, stavěl se do role protiváhy k zavedenému systému. Jean-Luc Mélenchon se většinu času kampaně věnoval své levicové sociální politice, podporám, rozdělení bohatství a nezapomínal ani na kritiku elit a Evropské unie. Pro Marine Le Pen bylo naprosto klíčové téma migrace, přestože mu v programu věnovala pouze malou část.

Témata se v průběhu kampaně nijak výrazně neproměnila. Migrace nehrála významnější roli při rozhodování voličů, mnohem důležitější pro ně byla ekonomická témata, výraznou roli tedy jistě hrála hospodářská krize, která v roce 2012 stále doznívala. Situace ve Francii nebyla ideální, Francouze trápila především vysoká míra nezaměstnanosti, která se jich přímo dotýkala. Jediný kandidát, který téma migrace aktivně využíval v kampani, byla Marine Le Pen. Před druhým kolem voleb migrace trochu více rezonovala, pro voliče však byla migrace pouze o 2 % důležitější než v prvním kole.

3 Volby 2017

V roce 2017 se o prezidentské křeslo ucházelo celkem 11 kandidátů, tedy o jednoho více než v předchozích volbách. Zaměřím se opět na čtyři z nich, kteří měli největší šanci na úspěch, nebudu se proto zabývat kampaněmi a tématy Nathalie Arthaud, Philippa Poutou, Nicolase Dupont-Aignana, François Asselineau, Jean Lassalle, Jacques Cheminade a Benoit Hamona.

Nikdo z kandidátů neměl výhodu (v některých případech spíše nevýhodu) obhajujícího kandidáta, François Hollande se rozhodl neobhajovat svůj mandát. Největším nováčkem ve světě politiky je bývalý ministr financí Emmanuel Macron z hnutí En marche! (Vpřed!), jehož je zároveň i zakladatelem. Jeho motto bylo Společně, Francie (*Ensemble, la France*) a také Francie musí být šancí pro všechny (*La France doit être une chance pour tous*).

Jedinou ženou ze čtveřice je stejně jako v předchozích volbách Marine Le Pen, lídr FN (Front national – Národní fronta), jejíž program nesl název Ve jménu lidu (*Au nom du peuple*) a motto bylo Vrátit Francii zpět do pořádku (*Remettre la France en ordre*). Velkým favoritem byl také bývalý předseda vlády François Fillon z Les Républicains (Republikáni), tedy nástupnické strany UMP, za niž dříve kandidoval Nicolas Sarkozy, jeho mottem bylo Vůle pro Francii (*Une volonté pour la France*). Jako posledního představím Jean-Luc Mélenchona zastupující nově vzniklou stranu FI (La France insoumise – Vzpurná Francie) s heslem Síla lidu (*La force du peuple*).

3.1 Kontext

Volby v roce 2017 se odehrávaly ve značně odlišné situaci. Ekonomika rostla, v roce 2016 se v soukromém sektoru vytvořilo přes 187 000 pracovních míst, což je téměř dvojnásobek oproti předchozímu roku. HDP postupně rostlo, v roce 2015 o 1,2 %, o rok později o 1,1 %.¹¹⁵ Nezaměstnanost v posledním kvartále roku 2016 byla 9,7 %, což sice znamenalo mírné zlepšení oproti předchozímu roku, avšak číslo je v porovnání s ostatními evropskými státy stále vysoké. Mezi mladými je podíl značně vyšší, 23,3 % osob do 25 let hledá práci.¹¹⁶

Obrovským problémem byla také bezpečnost. V lednu 2015 Francii zasáhl teroristický útok, při kterém skupina islamistických teroristů zaútočila na satirický žurnál Charlie Hebdo a zavraždila 12 zaměstnanců. V listopadu stejného roku došlo během jednoho večera ke třem útokům. V blízkosti stadionu, kde se nacházel i prezident François Hollande, došlo ke třem

---

¹¹⁵ LE FIGARO. *L'économie française a créé 187.200 emplois en 2016, un record depuis 2007* [online]. lefigaro.com, 9. března 2017 [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/conjoncture/2017/03/09/20002-20170309ARTFIG00071-l-economie-francaise-a-cree-187200-emplois-en-2016-un-record-depuis-2007.php>>.

¹¹⁶ LE MONDE. *Le taux de chômage en France a baissé en 2016 pour la deuxième année d'affilée* [online]. lemonde.com, 16. února 2017 [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/economie/article/2017/02/16/le-taux-de-chomage-en-france-a-baisse-en-2016-pour-la-deuxieme-annee-d-affilee_5080416_3234.html>.

sebevražedným atentátům. Druhá skupina džihádistů střílela z auta na bary a zahrádky v centru Paříže a zavraždili 39 obětí. Nejtragičtěji skončil útok v koncertním sále Bataclan, který si vyžádal 89 mrtvých.¹¹⁷ Po těchto tragických událostech prezident Hollande vyhlásil výjimečný stav. Další teroristický útok se odehrál v Nice, kde při oslavách dobytí Bastilly dne 14. července 2016 najel islamistický terorista do davu lidí na promenádě a zavraždil 84 lidí.¹¹⁸ O dva týdny dva muži hlásící se k Islámskému státu zavraždili kněze během mše.¹¹⁹ Francie nebyla jediným cílem džihádistů, k atentátům došlo také v Německu či Spojeném království a samozřejmě i mimo území Evropy. Útok, při kterém zemřel jeden policista a další dva byli zraněni, proběhl v čase konání poslední prezidentské debaty tři dny před volbami.

Další klíčovou událostí bylo propuknutí migrační krize v roce 2015, kdy do Evropy přišlo přes milion migrantů. Na celém světě opustilo svůj domov 3,3 % populace a situace byla velice nejasná a neklidná. Díky uzavření Balkánské trasy se již v roce 2016 stav zlepšil, Evropa i přesto zaznamenala přísun zhruba 350 000 migrantů, mezi nimi nejčastěji Syřané, Afghánci, Nigeřané a Iráčané.¹²⁰

Celou kampaň také ovlivňovala aféra François Fillona, na něhož týdeník *Le Canard enchaîné* v lednu odhalil, že prezidentský kandidát fiktivně zaměstnával svou ženu a dvě děti, dohromady jim vyplatil milion euro. O dva měsíce později vyšla najevo informace, že Fillonovi byly darovány dva obleky v hodnotě 13 000 euro, od roku 2012 tak obdržel dary v celkové hodnotě 48 500 euro.¹²¹

3.2 Témata kampaně

Aby měla komparace vypovídající hodnotu, zaměřím se samozřejmě na stejná témata jako v předchozí kapitole. U každého kandidáta budu stejně jako u předchozích voleb zkoumat jejich program a tři mítinky vybrané dle stejných kritérií, kterými jsou časový odstup a významnost.

---

¹¹⁷ MALIGORNE, Clémentine. *Attentats du 13 novembre : retour sur une semaine bouleversante* [online]. lefigaro.com, 21. listopadu 2015 [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2015/11/20/01016-20151120ARTFIG00404-attentats-du-13-novembre-retour-sur-une-semaine-meurtriere.php>>.

¹¹⁸ CORNEVIN, Christophe. *Attentat de Nice : le terroriste avait soigneusement planifié son acte* [online]. lefigaro.com, 18. července 2016 [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2016/07/17/01016-20160717ARTFIG00214-attentat-de-nice-le-terroriste-avait-soigneusement-planifie-son-acte.php>>.

¹¹⁹ CORNEVIN, Christophe. *Mardi, 9h25, Daech assassine un prêtre dans son église* [online]. lefigaro.com, 27. července 2016 [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2016/07/26/01016-20160726ARTFIG00310-daech-assassine-un-petre-dans-son-eglise.php>>.

¹²⁰ DESCOURS, Guillaume. *En 2016, l'Europe a vu le nombre d'arrivées de migrants fortement diminuer* [online]. lefigaro.com, 18. prosince 2016 [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/international/2016/12/18/01003-20161218ARTFIG00011-en-2016-l-europe-a-vu-le-nombre-d-arrivees-de-migrants-fortement-diminuer.php>>.

¹²¹ LE MONDE. *Affaire des costumes : ce qui est reproché à François Fillon* [online]. lemonde.com, 17. března 2017 [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/affaire-penelope-fillon/article/2017/03/17/affaire-des-costumes-ce-qui-est-reproche-a-francois-fillon_5096200_5070021.html>.

Před prvním kolem voleb proběhly celkem tři debaty, pro zachování kontinuity jsem si vybrala tu, která byla odvysílána na veřejnoprávní stanici France 2, proběhla těsně před volbami a zúčastnili se jí všichni kandidáti.¹²² Během rozhovorů si každý z kandidátů mohl vybrat jedno téma, ke kterému by se rád vrátil, na základě čehož je možné usoudit, co pro ně z celé kampaně bylo nejdůležitější. Jean-Luc Mélenchon hovořil o „zrušení prezidentské monarchie“, tedy opuštění 5. republiky. Téma Marine Le Pen nebylo nijak překvapivé, neboť mluvila o bezpečnosti a terorismu, podobně jako François Fillon, který vsadil na boj proti terorismu, zatímco Emmanuel Macron se chtěl vrátit k problematice vzdělávání.

Mezi vedením kampaně jednotlivých kandidátů byl také rozdíl. Marine Le Pen vsadila na periferii a téměř polovina jejích mítinků se odehrála v městech pod 15 tisíc obyvatel. Nejvíce mítinků (26) uspořádal François Fillon, nejméně (11) Jean-Luc Mélenchon.¹²³ Kampaň probíhala samozřejmě také na sociálních sítích, nejaktivnější byli politici na Facebooku, kde se největší popularitě těšila Marine Le Pen, která měla více než 4 x větší počet příznivců než Emmanuel Macron. Ten byl se svými necelými 300 000 fanoušky až za Jean-Luc Mélenchonem a François Fillonem. Na sociální síti Twitter byla situace podobná a nejvíce příznivců měla opět Marine Le Pen následovaná Mélenchonem, změna byla pouze ve větším počtu fanoušků Macrona oproti Fillonovi.¹²⁴

Tabulka 6: Přehled analyzovaných událostí (2017)

Kandidát	Datum	Událost
Emmanuel Macron		Program ¹²⁵
	4. února	Mítink v Lyon ¹²⁶
	17. března	Mítink v Remesí ¹²⁷

¹²² YOUTUBE. *DIRECT - Présidentielle 2017 : 15 minutes pour convaincre (France 2)* [online]. youtube.com, 20. dubna 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=IR5NR2YqVc4>>.

¹²³ MOTET, Laura, BRETEAU, Pierre. *Présidentielle : ce que révèle le tour de France des meetings des candidats* [online]. lemonde.fr, 12. dubna 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2017/04/12/presidentielle-ce-que-revele-le-tour-de-france-des-meetings-des-candidats_5110080_4355770.html>.

¹²⁴ DELACHARLÉRY, Matthieu. *Présidentielle 2017 : qui a remporté la grande bataille des réseaux sociaux ?* [online]. lci.fr, 21. dubna 2017 [cit. 15. října 2018]. Dostupné na <<https://www.lci.fr/elections/presidentielle-2017-melenchon-hamon-le-pen-fillon-macron-qui-a-remporte-la-grande-bataille-des-reseaux-sociaux-2045787.html>>.

¹²⁵ MACRON, Emmanuel. *Le programme d'Emmanuel Macron* [online]. en-marche.fr, [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://en-marche.fr/emmanuel-macron/le-programme>>.

¹²⁶ *Rassemblement à Lyon | Emmanuel Macron* [online]. youtube.com, 28. února 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=jZ--wPEOomM&t=3722s>>.

¹²⁷ YOUTUBE. *Meeting à Reims du 17 Mars | Emmanuel Macron* [online]. youtube.com, 17. března 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=j3ENuNfm-iA>>.

	17. dubna	Mítink v Paříži ¹²⁸
Marine Le Pen		Program ¹²⁹
	5. února	Mítink v Lyon ¹³⁰
	26. března	Mítink v Lille ¹³¹
	17. dubna	Mítink v Paříži ¹³²
François Fillon		Program ¹³³
	2. února	Mítink v Charleville-Mézières ¹³⁴
	2. března	Mítink v Nîmes ¹³⁵
	9. dubna	Mítink v Paříži ¹³⁶
Jean-Luc Mélenchon		Program ¹³⁷
	5. února	Mítink v Lyonu ¹³⁸
	26. března	Mítink v Rennes ¹³⁹
	16. dubna	Mítink v Toulouse ¹⁴⁰

¹²⁸ YOUTUBE. *Meeting à Paris Bercy du 17 avril | Emmanuel Macron* [online]. youtube.com, 17. dubna 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=7odUasn4RIE>>.

¹²⁹ RASSEMBLEMENT NATIONAL. *144 engagements présidentiels* [online]. rassemblementnational.fr, [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>>.

¹³⁰ FACEBOOK. *Meeting de Marine Le Pen à Lyon (05/02/2017)* [online]. facebook.com, [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.facebook.com/MarineLePen/videos/1630805126935805/>>.

¹³¹ YOUTUBE. *Meeting de Marine Le Pen à Lille (LCI, 26/03/17, 15h02)* [online]. youtube.com, 26. března 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <https://www.youtube.com/watch?v=T13sWYx5F_0>.

¹³² YOUTUBE. *Meeting de Marine Le Pen / Paris - France 17 avril 2017* [online]. youtube.com, 17. dubna 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <https://www.youtube.com/watch?v=OkQyTc_lkdQ>.

¹³³ FORCE REPUBLICAINE. *Mon projet pour la France* [online]. force-republicaine.fr, [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.force-republicaine.fr/projet/>>.

¹³⁴ BFMTV. *Le discours de François Fillon lors de son meeting à Charleville-Mézières* [online]. bfmtv.com, 2. února 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.bfmtv.com/mediaplayer/video/le-discours-de-francois-fillon-lors-de-son-meeting-a-charleville-mezieres-909987.html>>.

¹³⁵ YOUTUBE. *François Fillon Meeting à Nîmes le 02 Mars 2017* [online]. youtube.com, 2. března 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <https://www.youtube.com/watch?v=e5J_xrB4veY>.

¹³⁶ YOUTUBE. *François Fillon : Meeting Paris Porte Versailles 9 avril 2017* [online]. youtube.com, 9. dubna 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=bvELUPzcouc>>.

¹³⁷ CNCCEP. *La force du peuple* [online]. cnccep.fr, [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<http://www.cnccep.fr/les-candidats/melenchon.pdf>>.

¹³⁸ YOUTUBE. *Mélenchon : Double meeting à Lyon et Paris #JLMHologramme* [online]. youtube.com, 5. února 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=XlnQ801wWf4>>.

¹³⁹ YOUTUBE. *Mélenchon - Meeting à Rennes - #JLMRennes* [online]. youtube.com, 26. března 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=RUUS-SF23D0>>.

¹⁴⁰ YOUTUBE. *Mélenchon : Meeting Toulouse du 16 avril 2017 (intégrale)* [online]. youtube.com, 16. dubna 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=zhW2NA16YIo>>.

3.2.1 Ekonomické a sociální reformy

Emmanuel Macron chce v oblasti zaměstnanosti přispívat firmám na zaměstnance z „prioritních oblastí“, posílit stabilní pracovní místa a zvýhodňovat zaměstnavatele, kteří poskytují dlouhodobé smlouvy, chce je motivovat k vyplácení vyšších mezd díky nižším odvodům v závislosti na výši vyplacených mezd. Zároveň má vizi kvalifikace milionu mladých a milionu žadatelů o práci, kteří jsou v současné době nekvalifikovaní a bez perspektivy. V souvislosti s bydlením chce zrušit daň z bydlení pro střední a nižší třídy, což bude mít pozitivní dopad pro 80 % Francouzů a také slibuje zpřehlednění přidělování sociálního bydlení. Minimální penzijní příspěvek plánuje zvýšit o 100 euro měsíčně a do roku 2022 požaduje hrazení 100 % z ceny brýlí a zubních i sluchových protéz.

Na svých mítincích rozebírá mimo jiné i tyto body programu, vysvětluje svůj plán na snížení nezaměstnanosti, jenž spočívá v jeho reformách na straně zaměstnanců i zaměstnavatelů. Hovoří o zlepšení kupní síly, růstu i solidaritě, zrušení daně z bydlení, v předvolební debatě se těmito tématům rovněž věnuje.

Marine Le Pen chce v oblasti nezaměstnanosti snížit počet administrativních povinností pro podporu nábora, zjednodušit přístup k pracovním příležitostem pro hendikepované osoby a plánuje kromě 35hodinového pracovního týdne také snížení daně z příjmu. Chce zajistit sociální zabezpečení pro všechny Francouze, stejně jako náhrady všech rizik pokryté zdravotním pojištěním. V oblasti bydlení chce snížit daň z převodu majetku, zjednodušit přístup k půjčkám, zlepšit podmínky pro nákup sociálního bydlení a slibuje výstavbu bytů pro mladé i nejchudší obyvatele. Znovu nabízí odchod do důchodu v 60 letech.

Na svých mítincích zmiňuje pouze pár bodů z programu, které se týkají sociálních podpor. Informuje své voliče o změně ve vzdělávání, kdy se chce více zaměřit na výuku francouzštiny, historie a počtů, tvrdí, že se děti musí naučit cítit „kolektivní duši“, bude nekompromisní v případě sociálních či fiskálních podvodů, navýší příspěvky pro seniory, hendikepované i ovdovělé.

François Fillon svůj program opravdu dopodrobna vysvětluje na 100 stranách. V oblasti fiskální politiky se zaměřuje na snížení daní pro právnické osoby, kterou chce do konce mandátu snížit až na 25 %, což je průměr v rámci Evropské unie. Veřejné výdaje navrhuje snížit o 100 miliard eur, do roku 2022 z 57 % HDP na 50 %, a slibuje postupné snižování deficitu tak, aby do roku 2022 dosáhl rovnováhy. Standardní sazbu DPH plánuje naopak zvýšit o 2 %. Chce zlevnit cenu práce snížením sociálních odvodů. V oblasti zaměstnanosti chce také aktualizovat zákoník práce, aby se vyjasnil vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, upřesnily podmínky ekonomického propouštění, aby společnosti mohly pružněji reagovat na trh a posílily svou

konkurenceschopnost. Chce ukončit 35hodinový pracovní týden, který je podle něj „utopie, jež zůstala francouzskou výjimkou“. Slibuje zpřístupnit profesní vzdělání pro všechny Francouze a zjednodušit přidělování sociálních bytů těm, kteří se přestěhovali za prací. Myslí i na zlepšení podmínek pro osoby samostatně výdělečně činné, kterým chce zvýšit stropy osvobození od DPH. Jednu kapitolu věnuje přímo nezaměstnanosti mladých, kterou chce zlepšit praktičtější výukou, povinností absolvovat pracovní stáž již na středních školách a transformací odborného vzdělávání. Dalším návrhem je také odstranění sociálních odvodů u dělených pracovních míst. Chce postupně zvýšit věk odchodu do důchodu na 65 let, ale také zvýšit sazbu o 300 euro ročně u měsíčních důchodů do 1000 euro a o 10 % zvýšit i pozůstalostní důchod. V oblasti zdraví chce hradit preventivní prohlídky každé dva roky, brýle pro děti, do roku 2022 i brýle pro dospělé, zubní protézy, naslouchátka. Chce naprosto změnit systém sociálních podpor a sloučit více peněžních pomoci do jednotného sociálního příspěvku

Fillonovy projevy mají všechny podobnou strukturu a řeší stejná témata, vždy používá výraz *redresser la France*, což znamená, že chce svou zemi vztyčit, napravit či zachránit. Věnuje se tématům, která má ve svém programu, tedy revizi pracovního práva, zlepšení situace zaměstnavatelů i zaměstnanců a tím i snížení nezaměstnanosti, zvýšení důchodů, vzdělávání, často zmiňuje i zemědělce, na které podle něj nikdo nemyslí. Zmiňuje také zlepšení zdravotní péče i snižování výdajů.

Jean-Luc Mélenchon ve svém programu rovněž myslí na nezaměstnanost, kterou chce snížit zlepšením podmínek zaměstnanců. Plánuje několik kroků pro zastavení propouštění, například zákaz vyplácení dividend společností, které propouští kvůli ekonomickým problémům, či poskytnutí práva suspenzivního veta zaměstnaneckým radám v otázkách propouštění. Chce také zavést hlasování o nedůvěře zaměstnanců ve vedoucí pracovníky společnosti či strategické projekty. Ze strany státu chce zajistit příjem v případě ztráty zaměstnání či ukončení činnosti z profesního systému sociálního zabezpečení. Chce vytvořit 3,5 milionu pracovních míst, investovat 100 miliard do nových projektů v národním zájmu i zvýšit minimální mzdu. Nezaměstnanost chce řešit také odmítnutím mezinárodních dohod o volném obchodu, jako je TAFTA nebo CETA. Navrhuje také protekcionistická opatření na záchranu strategických průmyslových odvětví.

V oblasti důchodů chce ponechat odchod v 60 letech a navrhuje zvýšení vyplácené částky o 200 euro, to chce financovat solidární daní na finanční příjmy společností a rozšířením příspěvků i o samostatně výdělečně činné osoby, řemeslníky, obchodníky, vedoucí malých a středních podniků, kteří by přispívali v obecném režimu. Zaměřuje se také na nedostatek bydlení, navrhuje zákaz výpovědi bez náhradního bydlení, vystavení milionu veřejného bydlení, jeho cílem

je nulové bezdomovectví. V otázce fiskální politiky chce snížit nerovnosti a sdílet bohatství, to znamená, že chce nadměrně zdanit příjmy nad 400 000 euro ročně, zvýšit dědickou daň z velkých částek, chce snížit DPH na základní produkty a naopak obnovit „DPH na luxus“. Plánuje také hrazení předepsané lékařské péče.

Na svých mítincích se věnuje nejvíce této problematice a vysvětluje body ze svého programu. Zaměřuje se na zlepšení životních podmínek nejchudších obyvatel, zvýšení mzdy i důchodů, ponechání 35hodinového pracovního týdne a „sdílení bohatství“. V Rennes hovořil také o nezaměstnanosti, zejména mladých, v Toulouse zdůraznil potřebu bezplatného školství, a to včetně obědů pro děti zdarma. V Lyonu připomínal nutnost zdanění velkých společností jako je Facebook, Google či Amazon, upozorňuje také na jejich rozpor se zákoníkem práce, jelikož se na ně jakožto na platformy nevztahují stejná pravidla jako na jiné společnosti.

3.2.2 Zahraniční politika

V programu **Emmanuela Macrona** je zahraniční politice věnovaná jedna kapitola zaměřená pouze na Evropskou unii, kde kandidát předkládá svou vizi jejího zlepšení. Za účelem rozvoje ekonomiky chce vytvořit rozpočet pro eurozónu. Chce bojovat proti fiskálním dohodám mezi státy a mezinárodními společnostmi, jako to bylo v případě Irsko a Apple. Vyslovil přání, aby se Erasmus účastnili i učňové. V souvislosti s Brexitem zmiňuje integritu společného trhu, zároveň hovoří o vytvoření jednotného digitálního trhu a jednotného energetického trhu. Spolu s Německem chce navrhnout Evropský obranný fond, do kterého by se zapojily státy dobrovolně za účelem financování společného vojenského vybavení. V části programu věnujícím se bezpečnosti také zmiňuje vytvoření 5 000 míst na ochranu vnějších hranic Evropy.

Na svých mítincích velmi často zmiňuje důležitost Evropy, je to podle něj „podstavec a základ, který zajišťuje bezpečnost a obhajuje hodnoty i lidská práva“. Je však podle něj nutné Evropu zreformovat, aby byla méně byrokratická a méně malicherná. V Remeši i Paříži hovořil o důležitosti spojení s Německem, zároveň také varuje před autoritářskými režimy a také před proruskými tendencemi i Ruskem jako takovým.

Marine Le Pen ve svém programu navrhuje zapsat do Ústavy, že Francie neuznává žádné Společenství. Dále odmítá liberalizaci železnic, volný pohyb pracovníků, zmiňuje také referendum o vystoupení z Evropské unie. Bojuje za národní suverenitu a evropský projekt založený na nezávislosti Francie, národní suverenitě a službě zájmu lidu. Chce vystoupit z NATO a ráda by prohloubila spolupráci se zeměmi Afriky založenou na pomoci s rozvojem škol, zemědělského systému, obrany a bezpečnosti. Přestože to nesouvisí s okruhy, na které se primárně zaměřují, považují za důležité připomenout, že ve svém programu odmítá také dohody

o volném obchodu, jako například TTIP, CETA či dohodu s Austrálií, místo toho chce vytvořit krátké odbytové kanály mezi produkcí a konzumací/spotřebou.

Na svých mítincích se věnuje také problematice zahraniční politiky a zmiňuje vystoupení z NATO i referendum o vystoupení z EU. Dokonce tvrdí, že ostatní kandidáti lžou, protože svých slibů nebudou moci dosáhnout, protože „o všem rozhoduje Evropská unie“. Euro podle ní nesplnilo své sliby. V debatě znovu upřesňovala svou zahraniční politiku, chce přestat používat euro a navrátit se k národní měně, která podle ní pomůže Francii být nejen konkurenceschopnější, ale také vytvořit nová pracovní místa. Dalším fatálním bodem její zahraniční politiky je vystoupení z Evropské unie, upozorňuje však voliče, že o těchto věcech nerozhodne sama, ale udělá referendum, neboť jak říká „neudělá nic bez francouzského lidu nebo proti němu“.

V oblasti bezpečnosti chce **François Fillon** posílit spolupráci na evropské úrovni, zejména přes Europol a Eurojust. Jednu kapitolu také přímo věnuje své zahraniční politice, avšak řeší v ní roli Francie v mezinárodní politice, vztah k USA, Rusku, Číně, Turecku či Íránu. Další kapitola se věnuje přímo evropské politice, především ochraně hranic, Frontexu, Schengenu a vytvoření evropského azylového práva. Zaměřuje se také na bezpečnost a navýšení výdajů i kapacit na obranu. Chce posílit rozhodování v eurozóně, rád by do 10 let viděl euro na úrovni amerického dolaru.

Na svých mítincích se věnoval zahraniční politice vždy jen chvíli, v souvislosti s ekonomickými tématy chce do 10 let udělat z Francie 1. evropskou velmoc, několikrát se zmínil také o tom, že sankce proti Rusku jsou kontraproduktivní a škodí francouzským zemědělcům. Je proevropský a podporuje euro, v Paříži řekl, že „je lepší Evropu zachránit než z ní utéct“, v Charlessville, že „potřebujeme Evropu našich hodnot“ v souvislosti s bojem proti „islámskému totalitarismu“.

Jean-Luc Mélenchon na poli evropské politiky navrhuje dva plány. Prvním je vyjednávat o demokratické, sociální a ekologické reformě Evropské unie a následně předložit výsledek jednání lidu, aby se mohl rozhodnout pro účast či vystoupení z tohoto společenství. Druhým plánem je pozastavení příspěvku Francie na společném rozpočtu, transformace eura na společnou, ale ne jedinečnou měnu a kontrola kapitálu a zboží na státních hranicích. Zároveň vyžaduje zastavení liberalizace a privatizace veřejných služeb, které „žádá Brusel“, změnu statusu Evropské centrální banky tak, aby mohla půjčovat přímo členským státům. Dále navrhuje neuposlechnutí paktu stability, konec směrnice o vysílání pracovníků ve Francii, neboť sociální příspěvky musí být podle něj stejné pro všechny. Jeho nevalné mínění o EU demonstruje tato věta z programu: „Evropská komise, složená z byrokratů a ovládaná Německem, chce donutit

země splatit dluh jehož většinu tvoří bankovní úroky.“ V oblasti mezinárodní politiky vyžaduje vystoupení z NATO a odmítnutí všech vojenských aliancí, včetně společné evropské obranné politiky, která podle něj „připravuje válku pod výslovným rozkazem USA“. Odmítá také všechny vojenských intervencí bez mandátu OSN.

Stejnou kritiku dává najevo i na svých mítincích, hovoří o Trumpovi, který „se sám a v rozporu s ústavním základem své vlastní země rozhodl bombardovat jinou zemi“, i evropské politiky, jež „schválili intervenci bez jakéhokoliv mezinárodního či právního základu“. Odmítá nejen vojenské intervence, ale také všechny vojenské aliance, samozřejmě včetně NATO. Svou evropskou agendu na mítincích moc nerozebírá, často však kritizuje Jean-Claude Junckera, tvrdí, že „prezident Evropské komise je muž, který organizoval fiskální podvody celého evropského kontinentu“. Je podle něj potřeba „skoncovat se smlouvami“. Kritizuje také ostatní kandidáty, kteří se v průběhu kampaně setkali s jinými státníky, například s Angelou Merkel či Vladimírem Putinem. V debatě zmínil čtyři linie, které je podle něj potřeba změnit, jsou jimi centrální banka, která by měla přispívat pouze k měnové stabilitě, sociální harmonizace, fiskální harmonizace a ochrana hranic.

3.3 Migrace v programech kandidátů

Emmanuel Macron ve svém programu migraci zmiňuje velice krátce a okrajově, znalost francouzštiny považuje za základní podmínku pro obdržení francouzského občanství. Druhý bod věnující se tomuto tématu je mnohem ambicióznější a Macron si v něm klade za cíl snížit dobu vyřízení žádosti o azyl na méně než šest měsíců včetně odvolání. Považuje to za nezbytné, aby Francie mohla důstojně přijmout uprchlíky, kteří mají právo na ochranu. Ti ostatní budou vyhoštěni zpět do země původu, aby se z nich nestali ilegální imigranti.

Marine Le Pen je oproti předchozímu kandidátovi v otázce migrace mnohem přísnější. Chce zjednodušit vyhošťování a odmítá možnost legalizace pobytu ilegálních imigrantů. Slibuje snížení čisté migrace na 10 000 lidí ročně, zamezení slučování rodin a získávání občanství sňatkem s francouzským občanem, znovu slibuje zrušení *ius soli* a zpřísnění podmínek pro získání občanství. Požaduje navrácení původního znění azylového práva, kdy se azyl uděloval na základě žádostí podaných na francouzských ambasádách a konzulátech v zemích původu či sousedských zemích. Chce vyhostit všechny cizince, kteří mají vazby na islamistický fundamentalismus. V souvislosti s veřejnými financemi chce zrušit „špatné veřejné výdaje“, kterými jsou podle ní ty spojené s imigrací a Evropskou unií. V kapitole o zdravotnictví vyžaduje odstranění rozpočtu vyčleněného pro imigranty.

V jejím programu jsou však také kapitoly, které se migraci nevěnují primárně (proto jsem je do procentuálního počtu níže nezařadila), ale s tématem úzce souvisí. Jedná se o otázku bezpečnosti, kde se zabývá reformami v oblasti trestního práva, ale také terorismem. Zařadit zde můžeme také kapitolu o jednotě Francie a její národní identitě, kdy se zavazuje bránit národní identitu, ale například také umístit na všechny veřejné budovy francouzskou vlajku a odstranit vlajku evropskou, chce bránit francouzský jazyk, rozšířit laickost, posílit jednotu země. Ráda by prosadila i větší protekcionismus, zvýhodňovala domácí podniky, zemědělské produkty. Spousta podpor je založena na francouzském občanství, často zmiňuje národní hrdost a její program se celý nese v duchu nacionalismu.

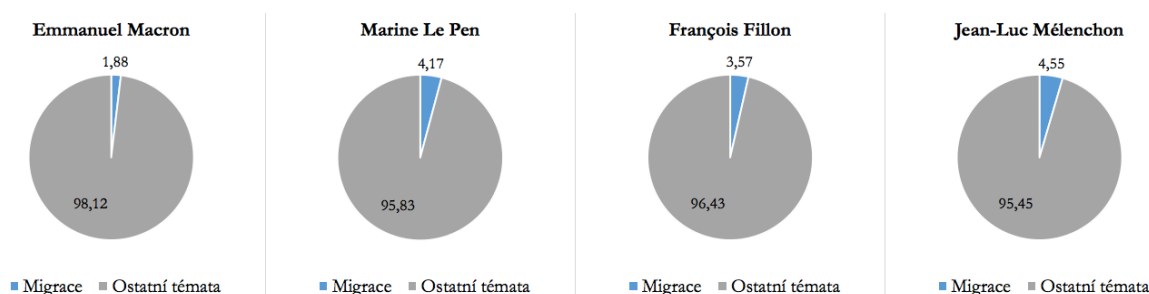
François Fillon ve svém programu rovněž věnoval jednu kapitolu imigraci. Na začátku připomíná, že Francie byla již od poloviny 19. století zemí imigrace, avšak v posledních letech čelí nové migrační výzvě. Připomíná složitou situaci země, ekonomickou a sociální krizi, nezaměstnanost na 10 %, rekordní rozpočtové a sociální deficity, nedostatek bydlení. Chce proto snížit legální imigraci na nezbytné minimum, a to systémem fixních ročních kvót, které budou zapsány v ústavě. Slibuje vydávání povolení k pobytu tak, aby nedocházelo ke koncentraci jedné komunity ve stejné obci či čtvrti, požaduje zpřísnění podmínek pro sloučení rodin a nevydávání povolení, pokud neexistuje opravdová perspektiva integrace. Fillon chce dokonce obnovit migrační suverenitu Francie renegociací směrnic EU a v případě nutnosti i výhradami k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, pokud bude Evropský soud pro lidská práva pokračovat v restriktivním výkladu. Právní změny plánuje i na poli francouzského práva, chce zrušit některé nedávné legislativní reformy, které podle něj rozšiřovaly možnosti vstupu. Sociální dávky a příspěvky na bydlení chce poskytovat pouze těm, kteří pobývají ve Francii déle než dva roky.

Chce změnit přístup migrantů ke zdravotní péči, náhrada se bude vztahovat pouze na nezletilé osoby, mimořádné události a infekční nemoci ve schválených zdravotnických zařízeních. Financování imigrační politiky bude tvořeno zejména poplatky za podání žádosti, daní vybranou za povolení k pobytu a poplatky za udělení francouzské státní příslušnosti. Žádosti o azyl chce zpracovávat do čtyřech měsíců včetně odvolání, požaduje efektivnější vyhošťování i přísnější podmínky pro získání státního občanství. Chce renegociovat Schengenskou dohodu tak, aby umožňovala kontroly cílené na kritické zóny vnitřních hranic, dokud bude hrozit proud ilegálních imigrantů. V případě neschopnosti státu kontrolovat vnější hranice by EU měla mít možnost zemi dočasně vyloučit ze Schengenu. Ve svém programu samozřejmě zmiňuje i kapitoly bezpečnost, obrana či laickost, kde zmiňuje boj proti islamismu.

Jean-Luc Mélenchon rovněž věnuje jednu kapitolu svého programu migraci. Prvním úkolem je podle něj umožnit všem žít ve své zemi, protože „emigrovat je vždy utrpení pro ty, kteří odchází“. Je podle něj potřeba jednat na mezinárodní úrovni, ukončit války a zrušit nerovné obchodní dohody, které ničí tamější ekonomiky, aby migranti nemuseli opouštět své země. Požaduje přepracování evropské ochrany vnějších hranic odmítnutím vojenských kontrol migrační toků. Chce přispět k vytvoření Světové migrační organizace, která bude vázána na OSN. Navrhuje potvrdit právo na azyl přijetím uprchlíků, kterým právo náleží, a přizpůsobení administrativy na tento úkol. Vyžaduje respektování lidské důstojnosti migrantů, zejména v uprchlických táborech. Garantuje jejich základní právo na rodinný život, a proto chce přestat odebírat děti do retenčních center.

Níže uvedený graf znázorňuje procentuální zastoupení migrace v programech kandidátů. Graf může být překvapující, neboť největší zastoupení imigrační politiky má Jean-Luc Mélenchon, který proti tématu nevystupuje nijak razantně. Marine Le Pen naopak vůbec nepůsobí jako kandidát zaměřený na anti-imigrační politiku a procentuální zastoupení tohoto tématu v jejím programu se v porovnání s ostatními jeví standardně. Z grafu však nelze vyčíst celkové naladění jejího programu. Kdybychom k tématu migrace přičetli témata bezpečnosti, reformy policejních složek, trestního práva, otázky terorismu, jednoty země a body související s obranou všeho francouzského, zvýhodňování Francouzů při zaměstnávání, protežování francouzských produktů, témata by dohromady obsadila 47,22 % jejího programu. Z tohoto je zřejmé, že Marine Le Pen neútočí primárně na imigranty, ale tematiku dává do souvislosti s otázkou bezpečnosti, ekonomických problémů a zneužívání sociálního systému. Jejím cílem je nepůsobit příliš xenofobně, ale pasovat se do role obránce Francie a tím i zaujmout širší spektrum voličů.

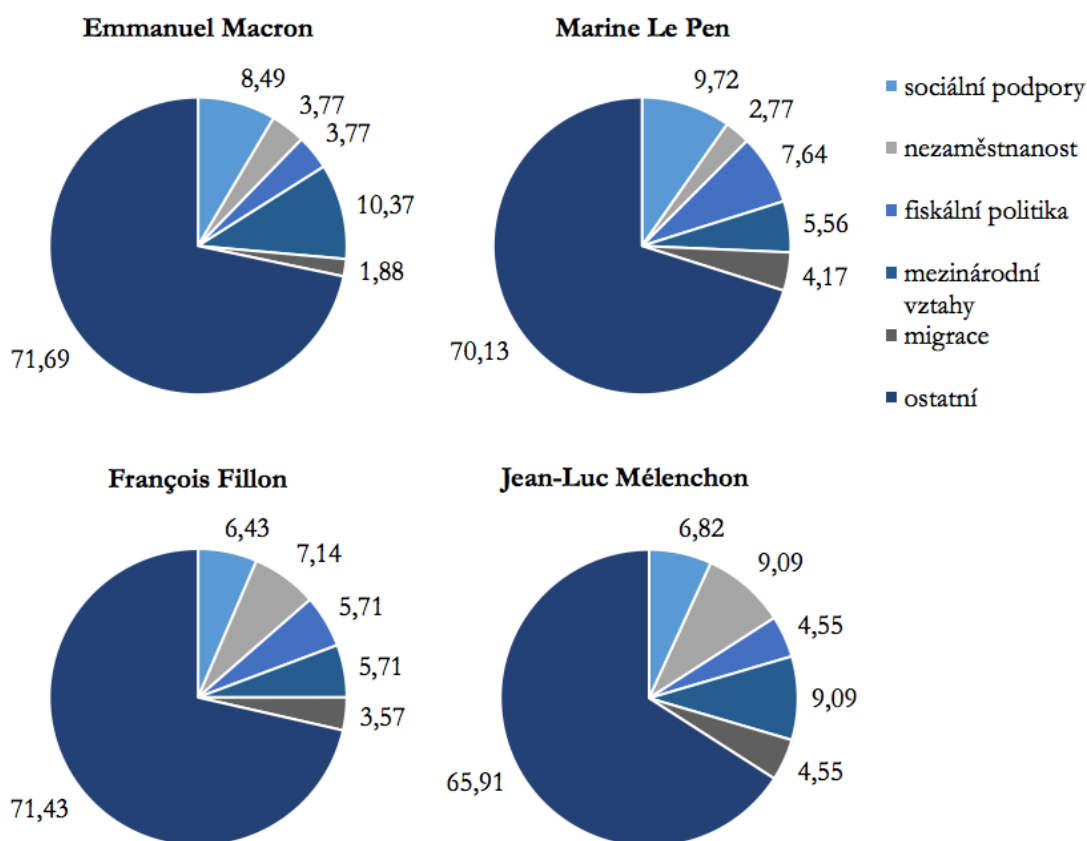
Obrázek 9: Procentuální zastoupení migrace v programech kandidátů (2017)

Zdroj: Autorka

Níže naopak můžeme porovnat procentuální zastoupení analyzovaných témat zobrazených v grafu a tabulku témat, která byla důležitá pro voliče. Výsledky jsou ze dne voleb a každý dotázaný měl možnost označit pět možností. Pro voliče bylo nejdůležitější téma nezaměstnanosti, kterému se dle procentuálního zastoupení v programu věnovali především François Fillon a Jean-Luc Mélenchon, téma však považovali za nejvýznamnější především voliči Emmanuela Macrona, což může být způsobeno tím, že se mu intenzivně věnoval na svých mítincích. Důležitá byla otázka bezpečnosti a kupní síly, na čtvrtém místě z hlediska důležitosti pro voliče byla migrace, především pro sympatizanty Marine Le Pen a François Fillona. Výsledky nekorrespondují s procentuálním zastoupením v programech těchto kandidátů, znovu je potřeba podotknout, že se kandidáti některým tématům věnovali především na mítincích. Téma vzdělání a Evropy bylo nejdůležitější pro voliče Emmanuela Macrona, pro něhož byla rovněž stěžejní.

Obrázek 10: Procentuální zastoupení témat v programech kandidátů (2017)

Zdroj: Autorka

Tabulka 7: Témata kampaně a motivace voličů před prvním kolem (2017)

	% voličů, pro které bylo téma klíčové (harris)	Z toho voličů				% voličů, pro které bylo téma klíčové (opinionway)
		Jean-Luc Mélenchon	Emmanuel Macron	François Fillon	Marine Le Pen	
Nezaměstnanost	44	48	51	43	34	47
Boj proti terorismu	34	12	22	53	64	37
Kupní síla	31	39	31	21	29	38
Imigrace	32	9	11	41	80	35
Vzdělávání	28	34	39	23	11	31
Evropa	28	15	41	27	26	23
Daně, fiskalita	27	26	32	36	18	26
Boj proti nerovnostem	24	51	18	3	13	31
Umravnování politického života	23	30	34	6	7	25
Zdraví	22	33	23	12	14	43
Bezpečnost	21	8	13	30	44	34
Dluh a snížení deficitu	19	8	21	47	10	25
Důchody	19	21	17	17	22	43

Zdroj: harris interactive¹⁴¹ a opinionway¹⁴²

3. 4 Migrace v kampani kandidátů

Emmanuel Macron se na mítincích o migraci nevyjadřuje přímo, ale vždy mluví o tématech, která někteří občané s migrací spojují, o boji proti terorismu, islamistům i džihádistům. V Paříži upozorňuje, že ve světě probíhá válka, existují hrozby, nejistota, a proto nabádá k síle. Zároveň mluví o náboženství a odmítá tendence, kdy jsou spoluobčané udáváni kvůli náboženství či jim jsou odpírána práva. Stejně jako **Le Pen** požaduje za klíčovou zásadu laickosti, ta pro něj znamená svobodu věřit v to, co každý chce. V debatě se tématu migrace také nevěnuje, hovoří však mimo jiné o bezpečnosti a boji proti terorismu.

Projevy **Marine Le Pen** byly znovu odlišné od jejího programu a všechny měly podobnou strukturu, drtivá část se věnovala „masivní imigraci a islamizaci“. Hrozí matkám, aby

¹⁴¹ HARRIS INTERACTIVE. *Le 1er tour de l'élection présidentielle 2017* [online]. harris-interactive.fr, 23. dubna 2017 [cit. 15. října 2018]. Dostupné na < <http://harris-interactive.fr/wp-content/uploads/sites/6/2017/04/Rapport-Harris-Sondage-Jour-du-Vote-1er-tour-de-lelection-presidentielle-M6.pdf>>.

¹⁴² OPINIONWAY. *Sondage jour du vote - Premier tour de l'élection présidentielle 2017* [online]. opinion-way.com, 23. dubna 2017 [cit. 15. října 2018]. Dostupné na < <http://opinionlab.opinion-way.com/dokumenty/OpinionWay-SondageJourduVote-Tour1Presidentielle201723avril2017.pdf>>.

myslely na to, aby jejich děti nemusely žít ve strachu, mluví o nulové toleranci, o nemožnosti legalizace pobytu pro ilegální imigranty. V Lille dokonce tvrdí: „nechceme imigranty paní Merkel, nechceme ekonomickou migraci“ a německou kancléřku zmiňuje i v Paříži.

Všechny projevy byly svou strukturou velmi podobné, první polovina byla věnovaná imigraci a islamizaci, následovalo pár vět o programu, po nichž se znovu věnovala imigraci. V Paříži však byla její slova mnohem vyhrcořenější, možná to bylo tím, že chtěla zapůsobit na velké a multikulturní město, možná byl důvodem blížící se termín voleb. Mluví o „divoké globalizaci a masivní imigraci“. Francouzi mají podle ní někdy méně práv než ilegální imigranti. Znovu promlouvá k ženám, „ve Francii ženy neurážíme sprostými výrazy, ale respektujeme je (...) neříkáme jim, aby se schovaly pod závoj, protože by jinak byly nečisté“. Tvrdí, že Macron, Fillon ani Mélenchon o migraci nehovoří, a proto ona musí říkat pravdu. Prohlašuje, že být Francouzem je privilegium a je potřeba „zastavit tisknutí občanských průkazů na kopírce“. Burkini podle ní nejsou náboženské oblečení, ale „islamistická provokace“, kterou dávají najevo okupaci celého veřejného prostoru. Na všech mítincích zmiňuje také fakt, že vybuduje více místa ve věznicích a všichni cizinci si budou své tresty odpykávat v zemích původu. Na závěr svého dosti extremistického monologu uklidňuje Francouze cizího původu, že se nemají čeho bát, neboť je považuje za francouzské občany a budou mít stejná práva. Považují za důležité také podotknout, že několikrát v průběhu pařížského mítinku posluchači skandovali „my jsme tady doma“.

V debatě se věnovala spíše tématu bezpečnosti a boji proti islámskému totalitarismu, vyhošťování nepřizpůsobivých cizinců, zrušení *ius soli*, protože francouzské občanství si podle ní každý musí zasloužit. Kritizuje dohodu s Tureckem, kterou „jsme nevyjednali my, ale paní Merkel“. Zároveň varuje, že migrační krize není za námi, ale před námi, „a proto musíme obnovit kontrolu nad našimi hranicemi.“

François Fillon se tématu imigrace se věnoval na všech analyzovaných mítincích, vždy zmínil svůj cíl redukovat imigraci na nejnужnější minimum a zavést kvóty. Mluvil také o potřebě přísnějšího vyhošťování a provázání humanitární pomoci na ochotu přijímat zpátky ty, jejichž žádost o azyl byla zamítnuta. V Charlesville hovořil o islamistickém terorismu, bezpečnosti a spravedlnosti. Během debaty se nevěnoval imigraci jako takové, ale boji proti terorismu za pomoci „našich muslimských bratrů“. Hovoří o nutnosti lepší integrace, ale zároveň netolerování chování, které je v rozporu s francouzskými hodnotami. Také on zmiňuje téma laickosti.

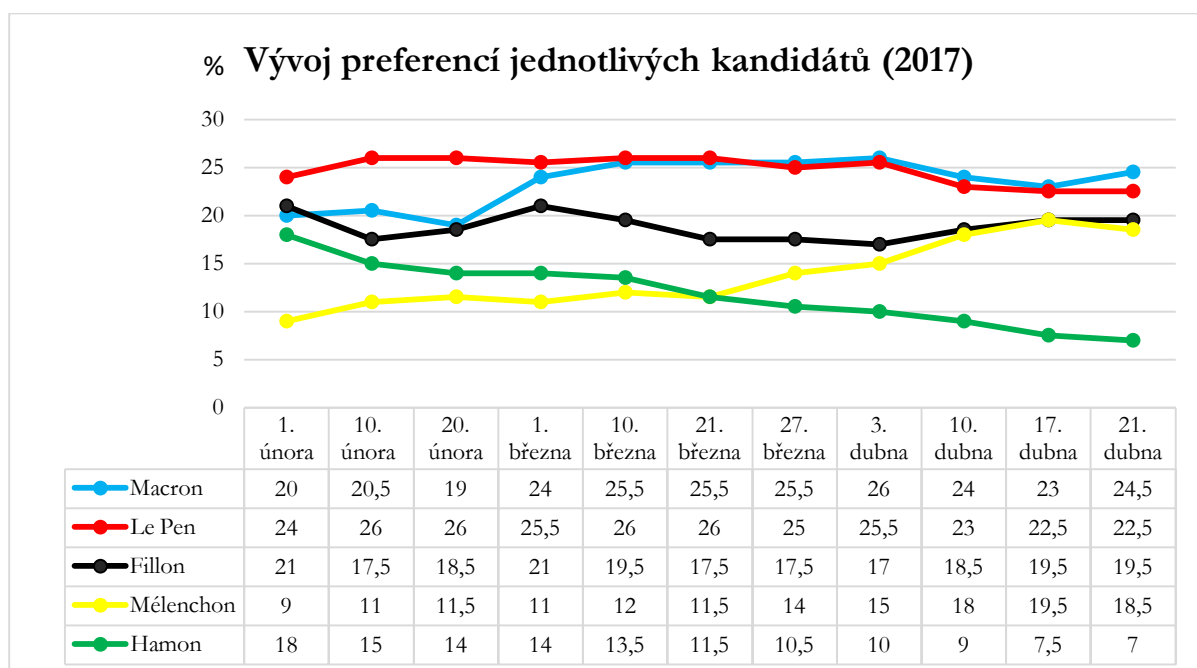
Jean-Luc Mélenchon na mítincích svou migrační politiku nerozebírá, během debaty se tématu rovněž nevěnoval.

3. 5 Vývoj preferencí a výsledky 1. kola

Z důvodu zachování kontinuity jsem opět zvolila průzkumy agentury Ifop a TNS Sofres, která se však v roce 2016 přejmenovala na Kantar TNS. Znovu jsem pro porovnání uvedla i preference Benoît Hamona, aby byl stejně jako v předchozích volbách patrný vzestup Jean-Luc Mélenchona.

Kampaň naprosto zásadně ovlivnila aféra François Fillona, který fiktivně zaměstnával svou ženu a děti. Odhalení proběhlo 25. ledna, oba grafy tedy zobrazují preference až po této události. Průzkumy ze začátku ledna bohužel nejsou příliš relevantní, neboť není úplný seznam kandidátů, agentura Ipsos provedla výzkum už 6. ledna, ve kterém měl Fillon 28 %, avšak nebylo ještě jisté, kdo bude jeho protivníkem, teprve 29. ledna proběhly primárky v Parti Socialiste, ve kterých nad bývalým premiérem Manuelem Vallsem zvítězil právě Benoît Hamon.¹⁴³ Fillonova aféra však pokračovala i v průběhu února, kdy byly odhaleny dary v podobě drahých obleků v hodnotě 13 000 euro a dne 14. března byl obviněn z pronevěry veřejných financí.¹⁴⁴

Obrázek 11: Vývoj preferencí dle Ifop (2017)

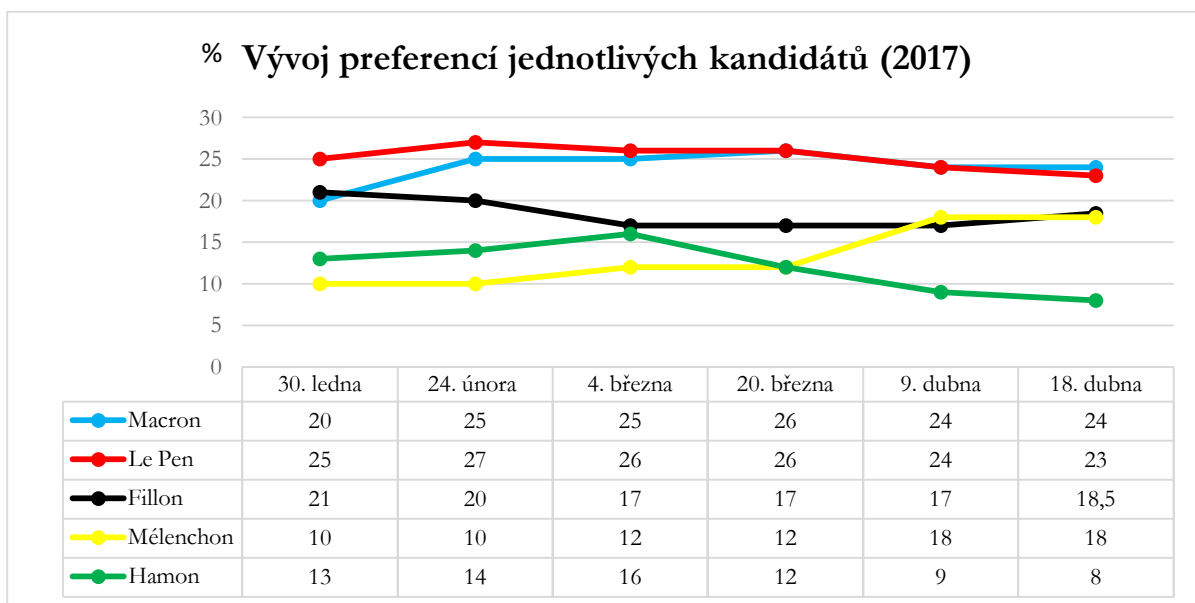

Zdroj: Ifop

¹⁴³ LE MONDE. *Benoît Hamon, vainqueur inattendu de la primaire à gauche* [online]. lemonde.fr, 29. ledna 2017 [cit. 24. října 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/primaire-de-la-gauche/article/2017/01/29/benoit-hamon-vainqueur-inattendu-de-la-primaire-a-gauche_5071051_5008374.html>.

¹⁴⁴ LE FIGARO. *Affaire Fillon: l'enquête élargie à des faits d'escroquerie aggravée, faux et usage de faux* [online]. lefigaro.fr, 14. března 2017 [cit. 24. října 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2017/03/21/01016-20170321ARTFIG00372-affaire-fillon-l-enquete-elargie-a-des-faits-d-escroquerie-aggravee-faux-et-usage-de-faux.php>>.

Obrázek 12: Vývoj preferencí dle Kantar TNS (2017)

Zdroj: Kantar TNS

První kolo francouzských prezidentských voleb proběhlo 23. dubna 2017. Volební účast byla 77,77 %, z čehož pouze 0,61 % hlasů bylo neplatných. Emmanuel Macron zvítězil s mírným náskokem, avšak výsledky všech analyzovaných kandidátů byly velmi těsné.¹⁴⁵

Tabulka 8: Výsledky 1. kola voleb v roce 2017

Kandidát	Počet hlasů	Podíl v procentech
Emmanuel MACRON	8 656 346	24,01
Marine LE PEN	7 678 491	21,30
François FILLON	7 212 995	20,01
Jean-Luc MÉLENCHON	7 059 951	19,58
Benoît HAMON	2 291 288	6,36
Nicolas DUPONT-AIGNAN	1 695 000	4,70
Jean LASSALLE	435 301	1,21

¹⁴⁵ MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR. *Résultats de l'élection présidentielle 2017* [online]. interieur.gouv.fr, [cit. 20. října 2018]. Dostupné na <[https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__presidentielle-2017/\(path\)/presidentielle-2017/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__presidentielle-2017/(path)/presidentielle-2017/FE.html)>.

Philippe POUTOU	394 505	1,09
François ASSELINEAU	332 547	0,92
Nathalie ARTHAUD	232 384	0,64
Jacques CHEMINADE	65 586	0,18

Zdroj: Ministerstvo vnitra¹⁴⁶

3. 6 Migrace v kampani před 2. kolem

Nejvýznamnějším momentem mezi oběma koly je vždy debata¹⁴⁷ obou kandidátů. Ta byla odvysílána 3. května na stanici France 2 a TF1 a byla opět velmi profesionální. Kandidátům se započítávala každá vteřina projevu, aby bylo dosaženo naprosté rovnosti. Stejnými tématy debaty, jak moderátorka avizovala na začátku, byla ekonomika, terorismus, vzdělání a Evropa. Detailněji a v pořadí to byla nezaměstnanost, kupní síla, sociální podpory, na programu byly důchody, rodinné příspěvky i financování zdravotní péče. Následovalo téma bezpečnosti, ve kterém jsou oba kandidáti dost striktní a slibují přísnější opatření. Velice zajímavý byl dialog na téma Evropa, jelikož oba kandidáti mají naprosto protichůdné názory na euro, protekcionismus i federalismus, hovořilo se však také o mezinárodní politice, vztahu k Trumpovi a Putinovi. Posledním tématem bylo vzdělávání. Prohlášení obou kandidátů korespondovala jejich programu i dřívějším prohlášením.

Migrace jako taková nebyla součástí debaty, avšak Marine Le Pen využila několik příležitostí, aby se k tématu vyjádřila. Na otázku týkající se financování sociálních podpor odpověděla „Například Evropská unie, devět miliard ročně. Na imigraci jdou neuvěřitelné náklady, já jsem na ni vyčlenila pouze patnáct miliard ročně“, čímž evokuje, že imigrace stojí peníze daňových poplatníků, které by se daly využít na pomoc Francouzům. Když Emmanuel Macron hovořil o nedostatku lékařů a nedostatečném pokrytí lékařské péče, přerušila jej slovy „Pane Macrone, máme zejména enormní problém s ilegální imigrací a zdravotní systém se topí kvůli ilegální imigraci z Guyany a Mayotte.“

Později ještě dodává: „Takže máme prostředky k financování masivní imigrace, prostředky k financování státní zdravotní péče pro ilegální imigranty, což umožňuje starat se o jejich léčbu, hradíme jim mnohem více než to, co proplácíme Francouzům v těžké situaci, kteří

¹⁴⁶ MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR. *Résultats de l'élection présidentielle 2017* [online]. interieur.gouv.fr, [cit. 20. října 2018]. Dostupné na <[https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/electresult__presidentielle-2017/\(path\)/presidentielle-2017/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/electresult__presidentielle-2017/(path)/presidentielle-2017/FE.html)>.

¹⁴⁷ YOUTUBE. *Replay - Débat de l'entre-deux-tours : Marine Le Pen / Emmanuel Macron* [online]. youtube.com, 4. května 2017 [cit. 27. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=iOAbBdlWgz0>>.

celý život odváděli státu peníze. Jeden Francouz ze tří se nelíbí, protože na to nemá prostředky. Protože neopouštíme národní solidaritu našim krajanům. Problém je, že solidarita není národní a pomalu se vytrácí, přesně to se děje. O tomto problému jsme nemluvili, ale je pravda, že pana Macrona problematika imigrace nezajímá.“ Na těchto několika větech se dá demonstrovat její vztah k imigraci a celkové uchopení tohoto tématu v kampani. V rovině ekonomických problémů, nedostatečném financování sociálních podpor a vysoké nezaměstnanosti hovoří o imigraci jako o příčině všech těchto problémů. Zároveň také osočuje ostatní kandidáty, že se tématu nevěnují a zavírají před ním oči.

Poslední zmínka o imigraci byla na konci debaty, kdy měl každý kandidát k dispozici dvě minuty na svůj závěrečný monolog. Marine Le Pen během něj znovu kritizovala Emmanuela Macrona se slovy: „Chcete otevřít dveře masivní imigraci, protože velcí zaměstnavatelé, kteří jsou vaši kamarádi, čekají jen na to, aby mohli snížit platy. Proto jste jel do Alžírsko, abyste nám prodal migrační dálnici mezi Francií a Alžírskem.“ Emmanuel Macron se v debatě imigraci nevěnoval.

3. 7 Výsledky 2. kola a motivace voličů

Finální výsledky do jisté míry kopírovaly rady kandidátů, kteří byli v 1. kole neúspěšní. Jacques Cheminade, François Asselineau, Philippe Poutou, Jean Lassalle a dokonce ani Jean-Luc Mélenchon nedali svým voličům žádnou radu a vymezují se proti oběma kandidátům druhého kola. Nathalie Arthaud řekla, že hodí prázdný hlas, protože odmítá Národní frontu, ale zároveň nevěří, že Macron něco změní. Třetí nejúspěšnější kandidát François Fillon podpořil ve 2. kole stejně jako Benoît Hamon Emmanuela Macrona.¹⁴⁸ Pouze Nicolas Dupont-Aignan se vyslovil pro Marine Le Pen, která následně prohlásila, že jej nominuje na předsedu vlády, pokud bude zvolena příštím prezidentem Francie.¹⁴⁹

V níže uvedené tabulce je výsledek výzkumu z volebního dne, voliči obou méně úspěšných kandidátů se přiklonili k politice Emmanuela Macrona, více jich bylo dokonce u Jean-Luc Mélenchona, který Macrona během kampaně kritizoval a nakonec jej svým voličům nedoporučil. Naopak François Fillon jej podpořil, avšak téměř čtvrtina jeho voličů podpořila Marine Le Pen, což mohlo být dáno její přísnější migrační politikou.

---

¹⁴⁸ FRANCE TV INFO. *Fillon, Mélenchon, Hamon, Poutou... Quelle est la consigne de vote des neuf éliminés en vue du second tour ?* [online]. francetvinfo.fr, 25. dubna 2017 [cit. 27. října 2018]. Dostupné na <https://www.francetvinfo.fr/elections/presidentielle/fillon-melenchon-hamon-poutou-quelle-est-la-consigne-de-vote-des-neuf-elimines-en-vue-du-second-tour_2158950.html>.

¹⁴⁹ LE FIGARO. *VIDÉO - Marine Le Pen : "Je nommerai Nicolas Dupont-Aignan premier ministre"* [online]. lefigaro.fr, 29. dubna 2017 [cit. 27. října 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2017/04/29/97001-20170429FILWWW00052-marine-le-pen-je-nommerai-nicolas-dupont-aignan-premier-ministre.php>>.

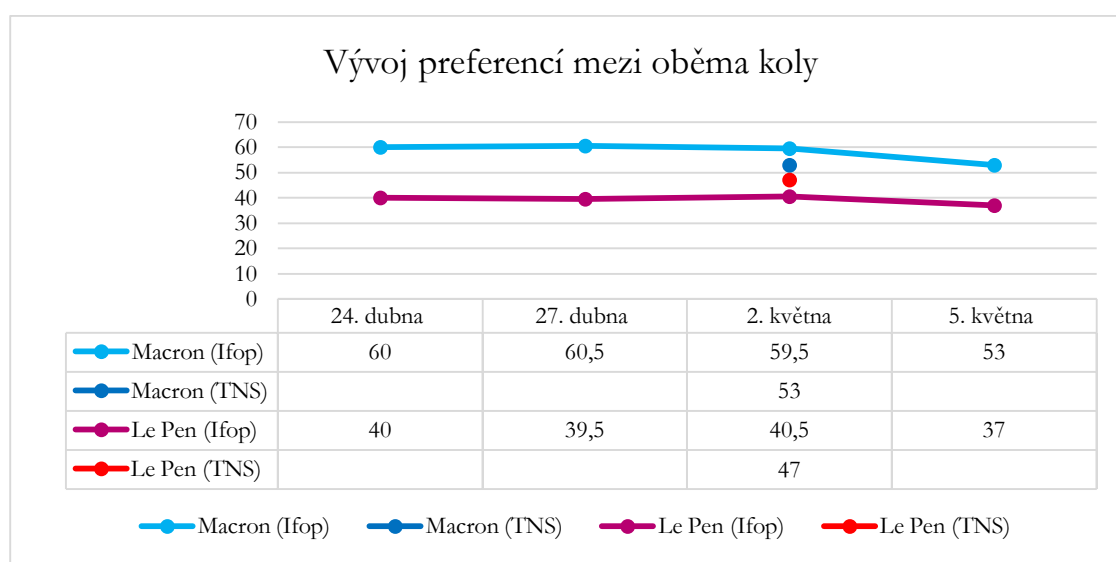
Tabulka 9: Podpora neúspěšných kandidátů (2017)

	Volba v 2. kole		
	Emmanuel Macron	Marine Le Pen	Absence, neplatný hlas, bez odpovědi
Volba v 1. kole			
François Fillon	56 %	23 %	21 %
Jean-Luc Mélenchon	62 %	13 %	28 %

Zdroj: opinionway¹⁵⁰

Vývoj preferencí predikoval mnohem menší rozdíl hlasů mezi oběma kandidáty, agentura Kantar TNS provedla pouze jeden průzkum, z něhož vyšlo najevo, že vítězství Emmanuela Macrona bude velmi těsné. Společnost Ifop pořádala více anket, ale ani jejich výstup neodpovídal finálním preferencím voličů. Z grafu lze vyvodit, že preference se změnily, respektive snížily oběma kandidátům, až před posledním průzkumem, což mohla zapříčinit debata odvysílaná 3. května.

Obrázek 13: Vývoj preferencí mezi oběma koly (2017)

Zdroj: Kantar TNS a Ifop

¹⁵⁰ OPINIONWAY. *Sondage jour du vote - Second tour de l'élection présidentielle 2017* [online]. opinion-way.com, 7. května 2017 [cit. 27. října 2018]. Dostupné na <<http://opinionlab.opinion-way.com/dokumenty/OpinionWay-SondageJourduVote-Tour2Presidentielle20177Mai2017.pdf>>.

O vítězi francouzských voleb se rozhodlo 7. května 2017, kdy se konalo 2. kolo hlasování. Voleb se zúčastnilo 74,56 % oprávněných voličů, což byla největší neúčast ve 2. kole od roku 1969. Neplatný nebo prázdný hlas vhodilo 11,52 % voličů, tedy nejvíce za celou historii francouzské 5. republiky, z čehož lze vyvodit nespokojenost občanů. Ze všech platných hlasů bylo přes 10,6 milionů, tedy 33,90 % pro Marine Le Pen, prezidentem se stal Emmanuel Macron se 66,10 % hlasů. Ten za dva týdny získal o 42 % voličů více než v 1. kole, větší nárůst měl už jen Jacques Chirac v roce 2002, kdy proti němu stál Jean-Marie Le Pen. Volby dopadly jednoznačně, Národní fronta však zaznamenala značné posílení a jednalo se o její nejlepší výsledek v prezidentském klání vůbec.

Motivace voličů před druhým kolem se mezi oběma agenturami liší, nejdůležitější byla i nadále nezaměstnanost, na druhém místě boj proti terorismu, dle harris interactive to byla Evropa, v obou průzkumech byla v první pětici také imigrace a kupní síla.

Tabulka 10: Motivace voličů před 2. kolem (2017)

	% voličů, pro které bylo téma klíčové (harris interactive)	Z toho voličů		% voličů, pro které bylo téma klíčové (opinionway)
		Emmanuel Macron	Marine Le Pen	
Nezaměstnanost	41	45	34	47
Evropa	39	48	23	30
Boj proti terorismu	38	23	63	39
Imigrace	34	11	74	36
Kupní síla	29	28	31	38
Vzdělání	25	33	10	31
Daně, fiskalita	25	26	23	
Konkurenceschopnost francouzských podniků	22	28	13	
Umravňování politického životu	21	29	7	21
Bezpečnost	21	11	39	35
Důchody	18	15	24	38
Zdraví	17	20	12	38
Boj proti nerovnostem	15	17	12	27

Zdroj: harris interactive¹⁵¹ a opinionway¹⁵²

¹⁵¹ HARRIS INTERACTIVE. *Le 2nd tour de l'élection présidentielle 2017* [online]. harris-interactive.fr, 7. května 2017 [cit. 27. října 2018]. Dostupné na <<http://harris-interactive.fr/wp-content/uploads/sites/6/2017/05/Rapport-Harris-Complet-Sondage-Jour-du-Vote-2nd-tour-presidentielle-M6.pdf>>.

3. 8 Dílčí závěr

Motivace voličů byly před prvním kolem zaměřeny zejména na socioekonomické otázky, stěžejní byla nezaměstnanost, kupní síla, vzdělání, daně, ale velmi významné místo zaujal také boj proti terorismu i migrace. V programech téma migrace nijak nepřevažovalo, Jean-Luc Mélenchon i Emmanuel Macron se k tématu vyjadřovali velmi málo a předkládali především návrhy na zrychlení azylového řízení a zlepšení podmínek imigrantů. François Fillon a zejména pak Marine Le Pen zaujali mnohem přísnější postoj. Ani v jejich programech však procentuální hodnocení tohoto tématu nijak nepřevažovalo ostatní problémy.

Nejvíce protiimigračně zaměřená byla jednoznačně Marine Le Pen, přestože téma samotné zaujalo pouze 4,17 % jejího programu. Po sečtení se souvisejícími tématy, tedy s otázkou bezpečnosti, reformy policejních složek, trestního práva, terorismem, jednotou země a body související s obranou francouzštiny a francouzských produktů či zvýhodňováním Francouzů, hodnocení by bylo 47,22 %.

Témata se ani před druhým kolem neproměnila, překvapivé bylo, že migrace nebyla jedno z diskutovaných témat v debatě mezi Macronem a Le Pen. Dle průzkumu veřejného mínění pouze pro 2 % voličů navíc hrála migrace roli při rozhodování, drtivá většina z nich byli příznivci Marine Le Pen.

---

¹⁵² OPINIONWAY. *Sondage jour du vote - Second tour de l'élection présidentielle 2017* [online]. opinion-way.com, 7. května 2017 [cit. 27. října 2018]. Dostupné na <<http://opinionlab.opinion-way.com/dokumenty/OpinionWay-SondageJourduVote-Tour2Presidentielle20177Mai2017.pdf>>.

4 Komparace

Tato kapitola má za cíl komparovat volby v letech 2012 a 2017 s ohledem na kontext, témata i celý průběh kampaně. Vzhledem k výzkumné otázce bude pozornost zaměřená také na migraci v programech kandidátů i na její postavení v průběhu kampaně. Porovnávají budou programy a mítinky čtyřech nejúspěšnějších kandidátů, kterými byli Nicolas Sarkozy a François Hollande v roce 2012, Emmanuel Macron a François Fillon v roce 2017 a Marine Le Pen s Jean-Luc Mélenchonem, kteří se představili jako prezidentští kandidáti v obou volbách.

4.1 Kontext

V kontextu voleb je možné najít celou řadu odlišností. Volby v roce 2012 byly ve znamení finančních problémů a země se vyrovnávala s následky světové hospodářské krize. Francii trápil pomalý růst HDP, státní dluh a také vysoká míra nezaměstnanosti. Zároveň v roce 2011 propuklo arabské jaro, oblast Blízkého východu i severní Afriky byla značně destabilizovaná, avšak v době prvních voleb situace neměla vážný dopad na zemi. Volbám také předcházelo 17 let pravicové vlády, rok před prezidentskými volbami však v senátních volbách zvítězila levice a získala tak poprvé v historii 5. republiky nadpoloviční většinu v horní komoře.

Oproti tomu v roce 2017 byla francouzská ekonomika v mnohem lepší kondici, míra nezaměstnanosti se však stále nedařila snížit. Na významnosti značně posílilo téma bezpečnosti, Francie si bohužel, stejně jako některé další evropské státy, již od roku 2015 prošla celou řadou teroristických útoků, které byly popsány v předchozí kapitole. V roce 2015 propukla migrační krize, která způsobila exodus nejen syrských uprchlíků a která se na úrovni Evropské unie řešila i v následujících letech, ať už šlo o kvóty, uzavírání hranic či dohodu s Tureckem.

Situace byla tedy značně odlišná, během prvních analyzovaných voleb zemi trápila finanční krize, v roce 2017 se ekonomice dařilo. Bezpečnostní situace se v průběhu pěti let značně zhoršila, počet migrantů v Evropě se rapidně zvýšil, Francie byla terčem několika teroristických útoků a v listopadu 2015 byl v zemi dokonce vyhlášen výjimečný stav, který byl několikrát prodloužen a trval i v průběhu druhých analyzovaných prezidentských voleb. Společným jmenovatelem byla nezaměstnanost.

4.2 Témata kampaně

Přestože volby v roce 2012 proběhly ve značně odlišném kontextu než v roce 2017, některá témata, jako například nezaměstnanost, zůstávají na politické scéně prioritami. Vzhledem k událostem, kterým Francie čelila, není překvapivé, že v roce 2017 značně posílila problematika

bezpečnosti a boje proti terorismu, která do této doby neměla vliv na rozhodování voličů. U ekonomických i sociálních reforem se stále řeší podobné otázky, přestože například snížení dluhu a zvýšení HDP oproti roku 2012 oslabilo.

4.2.1 Ekonomické a sociální reformy

Programy kandidátů byly různorodé, dle všech průzkumů bylo pro voliče vždy nejdůležitější téma nezaměstnanosti, mezi nejpálčivější problémy v obou volbách patřila také kupní síla a vzdělávání. V motivacích voličů jsou zřejmé určité rozdíly, které však s ohledem na kontext nejsou nijak překvapující. V roce 2012 byla zásadnější ekonomická témata jako dluh a snížení deficitu, financování sociální péče, kupní síla, v roce 2017 se dostal do popředí boj proti terorismu, který byl pro voliče druhým nejvýznamnějším problémem. Tato témata více rezonovala nejen v motivacích voličů, ale také v samotných programech i proslovech kandidátů.

V kampani rezonovala témata jako navýšení různých sociálních podpor, zdravotních příspěvků i zvýšení mezd, stejně jako snížení sociálních odvodů, které je ve Francii nadprůměrné. Názory byly velmi ovlivněny pozicí kandidátů na pravolevém spektru, například odchod do důchodu slibovala většina kandidátů v 60 let, pouze zástupci pravice Fillon a Sarkozy požadovali postupné zvyšování tohoto věku.

Zajímavé je také srovnání proměny názorů prezidentských kandidátů, kteří se účastnili obou voleb. Marine Le Pen byla v druhé kandidatuře v některých bodech programu radikálnější, v jiných méně. V roce 2012 chtěla zavést trest smrti, v následujících volbách zmiňuje pouze trest odnětí svobody na doživotí bez možnosti podmíněčného propuštění. V otázce laickosti je naopak razantnější, kromě zapsání do ústavy vyžaduje odstranění všech náboženských symbolů ve veřejném prostoru. Oba programy jsou však zaměřeny na zvýhodňování Francouzů, větší alokaci podpor do francouzských rodin i řešení ekonomických problémů protekcíonismem. Jean-Luc Mélenchon má v obou kampaních rovněž podobnou agendu. Jakožto zástupce krajní levice nabízí zlepšení podmínek pracujících, zaměřuje se na sociální podpory, tvrdě se vymezuje proti bohatým. Na některé problémy však nabízí jiné řešení, například v roce 2012 chce zavést příjmový strop ve výši 360 000 euro ročně, zatímco o pět let později slibuje nadměrné zdanění příjmů nad 400 000 euro ročně. Program François Hollanda se zaměřuje na podobnou problematiku jako Emmanuel Macron.

4.2.2 Zahraniční politika

Zahraniční politika byla pro voliče důležitější v roce 2017, což bylo jistě dáno i tím, že se objevil opravdu velmi proevropský politik, který se tématem Evropské unie zabýval velice často a

intenzivně. Emmanuel Macron Evropskou unií prezentoval jako pilíř bezpečnosti a často zmiňoval její důležitost i nutnost reformy. Pro 41 % voličů Macrona byly jeho postoje k zahraniční politice jedním z důvodů pro jeho zvolení. V roce 2012 byla zahraniční politika nejvýznamnější motivací pro voliče Nicolase Sarkozyho a to i přesto, že se ve svém programu touto problematikou zabýval velmi málo. Byl to však bývalý prezident, který jezdil na setkání Evropské rady a byl u vyjednávání řady dohod, svoje zapojení zmiňoval na svých mítincích či v debatách. Motivace voličů ostatních kandidátů byly v této problematice velmi malé. V roce 2017 však kromě Macrona zajímala evropská a mezinárodní politika také příznivce François Fillona a Marine Le Pen.

Z šesti analyzovaných kandidátů byly čtyři proevropští. Z nich byl nejkritičtější Nicolas Sarkozy, který kritizoval Evropu za netečnost v době krize, měl také výhrady k nedostatečné kontrole na vnějších hranicích. François Hollande byl rovněž proevropský a v kampani se pasoval do role reformátora s několika návrhy na řešení krize, hovořil také o francouzsko-německých vztazích. François Fillon podporoval spolupráci na evropské úrovni, rád by posílil euro i rozhodování v eurozóně.

V obou volbách se objevili zástupci proudu neschvalujícího účast Francie v nadnárodních celcích, kterými byli Marine Le Pen a Jean-Luc Mélenchon. Oba však své názory v průběhu let značně zmírnili. Le Pen v roce 2012 hned na 1. straně programu nekompromisně vyžadovala obnovení monetární svobody a tvrdila, že „euro nesplnilo žádný ze svých slibů“, zatímco v roce 2017 zmiňuje pouze „obnovení národní měny“, která by, jak specifikovala v debatě, koexistovala s eurem, zároveň také upřesnila, že se tak stane pouze na základě kladného výsledku referenda. V roce 2012 v programu píše o vystoupení z EU dle článku 50 Lisabonské smlouvy, o pět let později upřesňuje, že se tak stane pouze na základě kladného výsledku referenda.

Mélenchonovy názory na zahraniční politiku se v průběhu pěti let rovněž zmírnily, zatímco v roce 2012 požadoval novou primární smlouvu EU, v roce 2017 chce vyjednávat o reformě Evropské unie a následně nechat o setrvání či vystoupení rozhodnout lid. Názor žádného z těchto kritiků organizace NATO se však nezměnil a oba vyžadují vystoupení z tohoto uskupení.

Průměrné zastoupení zahraniční politiky v programech kandidátů bylo větší v roce 2012 (9,21 %) oproti číslu 7,68 % o pět let později. Pro voliče bylo však téma zásadnější v roce 2017 a kandidáti problematice věnovali více pozornosti i na svých mítincích.

4.3 Migrace v programech kandidátů

Migrace byla pro voliče mnohem zásadnější v roce 2017 a umístila se na 3. až 4. místě v žebříčku motivací, v obou volbách bylo klíčové pro příznivce Marine Le Pen., která působila jako kandidát s nejradiálnějším proti-imigračním rétorikou. Vystupovala s dost podobným programem, vyžadovala snížení počtu imigrantů, avšak zatímco v roce 2012 slibovala snížení počtu příchozích z 200 000 na 10 000, v roce 2017 uvádí snížení čisté migrace (tedy podíl mezi odchozími a příchozími) na 10 000, je tedy benevolentnější. Celkové naladění jejího programu v obou letech velmi nacionalistické.

Ve čtveřici nejméně úspěšných se v obou volbách objevili také pravicoví kandidáti, jejichž programy se k imigraci stavěly kriticky, byli jimi Nicolas Sarkozy v roce 2012 a François Fillon v roce 2017. První jmenovaný vyžaduje snížení počtu migrantů na polovinu, druhý snížení na nutné minimum systémem fixních ročních kvót, přesný počet však neudává. Mezi jejich programy je možné najít spoustu společných bodů, oba chtějí zpřísnit podmínky pro slučování rodin a problematiku imigrace staví do role ekonomických problémů, vysoké nezaměstnanosti i nedostatku bydlení (je potřeba zmínit, že Francie se dlouhá léta potýká s „krizí bydlení“, proto se tématu nedostatku bydlení věnují všichni kandidáti). Oba kandidáti chtějí situaci řešit na poli evropské politiky, Sarkozy vyžaduje přísnou kontrolu vnějších hranic a v případě jejího nedodržení plánuje opustit Schengen, akcentuje právo rozhodovat, kdo se může usídlit na území Francie. Fillon chce obnovit migrační suverenitu renegociací směrnic EU a v případě nedostatečné ochrany vnějších hranic požaduje tyto nezodpovědné země ze Schengenu vyloučit. Fillon je v problematice migrace komplexnější a zabývá se i přístupem migrantů ke zdravotní péči či zrychlením azylového řízení.

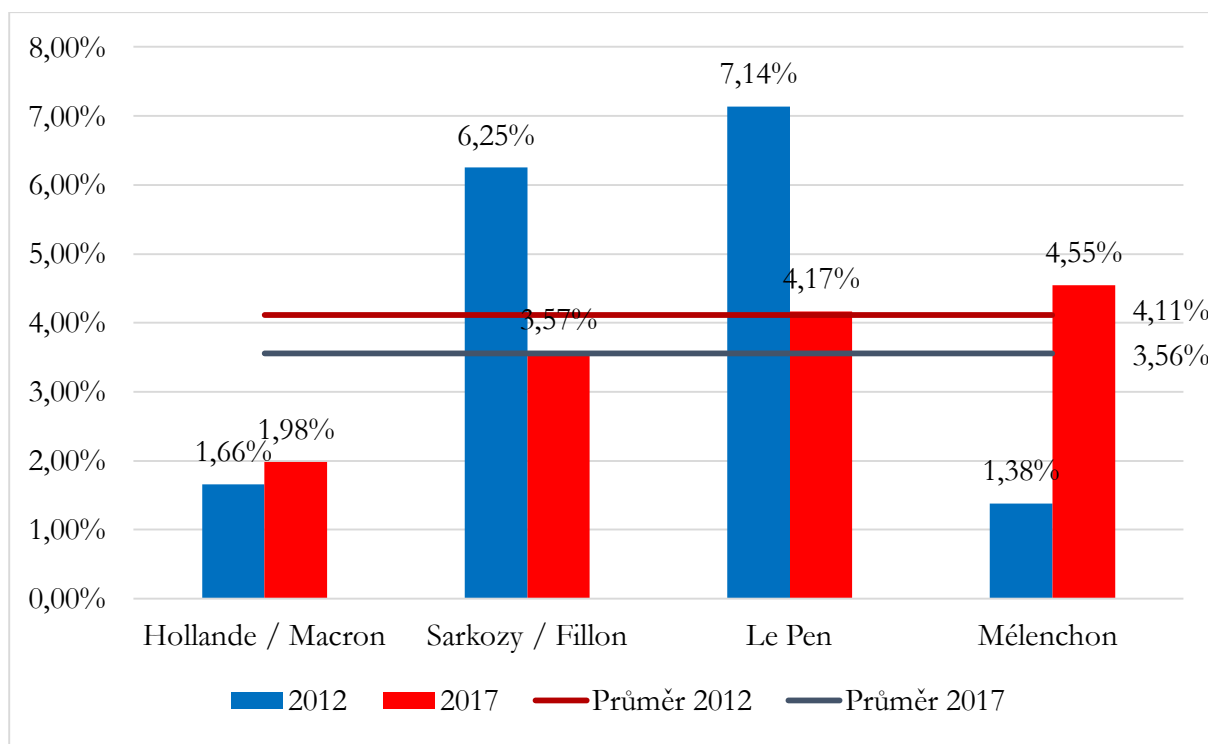
Mnohem vstřícněji se k migraci stavěli kandidáti François Hollande a Emmanuel Macron. Žádný z nich nenavrhuje snížení počtu migrantů, ale zabývají se spíše zlepšením podmínek přicházejících, Hollande navrhuje hlasovací právo v komunálních volbách, zatímco Macron slibuje snížení doby vyřízení žádosti o azyl. Procentuální zastoupení tohoto tématu je u obou pod 2 %, je tedy zřejmé, že jej ani jeden nepovažovali za prioritu.

Posledním z analyzovaných je zástupce krajní levice Jean-Luc Mélenchon, který v obou volbách obdržel 4. nejlepší výsledek. Tématu se ve svém programu věnoval více v roce 2017 a působil v něm i trochu přísněji než v předchozích volbách. Zatímco v roce 2012 kapitola zabývající se touto problematikou nesla název „Migrace není problém“, v pozdějších volbách to bylo „Vyřešit příčiny migrace“. Trvá na nutnosti bojovat proti příčinám migrace a tvrdí, že „prvním úkolem je umožnit lidem, aby mohli žít ve vlastní zemi“. V roce 2016 byl několikrát kritizován za svá tvrzení, která i podle politických komentátorů připomínala spíše vyjádření krajní

pravice a v kontrastu s programem z roku 2012 působí poněkud nedůvěryhodně, neboť by politici měli být ve svých názorech i postojích k tématu konzistentní a „jejich manévrovací prostor je do značné míry ovlivněn jejich historií“¹⁵³. Během svého projevu v Evropském parlamentu krátce po vystoupení Spojeného království z Evropské unie prohlásil, že Evropa je plná „sociálního násilí“ a každý pracující, který se vydá do jiné země „krade chléb“ pracujícím žijícím v daném místě.¹⁵⁴

Níže uvedený graf nabízí srovnání procentuálního zastoupení migrace v obou volbách. Komparace je předložena na základě zakotvení na politickém spektru, zatímco vodorovná příčka naznačuje průměrné zastoupení migrace v programech všech čtyřech kandidátů v daném roce. Z grafu je zřejmé, že průměrně se problematice kandidáti věnovali více v prvních analyzovaných volbách, přestože rozdíl je jen zhruba půl procenta.

Obrázek 14: Komparace zastoupení migrace v programech kandidátů

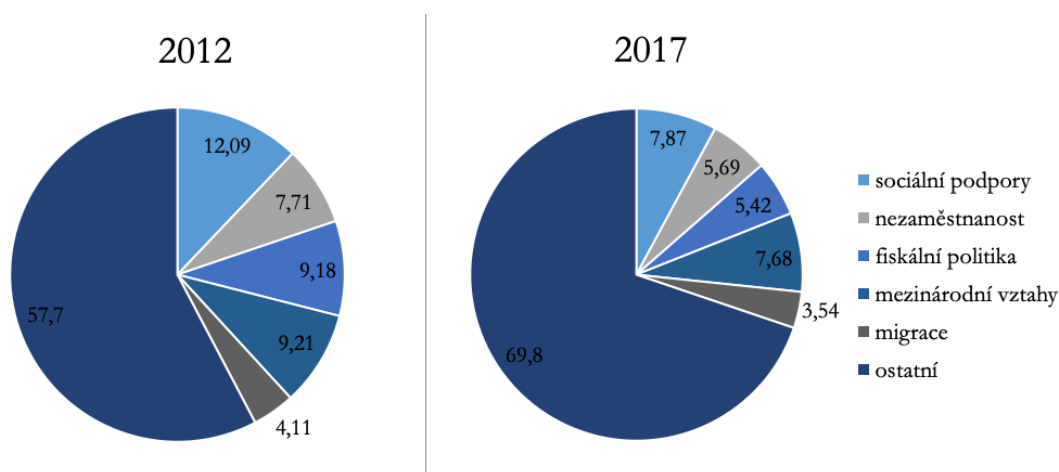
Zdroj: Autorka

¹⁵³ EIBL, Otto. *Politický prostor a politická témata v České republice v letech 2006-2008*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011, s. 27.

¹⁵⁴ DESMOULIÈRES, Raphaëlle Besse. *Travailleurs détachés : les curieux propos de Mélenchon* [online]. lemonde.fr, 13. července 2016 [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/politique/article/2016/07/13/travailleurs-detaches-lescurieux-propos-de-melenchon_4968840_823448.html>.

Graf níže pak znázorňuje průměrné zastoupení daných témat v programech kandidátů v obou letech. Je zřejmé, že všechna zkoumaná témata byla zastoupena v roce 2017 méně, pod položkou ostatní je obsažena tematika bezpečnosti, vzdělání, zdraví, laickosti, demokracie, zemědělství, životního prostředí, kultury, spravedlnosti, zjednodušení státní správy, digitalizací nebo také zámořskými departementy. Všechny programy byly velice komplexní a zabývaly se širokým spektrem problémů.

Obrázek 15: Komparace průměrného zastoupení témat v programech kandidátů

Zdroj: Autorka

V tabulce níže jsou přehledově znázorněna témata, která byla pro voliče nejdůležitější. Uvedená čísla představují průměr dat získaný vždy ze dvou agentur v obou letech. Data ukazují, že jako hlavní motivace voličů byla v obou volbách nezaměstnanost. Zatímco v roce 2012 bylo další klíčové téma snížení deficitu, o pět let později to byla bezpečnost. Kupní síla, stejně jako vzdělání i daně v obou volbách patřily mezi velmi důležitá témata, na základě kterých se voliči rozhodovali. Nárůst zaznamenaly kromě témat souvisejících s bezpečností také migrace a mezinárodní vztahy.

Tabulka 11: Komparace témat kampaně a motivací voličů

	% voličů, pro které bylo téma klíčové (2012)	% voličů, pro které bylo téma klíčové (2017)
Nezaměstnanost	47	45,5
Boj proti terorismu	--	35,5
Dluh a snížení deficitu	34,5	22

Kupní síla	31	34,5
Imigrace	19,5	33,5
Vzdělávání	30,5	29,5
Bezpečnost	--	27,5
Daně, fiskalita	20,5	26,5
Evropa/Mezinárodní vztahy	14,5	25,5
Boj proti nerovnostem	26,5	27,5

Zdroj: Autorka dle dat TNS Sofres, harris interactive a opinionway

4.4 Migrace v kampani kandidátů

Situace v obou volbách byla velmi podobná, většina analyzovaných kandidátů na mítincích upřednostňovala jiná témata. V předchozí kapitole byl porovnáván program jednotlivých politiků, komparaci projevů kandidátů předložím v této podkapitole. Nejvíce se migraci věnovala Marine Le Pen, která se ve svých projevech problematikou zabývala většinu času. Její rétorika je dost podobná, v obou volbách se staví do role jediného kandidáta, který se tímto tématem zabývá a obviňuje své politické protivníky z laxního přístupu. Již v prvních analyzovaných volbách často používala pojmy „islamizace“, její projevy o pět let později znějí o trochu radikálněji a snaží se vzbudit strach, v kontrastu s programem působí v obou kampaních razantněji. Často apeluje na matky a ženy, hovoří o tom, že migrační krize není za námi, ale teprve nás čeká, často používá i hyperboly ve spojení s migrací a islamizací. Ve svých projevech kritizuje nejen ostatní kandidáty na post prezidenta, ale také německou kancléřku Angelu Merkel, která v jejích vyjádřeních zastává roli viníka imigrační vlny. Marine Le Pen se migraci věnuje nejrazantněji, bezesporu můžeme hovořit o tematickém vlastnictví.

Dalšími analyzovanými, kteří se k migraci staví rovněž negativně, jsou François Fillon a Nicolas Sarkozy, jejichž programy byly velmi podobné. François Fillon o tématu na svých mítincích hovořil častěji, avšak jádro jejich myšlenek je stejné, oba varují před islámským terorismem, migraci chtějí snížit, avšak odmítají nenávisť vůči muslimům a proti terorismu chtějí bojovat s jejich pomocí.

Mnohem smířlivější názor na migraci mají Emmanuel Macron i François Hollande, kteří se však na svých mítincích problematikou nezabývají. Jean-Luc Mélenchon se v roce 2012 v souvislosti s migrací kritizoval vlnu nacionalismu a program Marine Le Pen, v roce 2017 se tématu na sledovaných mítincích nevěnuje.

Je zřejmé, že téma neprošlo za pět let významnou změnou a kandidáti mu nevěnovali zvýšenou pozornost. To však neplatí o Marine Le Pen, která byla v obou volbách velmi kritická a

tématem se často zaobírala. Pravicoví kandidáti se tématu rovněž věnovali, názorové zakotvení Sarkozyho i Fillona je velice podobné. Ve volbách v roce 2017 všichni kandidáti akcentovali otázku bezpečnosti a terorismu, což není vzhledem ke kontextu voleb nijak překvapivé, avšak většina z nich téma nespojuje se zvýšených počtem migrantů v zemi.

4.5 Vývoj preferencí a výsledky 1. kola

Vývoj preferencí jednotlivých kandidátů neprošel nijak významnou změnou, přestože průběh obou kampaní poznamenalo několik markantních událostí. Již v roce 2012 došlo pár týdnů před prvním kolem k teroristickým útokům způsobeným Francouzem alžírského původu, voliči se však nepřiklonili k extrémně pravicové politice. V roce 2017 došlo k útoku dokonce přímo v průběhu debaty tři dny před prvním kolem voleb, avšak ani tato událost na preference vliv neměla.

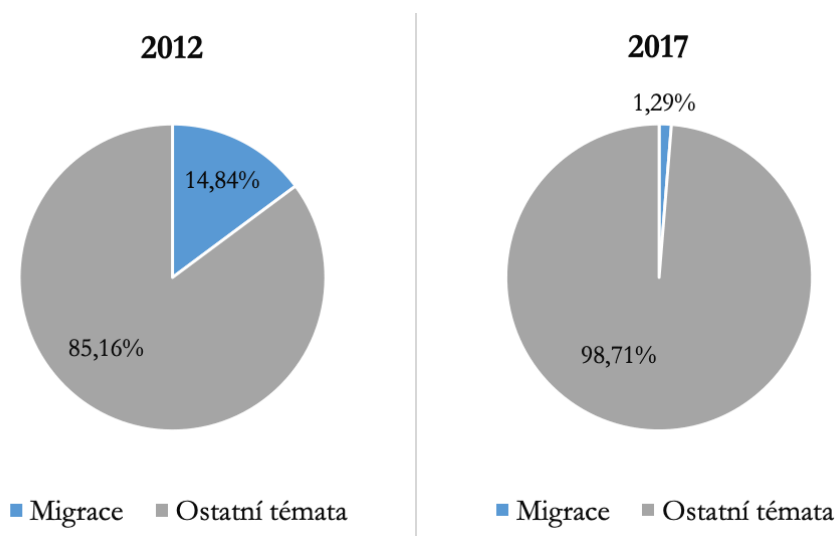
V roce 2012 bylo již od začátku zřejmé, že v druhém kolem proti sobě povstanou zástupci UMP a PS, tento fenomén se v průběhu předvolební kampaně nijak nezměnil. O pět let později byly však preference na konci kampaně velmi vyrovnané a do poslední chvíle nebylo jasné, kdo postoupí do druhého kola. V obou volbách došlo k zajímavému zvýšení preferencí Jean-Luc Mélenchona v průběhu kampaně.

Volební účast byla v obou letech takřka stejně vysoká, v roce 2012 to bylo o necelá dvě procenta více, avšak počet neplatných hlasů byl téměř 2 % oproti 0,61 % v roce 2017. Výsledky odpovídaly průzkumům veřejného mínění a zatímco v roce 2012 byl malý rozdíl v počtu hlasů pouze mezi prvními dvěma kandidáty, kteří měli velký náskok oproti ostatním, v pozdějších volbách činil rozdíl mezi prvním a čtvrtým kandidátem pouhá 4,5 %.

4.6 Migrace v kampani před 2. kolem

Debata byla v obou případech velmi zajímavá, avšak zastoupení migrace bylo odlišné. V diskuzi byl vždy přítomen kandidát vyžadující snížení migrace, v roce 2012 Nicolas Sarkozy, o pět let později Marine Le Pen, která vždy vystupovala jako její největší odpůrce. Zatímco v roce 2012 byla migrace jedním z témat a oba kandidáti se k němu vyjadřovali po dobu 25 minut, v roce 2017 v harmonogramu vzhledem ke kontextu voleb překvapivě chybělo. Marine Le Pen si samozřejmě příležitost pro varování občanů našla, avšak samotné slovo migrace v průběhu celé debaty zaznělo pouze 7 x v porovnání s rokem 2012, kdy bylo zmíněno celkem 32 x. Rozdíl v zastoupení tohoto tématu je opravdu markantní, níže uvedený graf zobrazuje procentuální zastoupení migrace na základě časového úseku, jaký byl tématu v debatě věnován.

Obrázek 16: Zastoupení migrace během debaty před druhým kolem

Zdroj: Autorka

4.7 Výsledky 2. kola a motivace voličů

Podpora neúspěšných kandidátů se v obou letech značně lišila. V roce 2012 hrála do karet François Hollandovi, pro kterého se vyslovilo pět z nich, další tři včetně Marine Le Pen svým voličům žádnou radu neposkytly. O pět let později většina kandidátů svým voličům žádné doporučení nedala, dva velmi úspěšní kandidáti mající dohromady přes 26 % podpořili Emmanuela Macrona a Nicolas Dupont-Aignan se svými téměř 5 % hlasů podpořil Marine Le Pen. Je proto zřejmé, že zavládla určitá skepse, která se projevila i ve volební účasti.

Je téměř pravidlem, že ve Francii bývá v 2. kole větší účast, bylo tomu tak i v roce 2012, avšak v roce 2017 přišlo k urnám pouze 74,56 % voličů, což bylo nejnižší číslo v historii 5. republiky. Dalším fenoménem obou voleb byl vysoký počet neplatných hlasů, v roce 2012 to bylo téměř 5 %, avšak v roce 2017 11,5 %, znovu rekordní číslo v historii země. Volby v roce 2012 co se týče účasti a neplatných hlasů nijak nevybočují z průměru, v roce 2017 se však pouze 63 % z nich se vyjádřilo pro jednoho z kandidátů, což hovoří o velké nespokojenosti francouzských občanů.

Průzkumy veřejného mínění před druhým kolem neodpovídaly úplně přesně realitě, zatímco v roce 2012 predikovaly větší rozdíl mezi kandidáty než byl finální výsledek, v roce 2017 předvíдалy těsnější skóre než tomu ve skutečnosti bylo. Motivace voličů je možné pozorovat v následující tabulce, která zobrazuje průměr odpovědí ze dvou různých výzkumů veřejného mínění v obou letech. Témata se v průběhu dvou týdnů mezi oběma koly nijak výrazně neproměnila, migrace však byla ve druhém kole vždy trochu důležitější.

Tabulka 12: Komparace motivací voličů ve 2. kole

	% voličů, pro které bylo téma klíčové (2012)	% voličů, pro které bylo téma klíčové (2017)
Nezaměstnanost	49,5	44,5
Boj proti terorismu	--	38,5
Dluh a snížení deficitu	41,5	--
Imigrace	25,5	35
Evropa/Mezinárodní vztahy	18,5	34,5
Kupní síla	38,5	33,5
Vzdělání	33	28
Daně, fiskalita	19,5	25
Bezpečnost	--	28
Boj proti nerovnostem	29	21

Zdroj: Autorka dle dat TNS Sofres, harris interactive a opinionway

4.8 Dílčí závěr

Motivace voličů byly lehce odlišné, na prvním místě byla vždy nezaměstnanost, která Francouze trápila nehledě na ekonomickou situaci země. Zatímco během prvních voleb byla Francie v krizi a jako důležitá témata se voličům jevílo snížení deficitu a kupní síla, o pět let později bylo vzhledem ke špatné bezpečnostní situaci klíčové téma boje proti terorismu i bezpečnosti. Z výsledků průzkumu veřejného mínění je rovněž patrné, že migrace hrála v rozhodování voličů větší roli v roce 2017, avšak průběh kampaně ani programy jednotlivých kandidátů tomu neodpovídají. Procentuální zastoupení tohoto tématu bylo v obou kampaních velmi malé, u vítězů voleb to bylo pod 2 %, průměrné zastoupení migrace v programech bylo dokonce vyšší v roce 2012, kdy dosáhlo přes 4 %, zatímco v roce 2017 jen 3,5 %.

V průběhu obou kampaní se tématu věnovali pouze pravicoví kandidáti, zejména Marine Le Pen, která byla ve svých názorech velmi striktní. Téma však považoval za důležité i Nicolas Sarkozy a také François Fillon, ostatní kandidáti se problematice v kampaních nevěnovali, Jean-Luc Mélenchon v roce 2012 dokonce kritizoval nacionalistické tendence.

Situace před druhým kolem nebyla nijak odlišná a motivace pro volbu byly srovnatelné s výsledky v prvním kole voleb. V debatě mezi dvěma kandidáty byl značný rozdíl mezi zastoupením migrace v roce 2012 a 2017, překvapivě bylo tématu věnováno více času před migrační krizí, celkem 25 minut, tedy téměř 15 % času. O pět let migrace nepředstavovala jedno z témat debaty, přestože rozdíly na tuto problematiku mezi oběma kandidáty byly markantní.

Závěr

V teoretické části byla nastíněna základní problematika důležitá pro další části diplomové práce. Zaměřila jsem se na volební kampaně, podrobněji jsem se věnovala také volební strategii, zákonné regulaci voleb ve Francii a tématům kampaně, které byly z hlediska výzkumné otázky zásadní. Pro účely diplomové práce bylo zajímavé také zkoumání účinku volebních kampaní na rozhodování voličů. Na úrovni skupin je to formou průzkumů veřejného mínění a jak jsem již zmínila, tento způsob se podle odborníků ukazuje jako spolehlivý. Díky časovému vymezení je možné pozorovat vazby mezi politickými událostmi a preferencemi voličů, čehož jsem v práci využila. Věnovala jsem se také problematice rozhodování voličů, která je velmi komplikovaná a z hlediska politologie méně probádaná než volební kampaně. Představila jsem model volebního rozhodování, z kterého je zřejmé, že na voliče před samotnou volbou působí celá řada faktorů.

Pro zodpovězení výzkumných otázek však byla klíčová analytická část, tedy druhá a třetí kapitola zabývající se jednotlivými kampaněmi v letech 2012 i 2017 a zejména pak čtvrtá část, která srovnávala kontext, průběh a témata obou prezidentských kampaní. Všechny kapitoly měly stejnou osnovu, aby byla komparace přehledná a vypovídající – nejdříve jsem se věnovala kontextu, následně tématům se zaměřením na ekonomické a sociální reformy a zahraniční vztahy. Klíčové bylo samozřejmě téma migrace, kterým jsem se zabývala v samostatné kapitole, nejdříve jsem analyzovala programy kandidátů a následně jejich kampaň včetně předvolební diskuze.

První dílčí výzkumná otázka zněla: „Věnovali kandidáti tématu migrace a migrační krize větší pozornost ve svých volebních programech? Objevili se silní kandidáti s anti-imigrační tematikou? (srovnání 2012 a 2017)“. Procentuální zastoupení tématu bylo v obou volbách srovnatelné a nezaujímalo větší prostor v programech kandidátů. Zajímavé je, že větší procentuální zastoupení tohoto tématu bylo možné pozorovat v roce 2012, tedy před vypuknutím migrační krize, přestože rozdíl byl pouze asi 0,5 %. Silným kandidátem s velmi důraznou anti-imigrační politikou byla v obou volbách Marine Le Pen, avšak ani v jejím programu téma nezabíralo větší prostor v porovnání s ostatními kandidáty. Její programy si byly velmi podobné, Le Pen je konzistentní, a proto působí důvěryhodně. Pro její příznivce byla migrační politika naprosto klíčovou motivací k volbě, v roce 2012 byla tematika rozhodující pro 50 % jejich voličů, zatímco v roce 2017 to bylo dokonce 80 %. Téma bylo důležité i pro pravicové voliče kandidátů Sarkozyho a Fillona, pro levicové voliče, ani voliče středového Macrona migrace nebyla rozhodující.

Druhou dílčí výzkumnou otázku jsem si položila následující: „Získala migrace a migrační krize větší prostor v předvolební kampani? (srovnání 2012 a 2017)“. Přestože se migrací více či méně zabývali všichni kandidáti ve svých programech, v samotné kampani byla přítomna

především na mítincích pravicových politiků – Marine Le Pen, Nicolase Sarkozyho a François Fillona. Nejvíce se migrací v průběhu kampaně zabývala Marine Le Pen, bezesporu můžeme hovořit o tematickém vlastnictví. Přestože se tématem zabývali i další dva jmenovaní kandidáti, ona problematice na svých mítincích věnovala většinu času a téma bylo nejdůležitější pro převážné množství jejích voličů. Jako jediná se v kampani v roce 2017 věnovala také migrační krizi a varovala před její další vlnou. Před prvním kolem voleb bylo zastoupení migrace v obou kampaních srovnatelné, v programech téma zaujímal jen nepatrně větší prostor v roce 2012. Před druhým kolem však v debatě v roce 2017 téma vůbec nezaznělo, přestože o pět let dříve bylo jedním z bodů diskuze a političtí oponenti migraci věnovali téměř 15 % času, nutno dodat, že se obě debaty vysílaly na stejném kanále TF1. Marine Le Pen však využívala i jiná témata k vyjádření svého názoru na migraci, přesto můžeme vyvodit, že větší prostor v kampani získala migrace v prvních analyzovaných volbách.

Znění poslední dílčí výzkumné otázky bylo: „Hrálo téma migrace a migrační krize roli v rozhodování voličů? (srovnání 2012 a 2017)“ Přestože téma migrační krize nedostalo v roce 2017 v průběhu kampaně větší prostor, na rozhodování voličů problematika markantnější vliv měla. Před prvním kolem voleb v roce 2017 bylo téma zásadnější pro 14 % voličů navíc oproti roku 2012, před druhým kolem se počet snížil na 10 %. Pokud je téma vnímáno voliči jako důležité, projeví se naplno výhoda tematického vlastnictví¹⁵⁵, což byl důvod, proč Marine Le Pen, která se problematice migrace věnovala dlouhá léta, byla ve volbách v roce 2017 tak úspěšná. Mezi další významné problémy mající vliv na rozhodování voličů patřil také boj proti terorismu a bezpečnost, což jsou témata, která byla konkrétně v proslovech Marine Le Pen často spojována s důsledky migrační krize.

Hlavní výzkumná otázka zněla: „Jaký vliv měla migrační krize na průběh a výsledky prezidentských voleb?“ Průběh prezidentských voleb se zdál být neovlivněný migrační krizí. Zastoupení migrace v programech kandidátů bylo v roce 2017 dokonce nižší, na mítincích byl tématu věnován stejný prostor jako v roce 2012, objevil se vždy pouze jeden kandidát s velmi silnou anti-imigrační politikou a jeden pravicový kandidát, který k migraci přistupoval kriticky a razantně, avšak téma nebylo jeho hlavní prioritou. Přestože průběh kampaně a zastoupení migrace v programech a na mítincích bylo srovnatelné, ba dokonce menší v roce 2017, migrační krize rozhodně měla vliv na motivace voličů i výsledky voleb.

Způsobila zejména změnu nálad a priorit ve společnosti a tím i změnu v motivacích voličů. Přestože v obou volbách byla nejpalcivější problematikou motivující k volbě určitého

---

¹⁵⁵ EIBL, Otto. *Politický prostor a politická témata v České republice v letech 2006-2008*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011, s. 27.

kandidáta nezaměstnanost, migrace a především otázky boje proti terorismu a bezpečnosti na důležitosti značně posílily a byly důležitější pro větší počet voličů než v předchozích volbách. To ovlivnilo i samotné výsledky a podruhé po dlouhých 15 letech postoupil do druhého kola v boji o prezidentský post zástupce anti-imigračně naladěné Národní fronty, Marine Le Pen navíc obdržela větší počet hlasů než její otec v roce 2002.

Moje hypotéza se tedy potvrdila pouze částečně a migrace neměla tak zásadní postavení, jak jsem očekávala. Práce má však samozřejmě rezervy, pro větší vypovídající hodnotu by bylo potřeba analyzovat větší množství mítinků a zaměřit se detailněji na průběh kampaně. Limitem práce je, že jsem vzhledem ke stanovenému rozsahu nemohla věnovat více prostoru samotné kampani a u každého kandidáta jsem analyzovala pouze program, tři mítinky a předvolební debatu, před druhým kolem pouze debatu. V ní navíc do značné míry ovlivňovala voliče samotná struktura diskuze. Kdyby moderátoři věnovali migraci více času, případně pokud by ji zařadili do debaty i v roce 2017, je možné, že by téma mělo větší vliv na motivace a rozhodování voličů.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

BRADOVÁ, Eva. *Od lokálních mítinků k politickému marketingu: teorie a vývoj politické komunikace a volebních kampaní*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 106 s.

CAPLAN, Bryan. *Mytus racionálního voliče*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010. 388 s.

DRULÁK, Petr a kol. *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. 256 s.

EIBL, Otto, JANOVSKEÝ, Jozef. *Marketing politických kampaní*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 138 s.

EIBL, Otto. *Politický prostor a politická témata v České republice v letech 2006-2008*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011. 213 s.

HRBKOVÁ, Lenka. Negativní kampaně. In CHYTILEK, Roman a kol. *Teorie a metody politického marketingu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012, s. 195-215.

CHYTILEK, Roman. *Politický prostor a politická témata: studie k soutěži politických stran*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2014. 203 s.

JABŁOŃSKI, Andrzej. Politický marketing v USA: koncepce a uplatnění v prezidentských kampaních. In JABŁOŃSKI, Andrzej a kol. *Politický marketing: úvod do teorie a praxe*. Brno: Barrister & Principal, 2006, s. 33-34.

KREJČÍ, Jindřich. Volební průzkumy a společnost. In KREJČÍ, Jindřich (ed). *Kvalita výzkumů volených preferencí*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004. 262 s.

KUNŠTÁT, Daniel. Anatomie volebního výběru: veřejné mínění a konceptualizace stranické identifikace v soudobé politologii a sociologii. In KREJČÍ, Jindřich (ed). *Kvalita výzkumů volených preferencí*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004. 262 s.

LEBEDOVÁ, Eva. *Voliči, strany a negativní kampaň: politická komunikace v České republice*. Praha: SLON, 2013. 262 s.

MACKOVÁ, Alena. Nové komunikační nástroje. In CHYTILEK, Roman a kol. *Teorie a metody politického marketingu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012, 304-322.

MATUŠKOVÁ, Anna. Politický marketing: kořeny disciplíny. In CHYTILEK, Roman a kol. *Teorie a metody politického marketingu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012, s. 9-27.

MATUŠKOVÁ, Anna. Volební kampaně a marketingové metody. In: HOKOVSKÝ, Radko (ed.). *Volby do Evropského parlamentu: co mohou změnit?* Praha: Evropské hodnoty, 2008, s. 83-98.

MEDVIC, Stephen. Understanding Campaign Strategy: 'Deliberate Priming' and the Role of Professional Political Consultant. In WAYNE, Steger (ed.). *Campaigns and Political Marketing*. New York: The Haworth Press, 2006, 11-32.

PAVLOVÁ, Eva, MATUŠKOVÁ, Anna. Volební strategie a kampaně. In CHYTILEK, Roman a kol. *Teorie a metody politického marketingu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012, s. 152-177.

PERRINEAU, Pascal (ed.). *The 2012 French Election: How the Electorate Decided*. New York: Palgrave Macmillan, 2016. 243 s.

PETROVÁ, Barbora. Média a politika. In CHYTILEK, Roman a kol. *Teorie a metody politického marketingu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012, s. 269-288.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Přehled moderních politologických teorií: empiricko-analytický přístup v soudobé politické vědě*. Praha: Portál, 2006. 303 s.

SCHMITT-BECK, Rüdiger, FARRELL, David (ed.). *Do Political Campaigns Matter? Campaign effects in elections and referendums*. London: Routledge, 2002. 205 s.

SKRZYPINŃSKI, Dariusz. Strategie politických stran. In JABŁONŃSKI, Andrzej a kol. *Politický marketing: úvod do teorie a praxe*. Brno: Barrister & Principal, 2006, s. 83-102.

WISZNIOWSKI, Robert. *Úvod do teorie politického marketingu*. In JABŁONŃSKI, Andrzej. *Politický marketing: úvod do teorie a praxe*. Brno: Barrister & Principal, 2006, s. 9-26.

Odborné časopisy

KUHN, Raymond. The Media and the 2012 Presidential Election. *Modern & Contemporary France*, 2013, roč. 21, č. 1, s. 1-16.

NEEDHAM, Catherine. Brand Leaders: Clinton, Blair and the Limitations of the Permanent Campaign. *Political studies*, 2005, roč. 53, č. 2, s. 343-361.

STOCKEMER, Daniel, AMENGAY, Abdelkarim. The voters of the FN under Jean-Marie Le Pen and Marine Le Pen: Continuity or change? *French Politics*, 2015, roč. 13, č. 4, s. 370–390.

Internetové zdroje

AGITCLUB. *Propositions de Nicolas Sarkozy pour une France forte* [online]. agitclub.ru, 4. dubna 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <http://www.agitclub.ru/election/euro/frfoto2012/programme_2012.pdf>.

BFMTV. *Le discours de François Fillon lors de son meeting à Charleville-Mézières* [online]. bfmtv.com, 2. února 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.bfmtv.com/mediaplayer/video/le-discours-de-francois-fillon-lors-de-son-meeting-a-charleville-mezieres-909987.html>>.

BOISNAULT, Denis a kol. *The French economy comes out of recession* [online]. insee.fr, 6. července 2011 [cit. 3. září 2018]. Dostupné na <<https://www.insee.fr/en/statistiques/1373849?sommaire=1373863>>.

CLANCY, Rebecca. *Unemployment in France hits 14-year high* [online]. telegraph.co.uk, 7. března 2013 [cit. 3. září 2018]. Dostupné na

<<https://www.telegraph.co.uk/finance/economics/9914644/Unemployment-in-France-hits-14-year-high.html>>.

CNCCEP. *La force du peuple* [online]. cnccep.fr, [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<http://www.cnccep.fr/les-candidats/melenchon.pdf>>.

CORNEVIN, Christophe. *Attentat de Nice : le terroriste avait soigneusement planifié son acte* [online]. lefigaro.com, 18. července 2016 [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2016/07/17/01016-20160717ARTFIG00214-attentat-de-nice-le-terroriste-avait-soigneusement-planifie-son-acte.php>>.

CORNEVIN, Christophe. *Mardi, 9h25, Daech assassine un prêtre dans son église* [online]. lefigaro.com, 27. července 2016 [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2016/07/26/01016-20160726ARTFIG00310-daech-assassine-un-petre-dans-son-eglise.php>>.

COUNTRY ECONOMY. *France GDP - Gross Domestic Product* [online]. countryeconomy.com, [cit. 3. září 2018]. Dostupné na <<https://countryeconomy.com/gdp/france?year=2011>>.

DAILY MOTION. *Le débat François Hollande face à Nicolas Sarkozy sur TF1 et France 2, mercredi 2 mai 2012* [online]. dailymotion.com, 2. května 2018 [cit. 21. září 2018]. Dostupné na <<https://www.dailymotion.com/video/xqjuzx>>.

DELACHARLERY, Matthieu. *Présidentielle 2017 : qui a remporté la grande bataille des réseaux sociaux ?* [online]. lci.fr, 21. dubna 2017 [cit. 15. října 2018]. Dostupné na <<https://www.lci.fr/elections/presidentielle-2017-melenchon-hamon-le-pen-fillon-macron-qui-a-remporte-la-grande-bataille-des-reseaux-sociaux-2045787.html>>.

DESCOURS, Guillaume. *En 2016, l'Europe a vu le nombre d'arrivées de migrants fortement diminuer* [online]. lefigaro.com, 18. prosince 2016 [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/international/2016/12/18/01003-20161218ARTFIG00011-en-2016-l-europe-a-vu-le-nombre-d-arrivees-de-migrants-fortement-diminuer.php>>.

DESMOULIÈRES, Raphaëlle Besse. *Travailleurs détachés : les curieux propos de Mélenchon* [online]. lemonde.fr, 13. července 2016 [cit. 10. listopadu 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/politique/article/2016/07/13/travailleurs-detaches-lescurieux-propos-de-melenchon_4968840_823448.html>.

DAILY MOTION. *Discours de F. Hollande à Paris-Vincennes* [online]. dailymotion.com, 15. dubna 2012 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <<https://www.dailymotion.com/video/xq5b6p>>.

ELECTION GUIDE. *France* [online]. Electionguide.org, [cit. 31. července 2018]. Dostupné na <<http://www.electionguide.org/countries/id/75/>>.

FACEBOOK. *Meeting de Marine Le Pen à Lyon (05/02/2017)* [online]. facebook.com, [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.facebook.com/MarineLePen/videos/1630805126935805/>>.

FILLON, François. *Mon projet pour la France* [online]. force-republicaine.fr, [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.force-republicaine.fr/projet/>>.

FRANCE SOIR. *Revivez le meeting de François Hollande à Rouen* [online]. francesoir.fr, 15. února 2012 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <<http://archive.francesoir.fr/actualite/politique/direct-francois-hollande-en-meeting-a-rouen-184715.html>>.

GUILLOU, Pierre. *Regards sur la Web campagne 2012* [online]. ideose.com, 25. června 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <<http://www.ideose.com/wordpress/wp-content/uploads/downloads/2012/06/WebCampagne20122.pdf>>.

HARRIS INTERACTIVE. *Sondage Jour du vote : Motivations de vote et d'abstention au premier tour de l'élection présidentielle de 2012* [online]. harris-interactive.fr, 22. dubna 2012 [cit. 22. září 2018]. Dostupné na <http://harris-interactive.fr/wp-content/uploads/sites/6/2015/09/Results_HIFR_Jourduvote_22042012.pdf>.

HARRIS INTERACTIVE. *Le 1er tour de l'élection présidentielle 2017* [online]. harris-interactive.fr, 23. dubna 2017 [cit. 15. října 2018]. Dostupné na <<http://harris-interactive.fr/wp-content/uploads/sites/6/2017/04/Rapport-Harris-Sondage-Jour-du-Vote-1er-tour-de-lelection-presidentielle-M6.pdf>>.

HARRIS INTERACTIVE. *Le 2nd tour de l'élection présidentielle 2017* [online]. harris-interactive.fr, 7. května 2017 [cit. 27. října 2018]. Dostupné na <<http://harris-interactive.fr/wp-content/uploads/sites/6/2017/05/Rapport-Harris-Complet-Sondage-Jour-du-Vote-2nd-tour-presidentielle-M6.pdf>>.

HOLLANDE, François. *Mes 60 engagements pour la France* [online]. ps29.org, [cit. 10. září 2018]. Dostupné na <http://www.ps29.org/IMG/pdf/Projet_FH2012.pdf>.

IRISH, John. *French far right uses halal accusation to woo voters* [online]. reuters.com, 19. února 2012 [cit. 12. září 2018]. Dostupné na <<https://www.reuters.com/article/us-france-election-lepen/french-far-right-uses-halal-accusation-to-woo-voters-idUSTRE81I06920120219>>.

L'EXPRESS. *Hollande: ce qu'il faut retenir du discours du Bourget* [online]. leexpress.fr, 22. ledna 2012 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <https://www.leexpress.fr/actualite/politique/hollande-ce-qu-il-faut-retenir-du-discours-du-bourget_1073989.html>.

LEGIFRANCE. *LOI organique n° 2016-506 du 25 avril 2016 de modernisation des règles applicables à l'élection présidentielle* [online]. legifrance.gouv.fr, 26. dubna 2016 [cit. 31. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.legifrance.gouv.fr/eli/loi/2016/4/25/INTX1527011L/jo/texte>>.

LE FIGARO. *Affaire Fillon: l'enquête élargie à des faits d'«escroquerie aggravée, faux et usage de faux»* [online]. lefigaro.fr, 14. března 2017 [cit. 24. října 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2017/03/21/01016-20170321ARTFIG00372-affaire-fillon-l-enquete-elargie-a-des-faits-d-escroquerie-aggravee-faux-et-usage-de-faux.php>>.

LE FIGARO. *Fillon, Mélenchon, Hamon, Poutou... Quelle est la consigne de vote des neuf éliminés en vue du second tour ?* [online]. lefigaro.fr, 25. dubna 2017 [cit. 27. října 2018]. Dostupné na <https://www.francetvinfo.fr/elections/presidentielle/fillon-melenchon-hamon-poutou-quelle-est-la-consigne-de-vote-des-neuf-elimines-en-vue-du-second-tour_2158950.html>.

LE FIGARO. *Victoire historique de la gauche au Sénat* [online]. lefigaro.fr, 26. září 2011 [cit. 3. září 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/politique/2011/09/25/01002-20110925ARTFIG00059-les-grands-electeurs-elisent-les-nouveaux-senateurs.php>>.

LE FIGARO. *Vidéo - Marine Le Pen : "Je nommerai Nicolas Dupont-Aignan premier ministre"* [online]. lefigaro.fr, 29. dubna 2017 [cit. 27. října 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2017/04/29/97001-20170429FILWWW00052-marine-le-pen-je-nommerai-nicolas-dupont-aignan-premier-ministre.php>>.

LE FIGARO. *L'économie française a créé 187.200 emplois en 2016, un record depuis 2007* [online]. lefigaro.com, 9. března 2017 [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/conjoncture/2017/03/09/20002-20170309ARTFIG00071-l-economie-francaise-a-cree-187200-emplois-en-2016-un-record-depuis-2007.php>>.

LEMARIÉ, Alexandre, BEKMEZIAN, Hélène. *Mélenchon, un programme qui oppose le volontarisme aux contraintes économiques* [online]. lemonde.fr, 4. dubna 2012 [cit. 16. září 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2012/article/2012/04/04/melenchon-un-programme-qui-oppose-le-volontarisme-aux-contraintes-economiques_1677946_1471069.html>.

LEMARIÉ, Alexandre. *Sarkozy veut trois débats : Hollande accusé d'avoir "peur", le PS ironise* [online]. lemonde.fr, 23. dubna 2012 [cit. 21. září 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2012/article/2012/04/23/sarkozy-veut-trois-debats-hollande-accuse-d-avoir-peur-le-ps-ironise_1689564_1471069.html>.

LE MONDE. *Mort de Gilles Jacquier : "Il avait refusé d'aller à Homs"* [online]. lemonde.fr, 13. ledna 2012 [cit. 3. září 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/proche-orient/article/2012/01/13/mort-de-gilles-jacquier-paris-soupconnerait-une-manipulation_1629202_3218.html>.

LE MONDE. *Le taux de chômage en France a baissé en 2016 pour la deuxième année d'affilée* [online]. lemonde.com, 16. února 2017 [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/economie/article/2017/02/16/le-taux-de-chomage-en-france-a-baisse-en-2016-pour-la-deuxieme-annee-d-affilee_5080416_3234.html>.

LE MONDE. *Sarkozy attaque Hollande sur le terrain de la sécurité* [online]. lefigaro.fr, 24. března 2012 [cit. 10. září 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2012/article/2012/03/24/sarkozy-attaque-hollande-sur-le-terrain-de-la-securite_1675250_1471069.html>.

LE MONDE. *Affaire des costumes : ce qui est reproché à François Fillon* [online]. lemonde.com, 17. března 2017 [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/affaire-penelope-fillon/article/2017/03/17/affaire-des-costumes-ce-qui-est-reproche-a-francois-fillon_5096200_5070021.html>.

LE MONDE. *Benoît Hamon, vainqueur inattendu de la primaire à gauche* [online]. lemonde.fr, 29. ledna 2017 [cit. 24. října 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/primaire-de-la-gauche/article/2017/01/29/benoit-hamon-vainqueur-inattendu-de-la-primaire-a-gauche_5071051_5008374.html>.

LE MONDE. *Hollande, Sarkozy, vote blanc ? Les positions des candidats éliminés au premier tour* [online]. lemonde.fr, 3. května 2012 [cit. 21. září 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2012/article/2012/05/03/hollande-sarkozy-vote-blanc-les-positions-des-candidats-elimines-au-premier-tour_1695491_1471069.html>.

LE PARISIEN. *Présidentielle: un grand oral sur France 2, mais pas de débat* [online]. leparisien.fr, 11. dubna 2012 [cit. 23. září 2018]. Dostupné na <<http://www.leparisien.fr/election-presidentielle-2012/candidats/le-grand-oral-des-candidats-sur-france-2-11-04-2012-1949939.php>>.

LE PEN, Marine. *Mon projet pour la France et les Français* [online]. rassemblementnational.fr, [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <https://www.rassemblementnational.fr/pdf/projet_mlp2012.pdf>.

LE POINT. *Sarkozy promet foule à la Concorde* [online]. lepoint.fr, 11. března 2012 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <<http://elections.lefigaro.fr/flash-presidentielle/2012/04/14/97006-20120414FILWWW00428-sarkozy-promet-foule-a-la-concorde.php?pagination=8>>.

LE POINT. *Sondage : Hollande chouchou des médias ?* [online]. lepoint.fr, 24. května 2012 [cit. 21. září 2018]. Dostupné na <http://www.lepoint.fr/medias/sondage-hollande-chouchou-des-medias-24-05-2012-1464906_260.php>.

MACRON, Emmanuel. *Le programme d'Emmanuel Macron* [online]. en-marche.fr, [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://en-marche.fr/emmanuel-macron/le-programme>>.

MALIGORNE, Clémentine. *Attentats du 13 novembre : retour sur une semaine bouleversante* [online]. lefigaro.com, 21. listopadu 2015 [cit. 2. října 2018]. Dostupné na <<http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2015/11/20/01016-20151120ARTFIG00404-attentats-du-13-novembre-retour-sur-une-semaine-meurtriere.php>>.

MÉLENCHON, Jean-Luc. *Le programme du Front de GAUCHE et son candidat Jean-Luc Mélenchon* [online]. jean-luc-melenchon.fr, [cit. 10. září 2018]. Dostupné na <http://www.jean-luc-melenchon.fr/brochures/humain_dabord.pdf>.

MÉLENCHON, Jean-Luc. *Discours au meeting de Montpellier* [online]. jean-luc-melenchon.fr, 8. února 2012 [cit. 16. září 2018]. Dostupné na <<http://www.jean-luc-melenchon.fr/2012/02/08/discours-de-montpellier/>>.

MIKAIL, Barah. *France and the Arab spring: an opportunistic quest for influence* [online]. fride.org, říjen 2011 [cit. 22. září 2018]. Dostupné na <http://fride.org/download/wp110_france_and_arab_spring.pdf>.

MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR. *Les candidats du 1er tour ont donné leurs consignes de vote* [online]. interieur.gouv.fr, 3. května 2012 [cit. 21. září 2018]. Dostupné na <https://www.liberation.fr/france/2012/05/03/les-candidats-du-1er-tour-ont-donne-leurs-consignes-de-vote_816210>.

MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR. *Résultats de l'élection présidentielle 2012* [online]. interieur.gouv.fr, [cit. 10. září 2018]. Dostupné na <[https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__PR2012/\(path\)/PR2012/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__PR2012/(path)/PR2012/FE.html)>.

MINISTÈRE DE L'INTÉRIEUR. *Résultats de l'élection présidentielle 2017* [online]. interieur.gouv.fr, [cit. 20. října 2018]. Dostupné na <[https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__presidentielle-2017/\(path\)/presidentielle-2017/FE.html](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__presidentielle-2017/(path)/presidentielle-2017/FE.html)>.

MOTET, Laura, BRETEAU, Pierre. *Présidentielle : ce que révèle le tour de France des meetings des candidats* [online]. lemonde.fr, 12. dubna 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2017/04/12/presidentielle-ce-que-revele-le-tour-de-france-des-meetings-des-candidats_5110080_4355770.html>.

OPINIONWAY. *Sondage jour du vote - Premier tour de l'élection présidentielle 2017* [online]. opinionway.com, 23. dubna 2017 [cit. 15. října 2018]. Dostupné na <<http://opinionlab.opinionway.com/dokumenty/OpinionWay-SondageJourduVote-Tour1Presidentielle201723avril2017.pdf>>.

OPINIONWAY. *Les motivations de vote au 2nd tour de la présidentielle de 2012* [online]. slideshare.net, 18. ledna 2018 [cit. 21. září 2018]. Dostupné na <<https://www.slideshare.net/contactOpinionWay/les-motivations-de-vote-au-2nd-tour-de-la-presidentielle-de-2012>>.

OPINIONWAY. *Sondage jour du vote - Second tour de l'élection présidentielle 2017* [online]. opinionway.com, 7. května 2017 [cit. 27. října 2018]. Dostupné na <<http://opinionlab.opinionway.com/dokumenty/OpinionWay-SondageJourduVote-Tour2Presidentielle20177Mai2017.pdf>>.

PETTINGER, Tejvan. *France National Debt* [online]. economicshelp.com, [cit. 3. září 2018]. Dostupné na <<https://www.economicshelp.org/blog/3076/economics/france-national-debt/>>.

RASSEMBLEMENT NATIONAL. *144 engagements présidentiels* [online]. rassemblementnational.fr, [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.rassemblementnational.fr/pdf/144-engagements.pdf>>.

REVAULT D'ALLONNES, David. *Marathon de meetings pour François Hollande avant le premier tour* [online]. lemonde.fr, 8. února 2012 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2012/article/2012/02/08/marathon-de-meetings-pour-francois-hollande-avant-le-premier-tour_1640655_1471069.html>.

REVAULT D'ALLONNES, David, SCHNEIDER, Vanessa. *Sarkozy toujours pressé, Hollande souvent en retard* [online]. interieur.gouv.fr, 18. dubna 2018 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <https://www.lemonde.fr/election-presidentielle-2012/article/2012/04/18/sarkozy-toujours-presse-hollande-souvent-en-retard_1687056_1471069.html>.

SAGE, Alexandria. *France's Hollande nods to right on immigration, veils* [online]. reuters.com, 27. dubna 2012 [cit. 22. září 2018]. Dostupné na <<https://www.reuters.com/article/us-france-election/frances-hollande-nods-to-right-on-immigration-veils-idUSBRE83I0EZ20120427>>.

SCIENCES PO - CEVIPOF. *L'enquête électorale française : comprendre le vote* [online]. enef.fr, [cit. 20. listopadu 2018]. Dostupné na <<https://www.enef.fr/les-notes/>>.

ŠMÍD, Jan (a kol). *Sarkozy se v prvním kole prezidentských voleb rozhodl oslovit pravicové voliče* [online]. lepress.fr, 22. ledna 2012 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/sarkozy-se-v-prvnim-kole-prezidentskych-voleb-rozhodl-oslovit-pravicove-volice_201203071443_mvydrova>.

THE GUARDIAN. *Toulouse shootings: a timeline of events* [online]. theguardian.com, 22. března 2012 [cit. 9. září 2018]. Dostupné na <<https://www.theguardian.com/world/2012/mar/22/toulouse-shootings-timeline-mohamed-merah>>.

THE HUFFINGTON POST. *Twitter, Facebook... les gagnants de la présidentielle des réseaux sociaux* [online]. huffingtonpost.fr, 21. dubna 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <https://www.huffingtonpost.fr/2012/04/20/twitter-facebook-election-presidentielle_n_1441939.html>.

TNS SOFRES. *Le second tour de l'élection présidentielle 2012* [online]. tns-sofres.com, 6. května 2012 [cit. 21. září 2018]. Dostupné na <<https://www.tns-sofres.com/sites/default/files/2012.05.06-jourduvote.pdf>>.

TNS SOFRES. *Les drames de Toulouse et Montauban dans la campagne présidentielle* [online]. tns-sofres.com, 22. března 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <<https://www.tns-sofres.com/sites/default/files/2012.03.23-toulouse.pdf>>.

TNS SOFRES. *Le premier tour de l'élection présidentielle 2012* [online]. tns-sofres.com, 22. dubna 2012 [cit. 22. září 2018]. Dostupné na <<https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=aWVwZy5mcnx0cmllbGVjfGd4OjIwNzU1NmY5ZGVjY2MxM2I>>.

VIE PUBLIQUE. *Le déroulement de l'élection présidentielle* [online]. viepublique.fr, 3. dubna 2017 [cit. 31. srpna 2018]. Dostupné na <<http://www.vie-publique.fr/actualite/dossier/presidentielle-2017/deroulement-election-presidentielle.html>>.

VIE PUBLIQUE. *Les règles de la campagne électorale audiovisuelle et sur Internet*. [online]. viepublique.fr, 1. února 2017 [cit. 31. srpna 2018]. Dostupné na <<http://www.vie-publique.fr/actualite/dossier/presidentielle-2017/regles-campagne-electorale-audiovisuelle-internet.html>>.

VIE PUBLIQUE. *Campagne électorale : les règles encadrant les médias, les sondages et les dépenses des candidats* [online]. viepublique.fr, 15. února 2012 [cit. 31. srpna 2018]. Dostupné na <<http://www.vie-publique.fr/actualite/dossier/election-presidentielle-2012/campagne-electorale-regles-encadrant-medias-sondages-depenses-candidats.html>>.

WONG, Julia. *'It might work too well': the dark art of political advertising online* [online]. guardian.com, 19. března 2018 [cit. 31. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.theguardian.com/technology/2018/mar/19/facebook-political-ads-social-media-history-online-democracy>>.

YOUTUBE. *Rassemblement à Lyon | Emmanuel Macron* [online]. youtube.com, 28. února 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=jZ--wPEOomM&t=3722s>>.

YOUTUBE. *Direct - Présidentielle 2017 : 15 minutes pour convaincre (France 2)* [online]. youtube.com, 20. dubna 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=IR5NR2YqVc4>>.

YOUTUBE. *Replay - Débat de l'entre-deux-tours : Marine Le Pen / Emmanuel Macron* [online]. youtube.com, 4. května 2017 [cit. 27. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=iOAbBdlWgz0>>.

YOUTUBE. *Meeting à Reims du 17 Mars | Emmanuel Macron* [online]. youtube.com, 17. března 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=j3ENuNfm-iA>>.

YOUTUBE. *Meeting à Paris Bercy du 17 avril | Emmanuel Macron* [online]. youtube.com, 17. dubna 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=7odUasn4RIE>>.

YOUTUBE. *Meeting de François Hollande à Marseille, 14/03/2012* [online]. youtube.com, 15. března 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=45EoJrrbmXk>>.

YOUTUBE. *Meeting de Marine Le Pen à Lille (LCI, 26/03/17, 15b02)* [online]. youtube.com, 26. března 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <https://www.youtube.com/watch?v=T13sWYx5F_0>.

YOUTUBE. *Meeting de Marine Le Pen / Paris - France 17 avril 2017* [online]. youtube.com, 17. dubna 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <https://www.youtube.com/watch?v=OkQyTc_lkdQ>.

YOUTUBE. *Meeting de Marine Le Pen à Lille, 19/02/2012* [online]. youtube.com, 20. února 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné <<https://www.youtube.com/watch?v=uZLJDNXh1sg>>.

YOUTUBE. *Meeting de Marine Le Pen à Nice 30 mars 2012* [online]. youtube.com, 30. března 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=loatjnSZtCk>>.

YOUTUBE. *Meeting de Marine Le Pen au Zénith, 17/04/2012* [online]. youtube.com, 18. dubna 2012 [cit. 15. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=YcbbSXO8qvA>>.

YOUTUBE. *Meeting de Nicolas Sarkozy - Evénement (11/03/2012)* [online]. youtube.com, 28. srpna 2016 [cit. 11. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=aVAw04tG8WY>>.

YOUTUBE. *Meeting de Nicolas Sarkozy à Marseille, 19/02/2012* [online]. youtube.com, 20. února 2012 [cit. 10. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=q0Bjx2hrlsg>>.

YOUTUBE. *Mélenchon : Double meeting à Lyon et Paris #JLMHologramme* [online]. youtube.com, 5. února 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=XlnQ801wWf4>>.

YOUTUBE. *Mélenchon - Meeting à Rennes - #JLMRennes* [online]. youtube.com, 26. března 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=RUUS-SF23D0>>.

YOUTUBE. *Melenchon : Meeting Toulouse du 16 avril 2017 (intégrale)* [online]. youtube.com, 16. dubna 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=zhW2NA16YIo>>.

YOUTUBE. *François Fillon Meeting à Nimes le 02 Mars 2017*[online]. youtube.com, 2. března 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <https://www.youtube.com/watch?v=e5J_xrB4veY>.

YOUTUBE. *François Fillon : Meeting Paris Porte Versailles 9 avril 2017* [online]. youtube.com, 9. dubna 2017 [cit. 12. října 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=bvELUPzcou>>.

YOUTUBE. *Jean-Luc Mélenchon en meeting à Clermont-Ferrand, le 14-03-2012* [online]. youtube.com, 14. března 2012 [cit. 16. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=4kfd2fkWcbg>>.

YOUTUBE. *Jean-Luc Mélenchon - Meeting de la Porte de Versailles 19-04-2012* [online]. youtube.com, 19. dubna 2012 [cit. 16. září 2018]. Dostupné na <<https://www.youtube.com/watch?v=fNfhJhTm0Bc>>.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá komparací francouzských prezidentských voleb v letech 2012 a 2017 a to především s ohledem na témata kampaně, zejména však migraci. Teoretická část se zabývá vymezením některých aspektů volebních kampaní, které jsou důležité pro tuto práci, a problematikou rozhodování voličů, na něž má vliv celá řada faktorů. Praktická část se věnuje analýze obou prezidentských voleb i jejich následné komparaci. S ohledem na kontext je analyzováno zastoupení vybraných témat v programech i na mítincích čtyřech nejúspěšnějších kandidátů. Práce obsahuje také rozbor průběhu obou kampaní a sleduje vývoj preferencí v kontrastu s politickými událostmi, prostor je věnován také rozboru výsledků i motivací voličů v obou kolech prezidentského klání.

Abstract

The Master`s thesis deals with the comparison of French presidential election in 2012 and 2017 considering in particular the themes of the campaign, especially migration. The theoretical part is concerned with definition of certain aspects of the election campaign, which are important for this thesis, and the issue of voter`s decision that is influenced by a variety of factors. The practical part deals with the analysis of both presidential election and their comparison. The representation of chosen topics in programmes and meetings of four most successful candidates are analysed with regard to the context of the elections. The thesis also contains the analysis of the course of the campaign as well as the development of preferences in contrast with political events and the results and motivation of voters in both rounds.

Klíčová slova

volební kampaň, Francie, prezidentské volby, migrace, komparace, témata kampaně

Keywords

election campaign, France, presidential elections, migration, comparison, campaign issues